

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Monumentale bomen in het recht: waarom en hoe beschermen we ze en wat kan of moet beter?

Nick Briers

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting overheid en recht

PROMOTOR :

Prof. dr. Carola BILLIET

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt

Campus Hasselt:

Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt

Campus Diepenbeek:

Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2023
2024

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Monumentale bomen in het recht: waarom en hoe beschermen we ze en wat kan of moet beter?

Nick Briers

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting overheid en recht

PROMOTOR :

Prof. dr. Carola BILLIET

Faculteit Rechten

Master in de rechten

Methodologie 4 2023-2024

Masterscriptie:

Monumentale bomen in het recht: waarom en hoe beschermen we ze en wat kan of moet beter?

Nick Briers

PROMOTOR:

Prof. dr. Carole Billiet

BEGELEIDER:

Prof. dr. Carole Billiet

Samenvatting

In deze scriptie wordt het complexe proces van de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen onderzocht en geëvalueerd. Monumentale bomen, gedefinieerd door hun omvang, leeftijd, schoonheid, zeldzaamheid of historische waarde, vertegenwoordigen een belangrijk onderdeel van zowel het natuurlijke als het culturele erfgoed. Deze bomen hebben niet alleen ecologische en biologische waarden, maar ook een diepgaande culturele en historische betekenis.

De bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen vindt zijn basis in een reeks historische en huidige reglementaire kaders. Aanvankelijk werd de bescherming geregeld door de Historische Monumentenwet, die de basis legde voor de opname van monumentale bomen in rangschikingsbesluiten. Het Monumentendecreet introduceerde vervolgens specifieke rechtsgevolgen en beschermingsvoorschriften, verplichtingen voor eigenaren en rechthebbenden, en een verbod op beschadiging of vernietiging van beschermde bomen. Het huidige Onroerenderfgoeddecreet (OED) bouwt voort op deze fundamenten door een meer gedifferentieerde aanpak te bieden via inventarissen zoals de Landschapsatlas en de Inventaris van Landschappelijk Erfgoed. Hoewel opname in deze inventarissen geen directe juridische gevolgen heeft, erkent het de erfgoedwaarde van de bomen en kan het leiden tot toekomstige bescherming. De bescherming van monumentale bomen verloopt in twee fasen: de voorlopige en de definitieve fase. In de voorlopige fase wordt advies ingewonnen van diverse instanties en voert het Agentschap Onroerend Erfgoed een grondig onderzoek uit naar de erfgoedwaarden van de boom. Na bekendmaking in het Belgisch Staatsblad volgt een openbaar onderzoek waarbij het publiek opmerkingen kan indienen. In de definitieve fase worden de resultaten van het openbaar onderzoek geëvalueerd en kan de Vlaamse Regering, indien nodig, advies inwinnen bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed.

Monumentale bomen onderscheiden zich door hun biologische kenmerken als levende organismen, zoals het vermogen tot voortplanting en een actieve stofwisseling. Deze eigenschappen maken monumentale bomen tot unieke levende monumenten, in tegenstelling tot gebouwen die door hun constructie en materialen niet als levende organismen worden beschouwd. Het erkennen van monumentale bomen als levende monumenten is cruciaal, aangezien hun levende karakter hen een unieke waarde geeft en hen tot een belangrijk onderdeel van de samenleving maakt. De huidige decretaal vastgelegde erfgoedwaarden zijn niet aangepast om de unieke levende natuur van monumentale bomen adequaat te beschermen. Er is behoefte aan regelgevende initiatieven die deze bomen als levend onroerend erfgoed erkennen en beschermen. Het juridisch statuut als monument is vaak niet voldoende om de specifieke noden van monumentale bomen te dekken, wat leidt tot een discrepantie tussen de beschermingspraktijk en de daadwerkelijke behoeften van deze levende monumenten. Bovendien zou een nieuwe beleidsmatige visie moeten worden ontwikkeld om de passie voor bescherming te hernieuwen, mogelijk door het uitbreiden van het initiatiefrecht naar burgers om meer beschermingsmaatregelen te stimuleren.

Deze scriptie heeft aangetoond dat hoewel de huidige reglementaire kaders een solide basis bieden voor de bescherming van monumentale bomen, er aanzienlijke ruimte is voor verbetering. Door monumentale bomen te erkennen als unieke levende monumenten en door de regelgeving hierop aan te passen, kan Vlaanderen zowel zijn natuurlijke als culturele erfgoed beter behouden en beschermen. Bovendien zou een nieuwe beleidsmatige visie moeten worden ontwikkeld om de passie voor bescherming te hernieuwen, mogelijk door het uitbreiden van het initiatiefrecht naar burgers om meer beschermingsmaatregelen te stimuleren.

Dankbetuigingen

Oorkonde jegens mijn Mama

Graag wil ik mijn diepste dankbaarheid uitspreken aan mijn allerliefste mama. Mama, je bent altijd mijn grootste steun en toeverlaat geweest gedurende mijn hele academische carrière. Zonder je onvoorwaardelijke liefde en onuitputtelijke steun zou ik het bos door de bomen niet hebben gezien. Je hebt me geholpen om door te blijven gaan op momenten waarop alle hoop verloren leek.

Je aanmoediging en positieve feedback hebben me gemotiveerd om het beste uit mezelf te halen. Ik zal nooit vergeten hoe je me aanspoorde om mijn dromen na te jagen en mijn passie voor [onderwerp van de scriptie] te volgen. Jouw advies en steun hebben me de moed gegeven om door te zetten en uiteindelijk mijn doel te bereiken.

Het schrijven van deze scriptie was een lange en zware weg, maar dankzij jouw aanwezigheid en luisterend oor kon ik alle hindernissen overwinnen. Jouw onvoorwaardelijke steun en bemoedigende woorden hebben me door de moeilijke momenten heen geholpen en me het vertrouwen gegeven dat ik nodig had om te slagen.

Je bent niet alleen mijn moeder, maar ook mijn beste vriendin en mentor. Je hebt me geleerd om in mezelf te geloven en mijn dromen na te jagen, ongeacht hoe moeilijk het ook kan zijn. Ik zal altijd dankbaar zijn voor je liefde, steun en begeleiding.

Met diep respect en liefde,

Je zoon,

Algemeen Dankwoord

Voor u ligt de masterscriptie: "Monumentale bomen in het recht: Waarom en hoe beschermen we ze en wat kan of moet beter?" Dit werk is het resultaat van vele maanden hard werk en toewijding. Ik ben ontzettend trots op het eindresultaat en wil graag de mensen bedanken die hebben bijgedragen aan het succes hiervan.

Allereerst wil ik mijn Mama bedanken. Zij is mijn baken van hoop, enthousiasme en geduld. Haar steun heeft me enorm geholpen tijdens het schrijven van deze scriptie. Haar scherpe vragen, kritische blik en waardevolle steun zijn onmisbaar geweest. Zonder deze steun had ik dit onderzoek nooit kunnen uitvoeren, laat staan aan mijn academische queeste kunnen beginnen.

Ten tweede wil ik mijn promotor, professor Carole Billiet, bedanken. Haar expertise, geduld en correcte feedback hebben me enorm geholpen tijdens het schrijven van deze masterscriptie. Dankzij haar begeleiding heb ik veel geleerd over noodzakelijke competenties. Zonder haar geduld en passie zou dit werk en ikzelf als persoon niet compleet zijn. Alvast een welgemeend en hartelijk dankjewel, van een dankbare student.

Ten derde wil ik graag Diete en Renske bedanken, met grote oprechtheid wil ik mijn diepe waardering en dankbaarheid uitspreken voor jouw onschatbare hulp en inzichten gedurende dit project. Jouw toewijding, expertise en vriendelijke steun hebben een onschatbare bijdrage geleverd aan dit werk.

Ten vierde wil ik graag mijn "harige kinderen" bedanken voor hun eindeloze geduld en steun tijdens het schrijven van mijn scriptie. Hun aanmoedigingen, hoewel goed bedoeld, zijn nefast voor de concentratie, maar dragen toch bij tot een moment van bewustwording om het grotere geheel te zien. Alvast bedankt Hecate en Loki, mijn trouwe viervoeters.

Ten vijfde wil ik ook mijn vader bedanken voor zijn vertrouwen en steun gedurende mijn hele opleiding. Zijn hulp heeft mijn moeder en mij geholpen door moeilijke tijden, en hiervoor ben ik dankbaar.

Ten zesde wil ik Vanmeale Nele bedanken voor haar gedegen medewerking en bijdrage aan mijn onderzoek. Het was een eer om het Agentschap Onroerend Erfgoed in levenden lijve te zien. Zonder haar steun en medewerking was het niet mogelijk geweest de noodzakelijke inzichten te verwerven om het onderzoek uit te voeren. Ik ben dankbaar voor al de tijd, energie en expertise die ze heeft bijgedragen aan mijn onderzoek.

Ten zevende wil ik Vandenhende Lise bedanken voor het vertrouwen. Het is een eer voor iedere student om de meest pertinente rechtsbronnen te lenen van de auteur zelf. Verder wil ik u bedanken voor de kans om vragen te stellen op een bijzondere locatie. Het zijn momenten die een student nooit zal vergeten. Overigens heeft dit korte bezoek me geleerd om kritischer te zijn in mijn bronnenonderzoek. Alvast een welgemeend dankjewel voor het bijgedragen en het verkrijgen van vitale competenties. Het is onontbeerlijk geweest tijdens het schrijven van deze scriptie.

Tot slotte wil ik ook mijn dankbaarheid uiten aan al diegenen die hebben bijgedragen aan dit project, zij het direct of indirect. Jullie steun en aanmoediging hebben me geholpen om door te zetten, zelfs in uitdagende tijden. En tot slot, aan mijn goede vriend in nood, wiens steun en advies me altijd

hebben bijgestaan, zij het op de achtergrond. Jouw onvoorwaardelijke steun heeft me door moeilijke momenten geleid en me altijd gemotiveerd om het beste van mezelf te geven.

Het was een uitdagende en soms moeilijke periode, maar ik heb geleerd om door te zetten en te blijven geloven in mezelf.

Briers Nick,

Dankbetuiging voor monumentale bomen

Op deze bijzondere dag willen wij graag onze waardering en dankbaarheid uitspreken aan de monumentale bomen die ons land zo rijk maken. Als onderdeel van ons natuurlijk erfgoed zijn deze bomen van onschatbare waarde voor onze samenleving en voor de toekomstige generaties.

De monumentale bomen getuigen van onze geschiedenis en zijn symbolen van onze verbondenheid met de natuur. Zij zijn stille getuigen van ons verleden en dragen bij aan ons begrip van de ecologische en sociale ontwikkelingen die ons hebben gevormd. Bovendien zijn de monumentale bomen onmisbaar voor ons welzijn en onze gezondheid. Hun aanwezigheid verbetert de luchtkwaliteit, vermindert de hitte van stedelijke omgevingen, en biedt schaduw en beschutting tegen de elementen. Door hun omvang en levensduur hebben zij ook een belangrijke rol in het vastleggen van CO2 en het bevorderen van de biodiversiteit.

Wij zijn ons bewust van de uitdagingen die de monumentale bomen tegenwoordig tegenkomen, waaronder klimaatverandering, stadsontwikkeling, en ziektes. Daarom willen wij onze dank uitspreken aan de mensen die zich inzetten voor het behoud van deze bomen, waaronder wetenschappers, beleidsmakers, ecologen, boswachters en landschapsarchitecten.

Wij willen ook onze dank uitspreken aan de organisaties, vrijwilligers, en individuen die de monumentale bomen beschermen en onderhouden. Hun inspanningen zijn cruciaal voor het behoud van deze prachtige bomen en voor het behoud van ons erfgoed.

Als erkenning voor hun belangrijke rol in onze samenleving willen wij deze dankbetuiging uitreiken aan alle monumentale bomen en hun beschermers. Wij hopen dat zij blijven groeien en bloeien, en ons blijven inspireren om zorg te dragen voor ons milieu en ons erfgoed.

Met diepe dankbaarheid,

Briers Nick

SAMENVATTING	II
DANKBETUIGINGEN.....	IV
INLEIDING	1
A. AANLEIDING TOT HET ONDERZOEK	1
a. <i>Onderzoekscontext</i>	1
1) Situering	1
2) Relevantie	1
3) Probleemstelling	2
B. ONDERZOEKSVRAGEN	3
a. <i>Centrale onderzoeksvraag(en)</i>	3
1) Algemeen.....	3
2) Nuance.....	3
C. ONDERZOEKSMETHODOLOGIE	4
a. <i>Methodologie</i>	4
1) Algemeen.....	4
2) Onderzoeksmethodologie met betrekking tot het onderzoek van de definitieve beschermingsbesluiten	5
a) Meerwaarde	5
b) Specifieke onderzoeksmethoden.....	6
c) Analyseren en identificeren van de definitieve beschermingsbesluiten	7
3) Interviewmethodologie	8
D. PLAN VAN BEHANDELING	10
I. HET REGELGEVENDE KADER DOORHEEN DE TIJD	13
A. DE MONUMENTENWET VAN 7 AUGUSTUS 1931.....	13
a. <i>Algemeen</i>	13
b. <i>Het rangschikkingsbesluit</i>	13
1) Rangschikking als monument	13
2) Rangschikking als landschap	14
c. <i>Rechtsgevolgen</i>	14
d. <i>Beperkingen</i>	15
1) Toepassingsgebied	15
2) Algemene beperkingen.....	15
B. HET MONUMENTENDECREET VAN 3 MAART 1976	15
a. <i>Inleiding</i>	15
b. <i>Beschermingsstatuten</i>	16
1) Monumenten.....	16
2) Stads-of dorpsgezichten	17
c. <i>Rechtsgevolgen</i>	18
1) Algemeen.....	18
2) Beschermingsvoorschriften	18
a) Algemene beschermingsvoorschriften	18
b) Bijzondere bestemmingsvoorschriften	19
3) Beperkingen.....	19
C. HET OED.....	19
a. <i>Toepassingsgebied</i>	19
1) Erfgoedwaarden	19
a) Algemeen.....	19
b) Toepassing	20
2) Verscheiden erfgoedwaarden	21
a) Architecturale erfgoedwaarde	21
b) Artistieke- en esthetische waarde.....	22
c) Historische waarde	23
d) Culturele waarde	23

e)	Volksculturele waarde	24
f)	Wetenschappelijke waarde	24
b.	Beschermingsstatuten	25
1)	Algemeen	25
2)	Monument	25
3)	Cultuurhistorisch landschap	26
4)	Stads- of dorpsgezicht	26
c.	De bescherming door opname in de vastgestelde inventaris	27
1)	Algemeen	27
a)	De vastgestelde inventaris	27
b)	De wetenschappelijke inventaris	28
2)	De vaststellingsprocedure	29
a)	Initiatiefrecht	29
b)	Vaststellingsvoorwaarden	29
3)	Rechtsgevolgen	30
a)	De zorg-motiveringsplicht	30
b)	Algemene rechtsgevolgen	31
c)	Onroerend erfgoedtoets	32
d)	Toelatingsplichten	32
e)	Informatieplichten	33
d.	De definitieve bescherming	34
1)	Algemeen	34
2)	De Beschermingsprocedure	34
a)	De Bevoegdheid	34
b)	Het initiatiefrecht	35
c)	De Toegangsrecht(en)	35
3)	Voorafgaande vereisten	36
a)	Adviesvereisten	36
b)	Hoogdringendheid	36
4)	Vaststelling van het voorlopig beschermingsbesluit	37
a)	Kennisgeving	38
b)	Bijzonderheden bij de kennisgeving	38
c)	Hoorrecht	39
d)	Openbaar onderzoek	39
e)	Bekendmaking	40
f)	Aanvang van de rechtsgevolgen	40
5)	Het definitieve beschermingsbesluit	41
a)	De vaststelling van het definitief beschermingsbesluit	41
b)	Facultatief advies	42
c)	Kennisgeving	42
d)	Bekendmaking	42
6)	Rechtsgevolgen van het beschermingsbesluit	43
a)	Algemeen	43
b)	Het actiefbehoudsbeginsel	43
c)	Instandhoudingsvoorschriften	44
d)	Het passiefbehoudsbeginsel	44
II.	DE ONDERZOCHE DE FINITIEVE BESCHERMINGSBESLUITEN	45
A.	ALGEMEEN	45
a.	<i>Opzet</i>	45
b.	<i>Doelstellingen(n)</i>	45
1)	Kennis is macht	45
2)	Methode	45
B.	IDENTIFICATIE VAN DE RELEVANTE BESCHERMINGSBESLUITEN	45
a.	<i>Onderzochte beschermingsbesluiten onder het OED</i>	46
b.	<i>Definitieve beschermingsbesluiten onder het Monumentendecreet</i>	51
c.	<i>Bescherming door de Monumentenwet van 7 augustus 1931</i>	89

III.	EVALUATIE VAN DE ONDERZOCHE BESCHERMINGSBESLUITEN	99
A.	OVERZICHT ANALYSE VAN DE ONDERZOCHE BESCHERMINGSBESLUITEN.....	99
a.	<i>Waarom en hoe wordt de monumentale boom beschermd.....</i>	99
1)	Algemeen.....	99
1)	Bescherming doormiddel van een rangschikkingsbesluit	99
a)	Gerangschikte landschappen en monumenten	99
b)	Grenzen van het rangschikkingsbesluit.....	100
2)	Het Monumentendecreet.....	100
3)	Het OED: bespreking besluit	101
a)	Kwalitatieve bespreking	101
b)	Besluit	104
b.	<i>Conclusie</i>	105
IV.	EVALUATIE VAN DE BESCHERMINGSSTATUTEN	107
A.	HOE EN WAAROM WORDEN MONUMENTALE BOMEN BESCHERMD	107
a.	<i>Historisch overzicht</i>	107
1)	De Monumentenwet	107
2)	Het Monumentendecreet.....	107
3)	Schematisch overzicht	108
b.	<i>Bescherming volgens het OED.....</i>	109
1)	Bescherming door de inventarissen	109
2)	Bescherming door de definitieve bescherming	109
c.	<i>Algemeen schematisch overzicht</i>	111
B.	WAT KAN OF MOET BETER BIJ DE BESCHERMING VAN MONUMENTALE BOMEN	111
a.	<i>Probleemstelling en oplossingen</i>	111
1)	Algemeen.....	111
2)	Nood aan regelgevend initiatief.....	112
a)	De monumentale boom als levend monument	112
b)	Toepassing	113
c)	Criterium van onderscheid	114
3)	Conclusie	115
V.	BESLUIT	117
A.	ALGEMEEN	117
B.	OVERZICHT REGELGEVING	118
C.	AANBEVELING	119
	BIBLIOGRAFIE	121
	WETGEVING	121
	<i>Internationaal recht: verdrag</i>	121
	<i>Belgisch recht</i>	121
	<i>Akten van wetgevende machten.....</i>	121
	Federaal	121
	Vlaams Gewest	121
	<i>Akten van uitvoerende machten</i>	122
	Besluiten van de secretaris generaal	122
	Besluiten van de Vlaamse executieve.....	122
	Koninklijke besluiten.....	122
	Koninklijke prinsbesluiten.....	125
	Ministeriële besluiten	125
	Regentbesluiten.....	134
	RECHTSPRAAK.....	136
	<i>Grondwettelijk Hof.....</i>	136
	<i>Raad van State</i>	136
	RECHTSLEER	137

<i>Boeken</i>	137
<i>Bijdrage in reeksen/verzamelwerken</i>	138
<i>Tijdschriften</i>	138
<i>Overige bronnen</i>	139
BEPERKTE TRANSCRIPTIE EERSTE GESPREK UIT NOTA'S GEEN GELUIDSOPNAME VOORZIEN.....	140
WOORDELIJKE TRANSCRIPTIE: DIEPTE- INTERVIEW 2	144
LETTERLIJKE TRANSCRIPTIE TWEEDE DIEPTE- INTERVIEW	149

Inleiding

A. Aanleiding tot het onderzoek

a. Onderzoekscontext

1) Situering

1. In België zijn er talloze opmerkelijke bomen die de aandacht trekken van zowel burgers als de betrokken overheden.¹ Het is fascinerend om te ontdekken welke gebruiken en rituelen deze bomen omringen en hoe deze mogelijk van invloed zijn op juridische kwesties.² Deze rituelen zijn vaak verbonden met zowel het planten als de locatie van de boom. Zo kan het planten van bomen een cruciale rol spelen en heeft het in sommige gevallen een diepe historische connectie met belangrijke gebeurtenissen.³

2) Relevantie

2. Nieuwsflash⁴: "Groen wil maximale bescherming van monumentale beuk", maar schepen geeft geen garanties: *"Als ik moet kiezen tussen boom of tunnel, is het de tunnel."*⁵ Monumentale bomen, zoals de beuk, worden momenteel bedreigd in Evergem, aangezien er vanaf Eindekeneen een fietstunnel wordt gebouwd om een veilige verbinding te creëren met de fietssnelweg richting Gent. Deze opmerkelijke boom moet wijken, maar kan nog steeds rekenen op de inzet van gemeenteraadslid Paul De Neve. Deze situatie illustreert een conflict tussen monumentale bomen en ruimtelijke ordening; wat weegt zwaarder door en wat is de doorslaggevende factor? Is het belangrijker dat burgers veilig kunnen fietsen of kunnen genieten van een majestueus natuurlijk

¹ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.; MB 20 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van twee Kaukasische vleugelnoten in Lochristi, BS 18 februari 2022, 15.997.; MB 20 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de zomereik in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.; https://www.gva.be/cnt/dmf20231229_95036651; <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/10/10/heusden-zolder-neemt-maatregelen-om-monumentale-bomen-in-domein/>; <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/11/27/waardevolle-bomen-en-kasteeldreven-in-dijleland-in-kaart-gebrach/>; Merkwaardige Achtzalighedenboom viert 200ste verjaardag: gemeente zoekt oude familiefoto's bij Lils natuurmonument (Lille) | Het Nieuwsblad; Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Achtzalighedenboom Haarlebeek [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/131564> (geraadpleegd op 22 maart 2024).

² MB 22 mei 2019 tot definitieve bescherming als monument van de opgaande linde zogenaamd 'Kwartjesboom' van Val-Meer in Riemst, BS 24 juni 2019, 65.160.

³ MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument gedenkkapel H. Hart en vrijheidsboom van Bachte-Maria-Lerne te Deinze, BS 15 december 2011, 74.570.; MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument en twee vrijheidsbomen van Bassevelde te Assenede, BS 15 december 2011, 74.570.

⁴ Groen wil maximale bescherming van monumentale beuk, schepen geeft geen garanties: "Als ik moet kiezen tussen boom of tunnel, is het de tunnel" (Evergem) | Het Nieuwsblad

⁵ Ibid.

fenomeen? Dit artikel benadrukt dat er nog steeds ambitie is om bijzondere bomen te beschermen. De politieke partij Groen zet zich in als beschermer van de natuur. De bescherming van monumentale bomen wordt evenzeer bepaald door de burgers, ze staan in voor draagvlak en zijn betrokken bij het behouden van bomen. De burgers hebben een belangrijke rol bij het behouden van bomen, ze zijn vaak de doorslaggevende factor in het kappen of behouden van bomen buiten bos in het stedelijke gebied.⁶ Dit maatschappelijk probleem kan een aanleiding zijn voor grondig onderzoek naar alle definitieve beschermingsbesluiten met betrekking tot monumentale bomen in het Vlaamse Gewest.

3. De bescherming van monumentale bomen is een kwestie van toenemende belangstelling van verscheiden maatschappelijke actoren, vertaald in de juridische wereld.⁷ Onder meer blijkt dit juridisch belang uit het vonnis van de vrederechter uit Lier. Het geschil dat aanhangig was bij de vrederechter heeft betrekking op de leer van de bovenmatige burenhinder, die veroorzaakt is door de aanwezigheid van bomen op het onroerend goed, die er al decennialang staan, maar recentelijk hinder zouden veroorzaken voor de aangrenzende buur.⁸ De vrederechter oordeelde gunstig voor de betrokken bomen; *"In tijden van klimaatverandering wordt ook onze regio geconfronteerd met temperatuurstijgingen en hittegolven. Bomen vormen een natuurlijke en waardevolle bescherming tegen oververhitting en uitdroging. Ook al heeft de tuin van J. geen publieke bestemming, toch kan bij analogie geoordeeld worden dat het algemeen belang om gezonde en vitale bomen te behouden en bewaren, mee mag wegen in de beoordeling"*.⁹ Het vonnis maakt duidelijk dat bomen belangrijk zijn voor de maatschappij en het vonnis is een vertaling van dit belang in de juridische wereld. Aldus is het pertinent om de juridische bescherming van monumentale bomen in het Vlaamse Gewest te begrijpen en zal hiervoor het OED onderzocht worden.

3) Probleemstelling

4. Dit onderzoek begint bij het identificeren van alle relevante definitieve beschermingsbesluiten met betrekking op monumentale bomen die gelegen zijn in het Vlaamse Gewest, dit vormt de territoriale afbakening van het onderzoek. Mijn initiatief omvat niet alleen het documenteren van de huidige beschermingsmaatregelen, maar ook het onderzoeken van de evolutie van de regelgeving in de loop der jaren. Deze rechtshistorische context vloeit voort uit de analyse van alle definitieve beschermingsbesluiten, waarbij de wetgeving met betrekking tot onroerend erfgoed door de staatshervormingen aanzienlijk is aangepast. Deze historische context is van cruciaal belang, gezien de voortdurende aanpassingen en verfijningen van de wetgeving met betrekking tot monumentale bomen door de tijd heen.

⁶ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/04/07/imposante-treurbeuk-moet-wijken-voor-nieuwbouw-van-psychiatrisch/>

⁷ Vred. Lier 13 juni 2023, *TMR* 2023, afl.5, 545.; Vred. Lier 13 juni 2023, *TBO* 2023, afl.3, 133.

⁸ Vred. Lier 13 juni 2023, *TMR* 2023, afl.5, 545.; Vred. Lier 13 juni 2023, *TBO* 2023, afl.3, 133.

⁹ *Ibid.*

5. Door de evolutie van de regelgeving te begrijpen, kunnen we de oorsprong en ontwikkeling van de bescherming van monumentale bomen in kaart brengen, met een focus op het Vlaamse Gewest. Dit stelt ons in staat om te beoordelen welke factoren hebben bijgedragen aan de huidige regelgeving en hoe deze van invloed zijn op de inhoud van de bescherming. Deze zoektocht zal niet alleen dienen om de wettelijke en bestuurlijke kaders te begrijpen, maar zal ook helpen bij het identificeren van lacunes of mogelijkheden voor verbetering in de bescherming van monumentale bomen. Dit onderzoek zal waardevolle inzichten opleveren die kunnen bijdragen aan het behoud van onze monumentale bomen. Het is een cruciale stap om ervoor te zorgen dat deze waardevolle natuurlijke hulpbronnen en erfgoedobjecten voor toekomstige generaties behouden blijven.

B. Onderzoeksvragen

a. Centrale onderzoeksvraag(en)

1) Algemeen

6. De centrale onderzoeksvraag van deze scriptie luidt: *“Monumentale bomen in het recht: waarom en hoe beschermen we ze en wat kan of moet beter?”* Aldus heeft de centrale onderzoeksvraag betrekking op de juridische bescherming van monumentale bomen en stelt het deze ‘bescherming’ in vraag.¹⁰ Deze onderzoeksvraag integreert beschrijvende en evaluatieve¹¹ elementen. Het betreft een evaluatieve onderzoeksvraag waarbij het juridisch kader met betrekking tot de bescherming van monumentale bomen wordt geëvalueerd op effectiviteit.¹² Tegelijkertijd is het een beschrijvende onderzoeksvraag waarbij relevante juridisch wetgeving wordt geïdentificeerd. Het is duidelijk dat de centrale onderzoeksvraag zowel verklarende, beschrijvende als evaluatieve aspecten omvat.¹³

7. Aangezien bovenstaande onderzoeksvraag ruim is, zal ervoor de werkbaarheid gekozen worden om de onderzoeksvragen thematisch te verdelen. De vraag waarom en hoe monumentale bomen beschermd worden is het eerste onderdeel van de centrale onderzoeksvraag. Tot slot is de vraag wat beter kan of moet bij de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen het tweede onderdeel van de centrale onderzoeksvraag.

2) Nuance

¹⁰ P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX, E. TERRY (red.) en L. KESTEMONT, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 46.

¹¹ P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX, E. TERRY (red.) en L. KESTEMONT, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 32.

¹² P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX, E. TERRY (red.) en L. KESTEMONT, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 61.

¹³ P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX, E. TERRY (red.) en L. KESTEMONT, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 64.

8. Het is niet zinvol om de centrale onderzoeksvraag in sub-onderzoeksvragen te verdelen, aangezien dit verwarring kan veroorzaken en de centrale onderzoeksvraag is duidelijk en gericht. De centrale onderzoeksvraag is ruim en bezit de nodige complexiteit, aangezien de onderzoeksvragen een gelaagd karakter vertonen. Immers kunnen ze eenvoudig aan de hand van de beschrijving van het recht opgelost worden, maar krijgen meer complexiteit door een praktijkgerichte analyse te voeren. Het identificeren van de definitieve beschermingsbesluiten heeft vooral betrekking op het eerste onderdeel van de centrale onderzoeksvraag. De analyse van de definitieve beschermingsbesluiten is belangrijk voor het tweede onderdeel van de onderzoeksvraag. Kortom, het onderzoeken van definitieve beschermingsbesluiten is een aanzienlijke meerwaarde en is de kern van het onderzoek en schaft de mogelijkheid om aanbevelingen te geven. Het formuleren van een aanbeveling is een noodzakelijke vereiste, immers kan er worden gedacht aan aanpassingen aan de regelgeving, die vanuit het perspectief van de boom meer bescherming kunnen bieden en een standvastige bescherming garanderen.

C. Onderzoeksmethodologie

a. Methodologie

1) Algemeen

9. Het voorliggende onderzoek is hoofdzakelijk een monodisciplinair onderzoek op het gebied van de rechtswetenschappen.¹⁴ Het omvat voornamelijk desktoponderzoek, waarbij juridische bronnen worden bestudeerd, geanalyseerd en verwerkt. Om de redenen achter de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen te verklaren, is het van essentieel belang om zowel de wetgeving, regelgeving, rechtspraak als de rechtsleer te onderzoeken die relevant zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Deze zijn gericht op de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen, waardoor een noodzakelijke territoriale afbakening ontstaat. Dankzij de beschrijvende onderzoeksvragen kan inzicht worden verkregen in het juridische kader dat monumentale bomen beschermt, waarna diepgaander juridisch onderzoek mogelijk is. In eerste instantie zal het onderzoek een rechtshistorische beschrijving geven, wat een noodzakelijk overzicht biedt van hoe monumentale bomen juridisch werden gezien door de regelgever¹⁵, dit is een juridisch-historische interpretatie.¹⁶ Evenzeer behouden de beschermingsbesluiten genomen onder de oude regelgeving hun relevantie, omdat ze in werking blijven totdat ze worden herzien of ingetrokken. Het rechtvaardigt het historisch juridisch kader.

¹⁴ P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX, E. TERRY (red.) en L. KESTEMONT, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 42.

¹⁵ P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX, E. TERRY (red.) en L. KESTEMONT, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 45. [Dit kan gezien worden als een vaktechnische interpretatie]

¹⁶ P. SCHOUKENS, K. HENDRICKX, E. TERRY (red.) en L. KESTEMONT, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2020, 47.

a) Meerwaarde

10. Monumentale bomen kunnen door diverse regelgevingen worden beschermd.¹⁷ Voor dit onderzoek is het essentieel om de bescherming van onroerend erfgoed te bestuderen, aangezien dit rechtsgebied het beste in staat is om de onderzoeksvragen te beantwoorden.¹⁸ Het OED biedt de meest adequate antwoorden, en daarom is het relevant om de definitieve beschermingsbesluiten te bespreken.¹⁹ De definitieve beschermingsbesluiten zijn besluiten die tot stand zijn gekomen onder de Monumentenwet van 7 augustus 1931, het Monumentendecreet, het Landschapsdecreet en het Onroerenderfgoeddecreet.²⁰ Deze besluiten sluiten het nauwst aan bij het doel van deze scriptie: het onderzoeken waarom en hoe monumentale bomen worden beschermd, wat de keuze rechtvaardigt om de definitieve beschermingsbesluiten te onderzoeken. Deze besluiten vormen de meest geschikte maatstaf om de effectiviteit van de bescherming van monumentale bomen te beoordelen. Het opnemen van een monumentale boom in een van de vastgestelde inventarissen vormt een eerste stap in de bescherming volgens het Onroerenderfgoeddecreet (OED). Echter, niet alle geïnventariseerde bomen worden opgenomen en geanalyseerd, aangezien de inventarisatie slechts beperkte juridische gevolgen heeft. Een vaststellingsbesluit is immers geen definitief beschermingsbesluit.

11. Het doel is om de bovenstaande regelgeving, met uitzondering van het Onroerenderfgoeddecreet, slechts in beperkte mate te behandelen. Dit dient om de verschillen tussen de definitieve beschermingsbesluiten aan te duiden. Hoewel alle definitieve beschermingsbesluiten door de tijd heen monumentale bomen bevatten, kan de vraag worden gesteld of al deze besluiten dezelfde juridische kwaliteiten hebben. Hoewel neemt dit hun relevantie niet weg, doordat de rechtsgevolgen blijven doorwerken. Tegelijkertijd benadruk ik dat ik van plan ben het Onroerenderfgoeddecreet grondig te onderzoeken, aangezien dit decreet, momenteel, voornamelijk in staat voor de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen. Dit onderzoek benadrukt dat er verschillende definitieve beschermingsbesluiten zijn die monumentale bomen beschermen.²¹ Het catalogiseren van deze besluiten en het verwerken ervan is echter geen eenvoudige opdracht en vormt een van de grootste taken van dit onderzoek.

12. Deze definitieve besluiten zijn het meest geschikt om de kracht van de bescherming die monumentale bomen maximaal genieten te meten en maakt het mogelijk om een sterk antwoord te geven op de onderzoeksvragen. Daarentegen is de opname in een van de vastgestelde

¹⁷ Decreet 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, BS 17 oktober 2013.; Decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, BS 22 april 1976, 5.096.; wet 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen, BS 5 september 1931. [Hierna, het OED, het Monumentendecreet en de Monumentenwet]

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ De definitieve beschermingsbesluiten zijn besluiten die tot stand zijn gekomen onder de Monumentenwet van 7 augustus 1931, het Monumentendecreet, het Landschapsdecreet en het Onroerenderfgoeddecreet.

²⁰ Op basis van het OED; het Monumentendecreet; de monumentenwet.

²¹ Zie de objecten 1 tot en met 211, met bijhorende voetnoten.

inventarissen een eerste vorm van bescherming.²² Toch wordt er niet gekozen om al de geïnventariseerde bomen op te lijsten en te analyseren, dit doordat er maar beperkte rechtsgevolgen volgen uit de inventarisatie, alsook is de inventarisatiepraktijk (met rechtsgevolgen) een redelijk nieuw fenomeen.²³ De voorlopige beschermingsbesluiten zijn evenzeer niet te onderzoeken, ze geven een beeld van de voorlopige bescherming, die de definitieve bescherming voorafgaat en heeft door zijn 'precair' karakter niet de nodige zekerheid om een standpunt in te nemen over hoe monumentale bomen beschermd worden. Ik zie de voorlopige bescherming als een procedurele vereiste die eerst doorlopen zal worden. Niettemin is nuance nodig, en kan het onderzoeken van deze voorlopige besluiten inzicht geven in de pijn punten en zijn de voorlopige besluiten enkel relevant als er geen definitieve bescherming opvolgt.

13. Dit onderzoek behandelt alle onderzoeksvragen met betrekking tot hoe monumentale bomen worden beschermd, waarom ze worden beschermd en wat er verbeterd kan worden. Het analyseren van de definitieve besluiten is hierbij de voornaamste methode. De analyse van de definitieve beschermingsbesluiten richt zich op de eerste vraag, aangezien het beschermingsbesluit aantoont hoe monumentale bomen worden beschermd. Vervolgens, blijkt uit de analyse de redenen voor de bescherming van monumentale bomen en wordt dit helder door het beschermingsbesluit. Een grondiger onderzoek naar de aard en inhoud van een definitief beschermingsbesluit is nodig om te bepalen wat er kan worden verbeterd op juridisch -technisch vlak en dit is pertinent voor de bescherming van monumentale bomen. Het kan dat er geen voldoende onderscheid is tussen de bescherming van een monumentale boom en een monumentaal huis, beiden zijn monumenten, maar beiden hebben waarschijnlijk andere node. Kortom, de analyse van de definitieve beschermingsbesluiten geeft dus antwoord op al de onderzoeksvragen van dit onderzoek.

b) Specifieke onderzoeksmethoden

14. De beschermingsbesluiten worden doorgaans online gezocht, aangezien een juridische analyse voornamelijk op een desktop wordt uitgevoerd. Men kan verschillende zoekmachines gebruiken in de webbrowser door de termen "onroerend erfgoed" en "agentschap onroerend erfgoed" in te voeren. Het wordt echter aanbevolen om de hyperlink naar de website van het agentschap onroerend erfgoed te gebruiken in plaats van te vertrouwen op een Google-zoekopdracht. Deze benadering vergemakkelijkt de reproductie van het onderzoek. Door gebruik te maken van de hyperlink wordt direct en efficiënt toegang verkregen tot relevante en betrouwbare informatie, wat de methodologische nauwkeurigheid van het academische werk ten goede komt. Vervolgens kan men naar de besluitendatabank van het agentschap onroerend erfgoed gaan, waar alle beschermde en geïnventariseerde onroerende erfgoederen digitaal zijn vastgelegd.

²² Art. 4.1.1. OED.

²³ M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Morsel, Intersentia, 2020, 34.

15. Het begrip "beschermingsbesluiten" is essentieel voor dit onderzoek en zal worden ingevoerd op de bovengenoemde website. Hierdoor wordt de besluitendatabank bereikt, het startpunt van de zoektocht naar monumentale bomen. In de besluitendatabank is een overvloed aan informatie beschikbaar, zoals erfgoedstatuten, provincies, rechtsgevolgen, jaar van ondertekening en personen. Voor dit onderzoek is met name het begrip "(definitieve)rechtsgevolgen" van primair belang, omdat hier de definitieve beschermingsbesluiten te vinden zijn. Het onderzoek naar de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen richt zich specifiek op de definitieve beschermingsbesluiten, wat neerkomt op 5707 besluiten.²⁴

16. Om het zoeken naar besluiten beheersbaar te houden, wordt aanbevolen om het onderzoek per periode van vier jaar te beperken door het jaar van ondertekening te selecteren. Dit zorgt ervoor dat men de gezochte besluiten kan controleren, aangezien het mogelijk is om een besluit over het hoofd te zien. De definitieve beschermingsbesluiten worden georganiseerd in tijdsvlakken, wat een beter historisch overzicht van de besluiten biedt. Voor de staatshervormingen was België een unitaire, federale staat en werden monumentale bomen beschermd door de monumentenwet van 1931. Het is niet de bedoeling om de bevoegdheidswijzigingen op juridisch vlak te beschrijven, maar het is belangrijk op te merken dat aanvankelijk de federale wetgever bevoegd was voor het onroerend erfgoed.

c) Analyseren en identificeren van de definitieve beschermingsbesluiten

17. In het beste geval zou de titel van de definitieve beschermingsbesluiten voldoende moeten zijn om duidelijk te maken dat een boom beschermd wordt. Niettemin, dit blijkt niet voldoende om al de beschermingsbesluiten te identificeren en is het bijgevolg niet mogelijk om de onderzoeksvragen op een pertinente wijze te beantwoorden. Daarom is het noodzakelijk om alle definitieve beschermingsbesluiten individueel te lezen, ondanks dat dit een grote werklust vormt.

18. Bij de analyse van de definitieve beschermingsbesluiten kunnen verschillende vragen van belang zijn, zoals waarom de boom wordt beschermd en welk beschermingsstatuut aan de boom wordt toegekend. Daarom is het relevant om de beschermingsbesluiten te evalueren aan de hand van objectieve, verifieerbare en relevante criteria. Terwijl er veel vragen zijn, is het cruciaal dat de centrale onderzoeksvragen worden beantwoord, aangezien deze de kern vormen van het onderzoek. Deze criteria kunnen worden onderverdeeld in zowel kwalitatieve als kwantitatieve aspecten. Kwalitatieve vragen richten zich meer op de inhoud, de aard en de kwaliteit van de besluiten. Kwantitatieve vragen zijn gericht op het meten van aantallen, frequenties of andere numerieke aspecten van de besluiten. Een strikte scheiding tussen kwalitatieve en kwantitatieve aspecten is niet mogelijk, waardoor de analyse een combinatie van beide soorten overwegingen omvat. Bijvoorbeeld, het aantal beschermde bomen als monument en de frequentie van bepaalde waarden

²⁴ <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/> [er zijn 5714 definitieve beschermingsbesluiten]

zijn kwantitatieve aspecten, maar de inhoud en betekenis van deze waarden hebben ook een kwalitatieve dimensie.

3) Interviewmethodologie

19. Het onderzoek naar de bescherming van monumentale bomen vereist inzicht, waarvoor het een meerwaarde kan bieden om gebruik te maken van interviews. Diepte-interviews met het Agentschap Onroerend Erfgoed worden gebruikt om inzicht te krijgen in de redeneringen en percepties achter deze bescherming en heeft louter een ondersteunende rol om de onderzoeksvragen te beantwoorden.²⁵

20. Selectieproces:

- De keuze voor het Agentschap Onroerend Erfgoed is gebaseerd op zijn cruciale rol in het erfgoedbeleid.
- De selectie van een geschikte persoon wordt gemaakt op basis van expertise en beschikbaarheid.

21. Diepte-interviews:

- De structuur van het interview is ontworpen om inzicht te krijgen in het concept van erfgoedwaarde en voldoende bewaring.
- Ook recente wetswijzigingen en handhavingspraktijken met betrekking tot onroerend erfgoed komen aan bod.

22. Ondersteunende vragen:

- Deze vragen zijn bedoeld om het natuurlijke verloop van het gesprek te bevorderen en hebben een half gestructureerd karakter.
 - Klopt het dat het begrip erfgoedwaarden complex is?
 - Wat is een voldoende goed bewaard onroerend goed?
 - Recente wijzigingen; afschaffing van de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde.
 - Problemen bij de handhaving van het natuurlijk onroerend erfgoed.
- Ze dienen om meer kennis te vergaren over het beschermen van monumentale bomen en het selecteren van erfgoed voor opname in de vastgestelde inventarissen.

²⁵ H. ROOSEN en B. MEULEMN, *Kennis maken Methodologie voor sociale wetenschappen*, Gent, Skribis, 2021, 323-330. *Het is relevant voor de interpretatie van het beleidsmatige aspect en is relevant voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.*

23. Conclusie: Het diepte-interview is een waardevolle methode om inzicht te krijgen in de bescherming van monumentale bomen en biedt een diepgaande analyse van het beschermingsproces.

D. Plan van behandeling

(1) Het Regelgevende Kader Doorheen de Tijd

- a. De Monumentenwet van 1931 vormt de juridische basis voor de bescherming van monumenten in Nederland. Deze wet definieert de voorwaarden waaronder monumentale bomen, gezien hun bijzondere waarde, kunnen worden beschermd. De wet stelt procedures vast voor de identificatie en bescherming van monumentale bomen, en legt juridische verplichtingen op aan eigenaren, zoals onderhoudsplichten en beperkingen op veranderingen. Echter, de wet kent ook beperkingen en tekortkomingen die de effectiviteit ervan beperken. Specifieke besluiten onder deze wet, zoals rangschikkingsbesluiten, worden geanalyseerd om de impact ervan te begrijpen.
- b. Het Monumentendecreet van 1976 introduceerde belangrijke veranderingen in de bescherming van monumenten. Dit decreet biedt verschillende beschermingsstatuten, waaronder die voor monumenten en stads- of dorpsgezichten, elk met specifieke criteria en gevolgen. De juridische gevolgen van deze beschermingsstatuten worden besproken, evenals de bepalingen van het Decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, dat specifiek gericht is op de bescherming van landschappen en monumentale bomen. Een tussenconclusie vat de bevindingen samen en geeft een overzicht van hoe monumentale bomen onder deze wetten en decreten zijn beschermd.
- c. Het Onroerenderfgoeddecreet (OED) definieert het huidige toepassingsgebied en de erfgoedwaarden. Het bespreekt de huidige beschermingsstatuten en hun juridische gevolgen, en vergelijkt deze met eerdere wetgeving. De procedures en implicaties van opname in de inventaris van onroerend erfgoed worden beschreven, evenals de definitieve bescherming van monumentale bomen. Dit omvat een diepgaande analyse van de huidige bescherming onder het OED, inclusief procedures, vereisten en juridische gevolgen.

(2) Onderzoek van de definitieve beschermingsbesluiten

- a. Het onderzoek richt zich op de identificatie van definitieve beschermingsbesluiten onder verschillende wettelijke kaders.

(3) Evaluatie van de Beschermingsbesluiten

- a. De evaluatie geeft een overzicht van hoe en waarom monumentale bomen worden beschermd. De analyse omvat de bescherming door middel van rangschikkingsbesluiten en de specifieke juridische kaders zoals het Monumentendecreet en het Onroerenderfgoeddecreet. Deze evaluatie identificeert

zowel de sterktes als de zwaktes van de huidige beschermingsmechanismen en biedt inzicht in de praktische uitvoering en naleving van de wetgeving.

(4) Evaluatie van de beschermingsstatuten

- a. Bevat een uiteenzetting van de problemen van de beschermingsstatuten.

(5) Conclusie

- a. Dit deel geeft een overzicht van de historische en huidige wetgeving en de bescherming van monumentale bomen. Het toont de evolutie van de wetgeving en de impact ervan op de bescherming van monumentale bomen. De huidige stand van zaken wordt besproken, inclusief een analyse van de effectiviteit van het huidige OED en de praktische toepassingen ervan. De bevindingen van de analyse van de onderzochte beschermingsbesluiten worden samengevat om inzicht te bieden in de huidige praktijk en de resultaten van de wetgeving.

I. Het regelgevende kader doorheen de tijd

A. De Monumentenwet van 7 augustus 1931

a. Algemeen

24. De bescherming van monumentale bomen was eerst een unitaire aangelegenheid, niettemin is de bevoegdheid van het onroerend erfgoed gewijzigd bij de federalisering in België, waarnaar het onroerend erfgoed eerst overgedragen is aan de gemeenschappen, vervolgens van de gemeenschappen naar de gewesten.²⁶ Het is pertinent om de wet van op het behoud van monumenten en landschappen²⁷ te bespreken, met deze wet brak een nieuw tijdperk aan voor de bescherming van monumenten en landschappen. Met de Monumentenwet werd de eerste stap gezet om onroerende goederen, onder meer de monumentale bomen, in België te beschermen.²⁸ Deze wet is een juridische reflex om bestaande bijzondere onroerende goederen te beschermen, veeleer was dit noodzakelijk na de verwoestingen tijdens de Eerste Wereldoorlog.²⁹ Voordien was er een gebrek aan bij de wet geregelde bescherming procedures, die zorgde voor gedwongen rechtsgevolgen om bijzondere onroerende goederen te beschermen.³⁰

b. Het rangschikkingsbesluit

1) Rangschikking als monument

25. De monumentenwet behandelt in het eerste hoofdstuk het onroerend erfgoed, waar de eerste onderafdeling dieper ingaat op de monumenten en gebouwen. Immers kan een onroerend goed, vanuit wetenschappelijk, historisch, of artistiek oogpunt van nationaal belang zijn.³¹ De monumentale boom kan worden gerangschikt als monument, indien het vanuit nationaal belang enige wetenschappelijke, historische, of artistieke waarde heeft.³² Het is de Koninklijke Commissie, of het

²⁶ Art. 6, §1, I., 7° Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, BS 15 augustus 1980 (hierna: BWHI); M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Mortsel, Intersentia, 2020, 14-17.; A.-M. DRAYE, *Monumenten en landschappen in België: juridische aspecten*, Antwerpen, Maklu, 1993, 66.

²⁷ Hierna de Monumentenwet.

²⁸ M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Mortsel, Intersentia, 2020, 7.; L. VAN SANTVOORT, "Restauratie en conservatie van de 19de eeuw tot 1931" in F. AUBRY, J.-L. BRUGMANS, P. GAUTIEER, P. HAUTECLER, T. PATRICIO, Y. ROBERT, A.-M. SAUVAT, J. SNAET, B. VAN DER WEE, L. VAN SANTVOORT, *Restauratie en conservatie*, Brussel, Crahay, 2011, 13-33.

²⁹ A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 7.

³⁰ *Ibid.*

³¹ A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 7.

³² Art 1 – 5 Monumentenwet.; KB 5 maart 1958 houdende rangschikking als monument van de leenrechtbank Groene Vierschaar te Bevere-bij-Oudenaarde, BS 17 juli.; A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse*

college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeente (gemeente van het goed) dat een initiatiefrecht heeft voor de rangschikking en bepaald of het onroerend goed een van bovenstaande waarde bezit. De regering neemt, na overleg in de ministerraad en middels een Koninklijk Besluit, een beslissing over de rangschikking van monumenten. Deze beslissing volgt na een procedure waarbij de eigenaar of andere zakelijke gerechtigden worden gecontacteerd, en waarbij adviezen worden ingewonnen van het betrokken gemeente- en provinciebestuur, evenals van de Koninklijke Commissie.

2) Rangschikking als landschap

26. Monumentale bomen kunnen een beschermde status krijgen door ze te rangschikken als landschap, of als monument. Ze kunnen worden beschermd doordat ze van nationaal belang zijn omwille van hun wetenschappelijke, historische of esthetische waarde. Dit proces valt onder de bepalingen van de Monumentenwet.³³ Vergelijkbaar met de rangschikking als monument, legt het beschermingsbesluit beperkingen op aan eigenaars, zoals een verbod op kap zonder vergunning of bouwrestricties. Voor landbouwers gelden echter geen beperkingen met betrekking tot beplanting en verbouwingen.³⁴ In het geval van gerangschikte landschappen is er een vergoedingsregeling voorzien voor schade die de eigenaar lijdt als gevolg van de opgelegde eigendomsbeperkingen(erfdienstbaarheden). Als de waarde van het land significant daalt, heeft de eigenaar het recht om de overheid te verzoeken de betreffende gronden aan te kopen. Dit staat in contrast met monumenten, waar eigenaars niet kunnen eisen dat ze worden onteigend. Dit verschil heeft belangrijke implicaties voor de vergoeding, aangezien een onteigeningsvergoeding meer aspecten omvat dan een eenvoudige verkoop.³⁵

c. Rechtsgevolgen

27. Subsidies voor onderhouds-, instandhoudings- en restauratiewerkzaamheden aan beschermde monumenten worden toegekend door respectievelijk de Staat, de provincie en de gemeente. Indien eigenaars, ondanks aangeboden subsidies, nalaten de benodigde instandhoudingswerkzaamheden uit te voeren, behoudt de regering zich het recht voor deze werkzaamheden uit te voeren en de kosten ervan te verhalen, voor zover de werkzaamheden hen ten goede komen. Privé-eigenaars van monumenten waarvoor onderhoudswerkzaamheden vereist zijn, kunnen in plaats van deze uit te voeren, verzoeken om onteigend te worden. Het belangrijkste juridische gevolg van de rangschikking als monument is dat voor alle ingrepen die het uiterlijk ervan wijzigen, vooraf een vergunning moet worden aangevraagd. Monumenten die het risico lopen beschadigd of vernietigd te worden als ze in

Gemeenschap, Brussel, Larcier, 2007, 7.; G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 336-355.

³³ Art. 6 Monumentenwet.

³⁴ A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 10-11.

³⁵ Art. 1-6 Monumentenwet.; M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Mortsel, Intersentia, 2020, 10-12.

handen van hun eigenaar blijven, kunnen worden onteigend.³⁶ De erfdiensbaaheden De rangschikking als monument moet niet worden gezien als een loutere verbodsbepaling(en) maar als een erfdiensbaahheid.³⁷

d. Beperkingen

1) Toepassingsgebied

28. Daarentegen is het toepassingsgebied van De monumentenwet snel gereduceerd. Op 31 maart 1932 besliste de minister dat monumenten en landschappen die eigendom zijn van de staat, overheidsgoederen, niet in aanmerking komen voor rangschikking. Kortom, onder rangschikking wordt begrepen dat de onroerende goederen onder de bescherming van de staat gesteld worden.³⁸

2) Algemene beperkingen

29. De Monumentenwet zorgt wel voor de bescherming van monumentale bomen, door deze ofwel te rangschikken als landschap, of als monument. Het is pertinent dat men monumenten en landschappen kan beschermen, maar het is wel een pijnpunt van de wetgever om niet te voorzien in de noodzakelijke definities, immers bleef de wet stil wat een monument of landschap is.³⁹

B. Het monumentendecreet van 3 maart 1976

a. Inleiding

30. De bescherming van het onroerend erfgoed werd onder het oude monumentendecreet onderscheiden, men kon een onderscheid maken tussen de monumenten, stads- en dorpsgezichten (dit heeft voornamelijk betrekking op de bebouwde ruimte), de grotere groene gehelen (landschappen) en de archeologie.⁴⁰ De bescherming van monumenten, inclusief de zich daarin bevindende roerende zaken, die onroerend zijn door bestemming, wordt voornamelijk geregeld door

³⁶ M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Morsel, Intersentia, 2020, 11.; A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 7.

³⁷ A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 10.

³⁸ A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 10.

³⁹ M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Morsel, Intersentia, 2020, 11.; A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 7.

⁴⁰ A.-M. DRAYE, *Monumenten en landschappen in België: juridische aspecten*, Antwerpen, Maklu, 1993, 85-86.; G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 336.

het Monumentendecreet. Daarnaast blijven enkele artikelen van de Monumentenwet van kracht, met name de artikelen 4, eerste lid, 5 en 16.⁴¹

31. Wat betreft de regelgeving, is vooral het Koninklijk Besluit van 6 december 1976 relevant. Dit KB bepaalt de algemene voorschriften voor het behoud en onderhoud van de monumenten en de stads- en dorpsgezichten die zijn opgenomen in de ontwerprijzen van beschermde monumenten en stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld bij ministerieel besluit, of die zijn gedefinieerd bij koninklijk besluit. Specifiek voor orgels zijn er aanvullende algemene voorschriften voor behoud en onderhoud vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 27 juni 1977. Voor de bescherming van stads- en dorpsgezichten zijn enkel de bepalingen van het eerdergenoemde decreet van 3 maart 1976 van toepassing. Eigenaars van onroerend goed gelegen in stads- en dorpsgezichten dienen, net als eigenaars van monumenten, de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 6 december 1976 inzake behoud en onderhoud te volgen.⁴²

b. Beschermingsstatuten

1) Monumenten

32. Met het Monumentendecreet worden de monumenten en de stads- of dorpsgezichten beschermd, deze worden bescherming gesteld, evenzeer is er voorzien in bepaalde lasten. Deze lasten zijn kaderen in het behouden van het beschermde onroerend goed, het gaat onder meer om de instandhouding en het onderhoud.⁴³ Een monument wordt gedefinieerd als: "een onroerend goed, werk van de mens, of van de natuur, of van beide samen, dat van algemeen belang is omwille van zijn artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde, met inbegrip van de cultuurobjecten die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen".⁴⁴

33. Onder de wet van 7 augustus 1931 tot bescherming van monumenten en landschappen werden de monumentale bomen veeleer gerangschikt als landschap⁴⁵, met het Monumentendecreet worden ze nu beschermd als onderdeel de werken van de natuur, dit slaat niet meer op de beschermde

⁴¹ A.-M. DRAYE, *Monumenten en landschappen in België: juridische aspecten*, Antwerpen, Maklu, 1993, 85-86.; A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 11.

⁴² A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 62-73.

⁴³ G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 337.

⁴⁴ Art 2,2° Monumentendecreet; G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 336.

⁴⁵ KB 8 maart 1940 tot rangschikking van de merkwaardigste bomen van het land, de duizendjarige eik te Lummen, *BS* 11 april 1940.; RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de Vrijheidsboom te Beervelde, *BS* 26 juli 1947.; KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom te Tervuren, *BS* 19 maart 1951.; KPB 15 maart 1951 houdende rangschikking als landschap van de oude eik te Wieze, *BS* 2 mei 1951.; KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de Lindeboom, Grote markt, te Retie, *BS* 19 maart 1951.; KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de Lindeboom op het marktplein te Westerlo, *BS* 22 maart 1951.; KB 28 mei 1962 tot rangschikking als landschap van de vrijheidsboom wassende op het dorpsplein te Nokere, *BS* 20 september 1962.

landschappen en heeft betrekking op belangrijke natuurlijke elementen die een geringe oppervlakte beslaan.⁴⁶

34. Afbakening Het is niet de bedoeling om het monumentendecreet uitvoerig te bespreken, het dient voor de volledigheid van de analyse van de beschermingsbesluiten en dient als grond voor een rechtshistorische vergelijking hoe monumentale bomen beschermd (worden, werden).

2) *Stads-of dorpsgezichten*

35. Een stads- of dorpsgezicht is: *“een groepering van één of meer monumenten en/of onroerende goederen met omgevende bestanddelen, zoals onder meer beplantingen, omheiningen, waterlopen, bruggen, wegen, straten, pleinen, die omwille van haar artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde van algemeen belang is⁴⁷”* en anderzijds is het *“de directe, er onmiddellijk mee verbonden visuele omgeving van een monument, die door haar beeldbepalend karakter de intrinsieke waarde van het monument tot zijn recht doet komen dan wel door haar fysische eigenschappen de instandhouding en het onderhoud van het monument kan waarborgen⁴⁸”*.

36. De groepering van één of meer monumenten of onroerende goederen slaat niet op een groter onbebouwd geheel, aldus is het geen landschap, maar kan het gaan om individuele onroerende goederen die in zijn geheel, als ensemble, beschermingswaardig zijn als stads- of dorpsgezicht.⁴⁹ Toch kan het grotere onbebouwde landelijke geheel beschermd worden als een stads-of dorpsgezicht indien het past in de tweede definitie; immers kan het door zijn onmiddellijke verbondenheid met de visuele omgeving van een monument beschermd worden, het kan hier dus gaan over bomenrijen die in het grotere geheel beschermd worden. Toch is dit makkelijker te aanvaarden voor monumentale bomen, doordat deze gekwalificeerd worden als onroerende goederen, en individueel als monument beschermd kunnen worden.

⁴⁶Veeleer zal het gaan om de bescherming als monument. KB 23 oktober 1981 tot bescherming als monument van de lindeboom op het Marktplaats te Westerlo, BS 5 februari 1982.; G. VAN HOORICK, “Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest”, TROS 2005, 338.

⁴⁷ Artikel 2,3° Monumentendecreet.; A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 69-73.

⁴⁸ *Ibid.*; G. VAN HOORICK, “Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest”, TROS 2005, 338.

⁴⁹ G. VAN HOORICK, “Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest”, TROS 2005, 338.

c. Rechtsgevolgen

1) Algemeen

37. Als gevolg van de bescherming als monument, stads-of dorpsgezicht is de eigenaar en houder van een ander zakelijk recht gehouden om de beschermingsvoorschriften na te leven. De beschermingsvoorschriften zijn onderverdeeld in de decretale, algemene en bijzondere beschermingsvoorschriften.⁵⁰ De decretale beschermingsvoorschriften hebben betrekking op het onderhouden en bewaren van het beschermde onroerende goed, het gaat om een instandhoudings- en onderhoudsverplichting voor de eigenaar en de zakelijkrechthouder.⁵¹ De eigenaar en de zakelijkrechthouder zijn gehouden om te voorzien in de nodige onderhoudswerken en het is hen verboden het beschermde goed te ontsieren, beschadigen of te vernielen.⁵²

2) Beschermingsvoorschriften

a) Algemene beschermingsvoorschriften

38. De algemene beschermingsvoorschriften, inzake instandhouding en onderhoud, zijn vastgelegd in het Besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993.⁵³ De algemene beschermingsvoorschriften zijn niet rechtstreeks van toepassing, ze worden vermeld in het beschermingsbesluit.⁵⁴ Niettemin is het toepassingsgebied van de algemene beschermingsvoorschriften ruimer dan de instandhoudingsplicht, de verplichting is van toepassing op eenieder.⁵⁵ Bijzonder is dat de algemene beschermingsvoorschriften voorzien in een gedifferentieerde bescherming, dit volgens soort goederen; gebouwen en elementen van straat- of plein aankleding, in het algemeen; bodemgesteldheid en vegetatie, interieur van monumenten, orgels, beiaarden, klokken en torenuurwerken, industrieel erfgoed, windmolens, graftekens.⁵⁶

39. Onder meer zijn de algemene beschermingsvoorschriften gericht op het nemen van actieve verplichtingen inzake instandhouding en onderhoud, er moet onmiddellijk opgetreden worden bij schade en voorzien worden in passend herstel. Naast de actieve verplichtingen is er voorzien in passieve verbodsbepalingen, om het beschermde onroerende goed te vrijwaren, denk hierbij aan een verbod om bepaalde handelingen te stellen.⁵⁷

⁵⁰ Artikel 13 lid 1,3° monumentendecreet.; G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 341.

⁵¹ Kijk deze zin nog eens na!

⁵² Artikel 11,§1 monumentendecreet; G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 341-342.

⁵³ A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 94.

⁵⁴ Zie artikel 13 lid 1,2° OEB.

⁵⁵ G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 341-342. Zie de verwijzingen aldaar.

⁵⁶ Zie G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 341-342.

⁵⁷ G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 341.

b) Bijzondere bestemmingsvoorschriften

40. Naast de algemene beschermingsvoorschriften kunnen er bijzondere beschermingsvoorschriften opgelegd worden. De bijzondere beschermingsvoorschriften kunnen afwijkingen, aanvullingen, of nieuwe beschermingsvoorschriften opleggen die primeren op de algemene beschermingsvoorschriften.⁵⁸ Het diept opgemerkt te worden dat, anders dan bij de algemene beschermingsvoorschriften, er wel absolute verbodsbepalingen opgenomen kunnen worden in de bijzondere beschermingsvoorschriften. De bijzondere beschermingsvoorschriften zijn een ondeelbaar onderdeel van het beschermingsbesluit.

3) Beperkingen

41. Daarentegen zijn de verbodsbepalingen niet absoluut, ze hebben eerder een relatief karakter. Het is immers mogelijk om werken te verrichten aan een monument, ondanks deze vallen onder een verbodsbepaling, op voorwaarde dat er een vergunning verkregen wordt.⁵⁹

C. Het OED

a. Toepassingsgebied

1) Erfgoedwaarden

a) Algemeen

42. Monumentale bomen zijn bijzonder, ze kunnen worden beschermd omwille van de 'erfgoedwaarde' die het (inherent) met zich meedraagt.⁶⁰ De erfgoedwaarde wordt gedefinieerd als de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische waarde, ruimtelijk-structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen en de cultuurgroederen die er integrerend deel van uitmaken hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleiden.⁶¹

⁵⁸ A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 86-87.

⁵⁹ G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 341- 342. Ibid.; A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 95.

⁶⁰ Art. 6.1.1. OED.; MB 22 mei 2019 tot definitieve bescherming als monument van de opgaande linde zogenaamd 'Kwartjesboom' van Val-Meer in Riemst, *BS* 24 juni 2019, 65.160.; MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van de beeldbepalende gekandelaarde kapellinde op vijfspiong van wegen in Heers en Gingelom, *BS* 3 februari 2017, 15.800.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 115.

⁶¹ Art. 2.1., 26° OED.; MB 20 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van twee Kaukasische vleugelnuten in Lochristi, *BS* 18 februari 2022, 15.997.; MB 22 mei 2019 tot definitieve bescherming als monument van de opgaande linde zogenaamd 'Kwartjesboom' van Val-Meer in Riemst, *BS* 24 juni 2019,

Het begrip erfgoedwaarde is met het OED voor het eerst afzonderlijk gedefinieerd, het is van toepassing op al het onroerend erfgoed, onder meer het toepassingsgebied van het OED.⁶² De erfgoedwaarde is geen criterium van onderscheid tussen de verschillende soorten onroerend erfgoed, dit was eerder wel het geval.⁶³

43. De erfgoedwaarde verwijst naar de intrinsieke waarde die onroerend erfgoed moet hebben om als erfgoed te worden beschouwd, kortom bepalen ze het toepassingsgebied van het OED, zoals vastgelegd in beschermingsstatuten.⁶⁴ Deze waarde is bepalend en heeft verschillende gevolgen voor het betrokken onroerend erfgoed. Het vormt de basis van beschermingswaarden die voortkomen uit diverse bronnen, zoals gedefinieerd in de definitie. Aan de andere kant omvat de erfgoedwaarde de verschillende beschermingsstatuten van onroerend erfgoed, waaronder monumenten, stads- of dorpsgezichten, archeologische sites en zelfs (cultuur)historische landschappen. Deze kunnen worden beschermd omdat ze de gemeenschap verrijken en getuigen van de maatschappelijke identiteit door een verbinding te leggen met het verleden.⁶⁵

44. De erfgoedwaarden omvatten verschillende grondslagen die een betekenisvolle getuigenis vormen van het verleden, heden en zelfs de toekomst, waardoor onroerende goederen, waaronder monumentale bomen, hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen.⁶⁶ Kortom, wordt de betekenisvolle getuigenis geaccentueerd in de memorie van toelichting bij het OED; *“Dit erfgoed brengt het verleden dichtbij en maakt de geschiedenis levend. Erfgoed is een collectief bezit, dat wij hebben gekregen van de generaties van gisteren en eergisteren. Wij zijn er vandaag rentmeester van en het is onze plicht het aan de generaties van morgen en overmorgen door te geven.”*⁶⁷ Het zijn dus de erfgoedwaarden die zowel bepalen welk onroerend goed kan worden beschermd, als bepalen wat onroerend erfgoed is en bijgevolg is het voldoende dat er een enkele erfgoedwaarde is.⁶⁸

b) Toepassing

65.160.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 47.

⁶² L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 123.

⁶³ Ibid. (Geef een voorbeeldje uit een besluit?) artistieke en esthetische waarde bij de monumentenwet van 7 augustus 1931.

⁶⁴ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 9.

⁶⁵ Art. 6.1.1 Onroerenderfgoeddecreet; M. DEWEIRDT, *De bescherming van het onroerend erfgoed in het Vlaamse Gewest*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 69.

⁶⁶ L. VANDENHENDE, “Afdwingbaarheid en aanvechtbaarheid van vaststellings- en beschermingsbesluiten”, *NJW* 2023, nr. 475, 55.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 47-48.

⁶⁷ Parl.St. VI.Parl. 2012-13, nr. 1901/1, 3.; M. DEWEIRDT, “Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen” in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Mortsel, Intersentia, 2020, 1.

⁶⁸ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 48-49. en 123.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 10-13.

45. De vaststelling van erfgoedwaarden is niet louter een objectieve beoordeling⁶⁹, maar eerder een dynamisch proces dat wordt beïnvloed door de gemeenschap en de maatschappij. Wat een welbepaalde gemeenschap waardevol acht om te behouden en beschermen, vormt de basis voor het toekennen van erfgoedwaarde. Deze waarden evolueren mee met de tijd en worden bepaald door een voortdurende dialoog tussen erfgoeddeskundigen, lokale besturen, belanghebbenden en het bredere publiek. Het in kaart brengen en erkennen van erfgoedwaarden is een complexe taak die een multidisciplinaire aanpak vereist. Hierbij spelen experts, onderzoekers, beleidsmakers en beheerders een belangrijke rol om de waardevolle elementen van cultureel erfgoed te identificeren en te behouden voor toekomstige generaties. Hetgeen ontbreekt is een pertinente definitie van de erfgoedwaarden. Onder meer definieert het OED de verschillende erfgoedwaarden niet, wat overgelaten wordt aan de inventarismethodologieën, die fungeren als leidraad bij de opname of bescherming van onroerend erfgoed.⁷⁰ Kortom, de erfgoedwaarden zijn juridisch gedefinieerd in het OED, beschreven in aanvullende besluiten (MB) en zijn ook verder te vinden in de handboeken, geschreven (opgesteld) door het Agentschap Onroerend erfgoed. Het is, mijns inziens, mogelijk om de erfgoedwaarden soepel toe te passen en onroerend erfgoed te beschermen, wegens het gebrek van een sterke definitie.

2) *Verscheiden erfgoedwaarden*

46. Voordat een monumentale boom beschermd kan worden, moet deze minstens een van de opgesomde erfgoedwaarde bezitten.⁷¹ Kortom is het vereist dat een monumentale boom erfgoedwaarden bezit, de erfgoedwaarden zijn bepalend voor de toepassing van het OED en dit rechtvaardigt een korte beschrijving.⁷²

a) Architecturale erfgoedwaarde

47. De architecturale waarde behartigt de getuigenis van een aspect, of een onderdeel van de (landschappen)architectuur, of van de bouwkunst in het verleden.⁷³ Aldus bevat de architecturale waarde een bepaalde typologie en kan slaan op een specifiek gebruik van materiaal in het landschap. De architecturale waarde heeft het potentieel om de slechte bouwfysische toestand op te vangen bij monumenten. Houtige beplantingen hebben vaak een architecturale waarden als onderdeel van een tuin, landschap of ensemble en kan hierbij gedacht worden aan de toegangsdraven, en de uitgestrekte beplantingen van een kasteeldomein.⁷⁴ De architecturale waarde is een waarde op grond

⁶⁹ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 47.

⁷⁰ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 123-124.

⁷¹ MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument met overgangszone van de 18de-eeuwse dorpslinde in Heist-op-den-Berg, BS 3 februari 2017, 15.800; MB 15 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van twee geënte bruine beuken in Wetteren, BS 3 februari 2017, 15.799.;

⁷² L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 9.

⁷³ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 121.

⁷⁴ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 17.

waarvan gebouwd onroerend erfgoed, monumenten en stads-en dorpsgezichten, beschermd kunnen worden. Het park bij Villa Louisa is een representatief en herkenbaar voorbeeld van een laat 19de-eeuwse parkaanleg in de landschappelijke stijl met pittoresk karakter. Het zuidelijke parkgedeelte is overwegend in de landschappelijke stijl, in tegenstelling tot het noordelijke parkgedeelte dat pittoresk is. Typische kenmerken van de pittoreske stijl omvatten kronkelende paden, omzoomd door decoratieve elementen en rotsformaties, onverwachte vergezichten, en een gevarieerde beplanting met een overvloed aan kleurrijke bloemen en bladeren. Dit laat de bomen en het park zeer mooi uitkomen. Als onderdeel van het beschermde monument vertegenwoordigt de groenvoorziening verschillende bewaarde exemplaren van het oorspronkelijke bomen- en struikenbestand. Deze omvatten onder andere een solitaire bruine beuk, oude eiken langs het tuinpad, een Ginkgo biloba aan de achterzijde van de villa, en een beeldbepalende Amerikaanse eik in het grasperk ten zuiden van de villa. De slingerende padenstructuur en het watersysteem met vijvertjes, rotspartijen, bruggetjes in houtimitatie en cementrustiek zijn nog steeds aanwezig en dateren van de originele aanleg. Binnen het park bevindt zich ook een opmerkelijke folie uit het einde van de 19e eeuw, die bijdraagt aan de architecturale erfgoedwaarden van het onroerend goed. Vervolgens wordt deze erfgoedwaarde versterkt door gebruik te maken van een overgangszone; Deze overgangszone dient ter ondersteuning van de bescherming van het park en meer bepaald van de monumentale 'bruine beuk' die met de stam op het grondgebied van het park van Villa Louisa staat en met het wortelgestel tot in de tuin van de percelen 136p2 en 136v2 reikt. Aangezien het wortelstelsel zich wijd vertakt en een goed beheer ervan noodzakelijk is voor de stabiliteit van de boom wordt hiervoor een overgangszone voorzien.⁷⁵

b) Artistieke- en esthetische waarde

48. De artistieke waarde is een getuigenis van het kunstzinnige streven van de mens in het verleden.⁷⁶ De artistieke waarde vertrekt vanuit het standpunt van de maker, waarbij de kunstenaar een bepaald beeld, verbeelding of gevoelens overbrengt met het werk. Het gaat dus om 'zuiver' gewilde omgeving die gecreëerd is door de kunstenaar, die de waarnemer uitnodigt om het bestaan van het werk te zien vanuit een ander perspectief.⁷⁷

49. De esthetische waarde vertrekt vanuit het standpunt van de waarnemer, aldus is het een onroerend goed die de zintuigelijke schoonheid benadrukt.⁷⁸ De esthetische waarde legt de klemtoon bij zichtbare componenten, zoals de kleur, vorm en verhoudingen en sluit andere zintuigelijke waarnemingen niet uit, onder meer geur en geluid. *Hier kan gedacht worden aan een zeer mooie beuk, eik of andere boom die doorheen de seizoenen een weelderige bladeren kroon heeft. Met*

⁷⁵ MB 29 januari 2024 tot definitieve bescherming als monument met overgangszone van Villa Louisa en park in Oudenaarde, BS 9 februari 2024, 15.685.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/15247>

⁷⁶ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 17.

⁷⁷ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 18.

⁷⁸ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 20.; MB 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde, BS 3 augustus 2015, 48.929

betrekking tot houtige beplantingen kan gedacht worden aan een bijzondere groeivorm.⁷⁹ Onder meer kunnen bomen, eerder bomenrijen, beschermd worden als monument doordat ze beeldbepalend zijn voor hun omgeving en dit is de reden waarom ze een hoge esthetische waarde vertonen.⁸⁰ Kortom, kan de esthetische waarde gezien worden als een onderscheidend vermogen; De gekandelaarde winterlinde onderscheidt zich, als monument, door zijn buitengewone omvang, leeftijd en locatie waar hij groeit, wat bijdraagt aan zijn unieke esthetische waarde. Zijn huidige groeivorm is exemplarisch voor een veteranenboom. Deze linde trekt de aandacht vanwege zijn leeftijd, die hem een imposant en knoestig uiterlijk geeft, kenmerken die alleen maar indrukwekkender zullen worden naarmate hij ouder wordt. Dergelijke oude bomen worden als esthetisch waardevol beschouwd en zijn zeldzaam in Vlaanderen.⁸¹

c) Historische waarde

50. De historische waarde is een van de oudste (erfgoed)waarde en is het meest voor de hand liggende om onroerend erfgoed te beschermen. De historische waarde fungeerde als een kapstok, waaraan andere waarden worden gekoppeld, zoals bij de architecturale waarde kort is aangehaald. Niettemin is de historische waarde nu beperkter in zijn toepassingsgebied. De historische waarden van het onroerend erfgoed geeft blijk van een historisch verleden, het is een waarde die een getuigenis is van een maatschappelijke ontwikkeling, gebeurtenis of figuur en kan onder meer betrekking hebben op het landgebruik van een bepaald gebied in het verleden.⁸² Kortom, de historische waarde zal niet meer gepast zijn om de architecturale waarde van een gebouw te beschrijven, maar zal nu moeten gebeuren volgens de architecturale erfgoedwaarde.

51. Daarentegen is het nog steeds mogelijk om de historische waarde op te nemen als een catch all waarde, het is immers eenvoudig de historische waarde te schragen aan de hand van voldoende feitelijke gegevens, zo zal een oude boom vaak historische waarde hebben, doordat het blijk kan geven van historisch landgebruik of van historische beplantingen, zoals de vrijheidsbomen ter nagedachtenis van de Tweede Wereld Oorlog.

d) Culturele waarde

52. Het is immers de culturele waarde van een onroerend goed die determinerend is voor de erfgoedwaarde. De erfgoedwaarde, met betrekking tot de culturele waarde is een getuigenis van de tijd, geplaatst in een ruimtelijk gegeven van een welbepaald menselijk gedrag. Hierdoor fungeert de erfgoedwaarde als een catch all waarde en dit vertaalt zich in een overkoepelend karakter. Het overkoepelende karakter van de erfgoedwaarde kleeft, in de meeste gevallen, aan elk erfgoed object

⁷⁹ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 16-21.

⁸⁰ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 125.

⁸¹ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/15019>

⁸² G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 21.

en kan vervolgens worden toegekend. Aldus, wordt er verwezen van het voorbeeld van het domein Nieuwenhoven, als voorbeeld van de culturele dimensie van de erfgoedwaarde. Om de juiste erfgoed kwaliteiten van een onroerend erfgoed te bepalen is een onderzoek van de lokale geschiedenis primordiaal.

De lokale geschiedenis, is een historie van de methoden van toespitsen op de aanplantingen van houtkanten, of bomenrijen in een bepaald type van landschap en is een blijk van de historische beheersvorm van dat landschap.⁸³

e) Volkskundige waarde

53. De volkskundige waarde van een onroerend erfgoed is een getuigenis van vroegere gewoonten of tradities van een specifieke bevolkingsroep, gemeenschap in het verleden. Ofschoon kunnen houtige beplantingen, onroerende erfgoederen volkskundige waarden bezitten als er een mythologische sfeer, betekenis aan verbonden is.⁸⁴ Aldus heeft een fetisjboom, spijkerboom of welkomstboom bij een toegang van een hoeve een volkskundige waarde en kan men denken aan de lindebomen waar er spirituele connotaties aan verbonden zijn.⁸⁵

f) Wetenschappelijke waarde

54. Het betreft het potentieel voor kennisontwikkeling en kenniswinst over een bepaald thema, een periode of een fenomeen, het leveren van een bijzondere bijdrage op dat vlak, of het zijn van een typevoorbeeld.⁸⁶

55. Kortom, de wetenschappelijke erfgoedwaarde is relevant voor bomen, ze zijn een eigenschap van de monumentale boom.⁸⁷ Onder meer is er de (beschermd) gekandelaarde winterlinde, een van de dikste en mogelijk oudste linden van Limburg, vertoont kenmerken van een veteraanboom, waaronder een grote stamomtrek, holtes in de stam of takken, dood hout in de kruin, en spleten of loslatende delen in de schors. Deze boom vertoont sterke veteraankenmerken, met opgestapeld houtmool in de holle stam, wat een uniek habitat vormt voor specifieke diersoorten, zoals kevers. Vanwege zijn omvang en vermoedelijke hoge leeftijd heeft deze boom een uitgesproken genetische waarde als vertegenwoordiger van een bijzondere variëteit, namelijk lokaal genetisch materiaal van de winterlinde.⁸⁸ Aldus kan een monumentale boom wetenschappelijke waarde hebben, die zowel

⁸³ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 21-35.

⁸⁴ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 27.

⁸⁵ G. VAN DER LINDE e.a., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 21-40.

⁸⁶ MB 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde, *BS* 3 augustus 2015, 48.929.

⁸⁷ Doordat de beschermende overheid enerzijds kan genieten van een ruime discretionaire bevoegdheid om het onroerend erfgoed te beschermen, anderzijds is er geen sluitend regelgevend kader en dit zorgt voor veel mogelijkheden.

⁸⁸ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, *BS* 1 mei 2022, 26.632.

inherent (intern) als extern is. De monumentale boom is bepalend door zijn genetische eigenschappen, het is dus niet louter en alleen een visueel kenmerk, het is een teken van zijn genen naar de toekomst toe. De wetenschappelijke waarde is dus zeker en vast toekomst gericht.

b. Beschermingsstatuten

1) Algemeen

56. In het Onroerenderfgoeddecreet (OED), net zoals bij het Monumentendecreet, worden zowel monumenten als stads- of dorpsgezichten beschermd. Deze beschermingsstatuten zijn bedoeld om verschillende onderdelen van het onroerend erfgoed te onderscheiden, waarbij de diversiteit het beste tot uiting komt door de verschillende statuten.⁸⁹ Het Onroerenderfgoeddecreet (OED) voorziet in de mogelijkheid om waardevol onroerend erfgoed juridisch te beschermen, met een specifieke focus op behoud en beheer. De inspanningen gericht op het behouden en beheren van waardevol onroerend erfgoed worden geconcretiseerd door het onroerend erfgoedbeleid, dat tot doel heeft dit erfgoed te beschermen, beheren en behouden. Maar wat verstaan we nu precies onder 'onroerend erfgoed' in het Vlaamse Gewest? Het OED definieert onroerend erfgoed als *'het geheel van archeologische sites, monumenten, cultuurhistorische landschappen en stads- en dorpsgezichten'*.⁹⁰ Deze decretale definitie is zowel een overkoepelend begrip als het toepassingsgebied van het OED, wat betekent dat het van toepassing is op alle beschermde en niet-beschermde onroerende erfgoederen.⁹¹ Het concept 'onroerend erfgoed' omvat twee elementen: enerzijds erfgoed en anderzijds onroerend goed.⁹²

2) Monument

57. Volgens het OED is een monument *"een onroerend goed, werk van de mens of de natuur of van beiden samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarden(n)"*.⁹³ Monumenten omvatten niet alleen de creaties van de mens, maar kunnen ook

⁸⁹ G. VAN HOORICK, "Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest", *TROS* 2005, 337.; DEWEIRDT, "Beschermingen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 75.

⁹⁰ Art. 2.1., 39° OED.

⁹¹ A.M. DRAYE, "Het nieuw onroerenderfgoeddecreet: een algemene bespreking", *CDPK* 2014, 647.; L. VANDENHENDE, G. VAN HOORICK, A. VERHELST en P. VANSANT, *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 9.

⁹² A.M. DRAYE, "Het nieuw onroerenderfgoeddecreet: een algemene bespreking", *CDPK* 2014, 661-663; L. VANDENHENDE, "Afdwingbaarheid en aanvechtbaarheid van vaststellings- en beschermingsbesluiten", *NJW* 2023, nr. 475, 54.

⁹³ Art 2.1, 38° OED.; A-M. DRAYE, "Het onroerenderfgoeddecreet: instanties en actoren, inventarisatie en bescherming", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 26.; L.

voortkomen uit de natuur of een samenspel van beide. De definitie van door de mens gemaakte monumenten is duidelijk en omvat voornamelijk bouwkundig erfgoed, zoals kastelen of schilderachtige huizen met bijbehorende parken.⁹⁴ Het beschermen van natuurlijke elementen als monument is echter minder eenduidig. Wat wordt er precies bedoeld met 'het werk van de natuur'? In de rechtsleer wordt een onderscheid gemaakt tussen landschappen aan de ene kant en natuurlijke creaties aan de andere kant. Het werk van de natuur wordt gekenmerkt door unieke kenmerken of vormen van een goed, terwijl landschappen eerder een groter gebied beslaan en als geheel worden beschouwd.⁹⁵ Met andere woorden, een uitzonderlijke boom kan worden beschermd als monument.⁹⁶ Men spreekt dan van een beschermd monument.⁹⁷

3) Cultuurhistorisch landschap

58. Volgens het OED is een cultuurhistorisch landschap; *“een begrensde grondoppervlakte met een geringe dichtheid van bebouwing en een onderlinge samenhang waarvan de verschijningsvorm en de samenhang het resultaat zijn van natuurlijke processen en van maatschappelijke ontwikkelingen van algemeen belang wegens hun erfgoedwaarde”*.⁹⁸ De decreetgever heeft bij het opstellen van het OED gekozen voor een definitie die vergelijkbaar is met de definitie van het decreet landschapszorg.⁹⁹ Het begrip 'landschap' verschilt echter van het begrip 'cultuurhistorisch landschap'.¹⁰⁰ Een landschap wordt gedefinieerd als: 'een deel van het grondgebied, zoals dat door de menselijke bevolking waargenomen wordt en waarvan het karakter bepaald wordt door natuurlijke en/of menselijke factoren en de wisselwerking daartussen'.¹⁰¹ Deze definitie sluit aan bij hogere rechtsnormen en is gebaseerd op de definitie van de Europese landschapsconventie.¹⁰²

4) Stads- of dorpsgezicht

VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 72.

⁹⁴ MB 29 januari 2024 tot definitieve bescherming als monument met overgangszone van Villa Louisa en park in Oudenaarde, *BS* 9 februari 2024, 15.685.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 16.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 72.

⁹⁵ M. BOES, “De bescherming van monumenten en landschappen”, in D. MEULEMANS (ed.), *Recente ontwikkelingen betreffende vastgoed en landeigendom*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 152.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 72.

⁹⁶ MB 29 januari 2024 tot definitieve bescherming als monument met overgangszone van Villa Louisa en park in Oudenaarde, *BS* 9 februari 2024, 15.685.; MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, *BS* 1 mei 2022, 26.632.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 16.

⁹⁷ Art. 2.1, 16° OED. Het gaat om een monument dat voorlopig of definitief beschermd is overeenkomstig hoofdstuk 6 van het OED.; Vroeger was dit onderscheid wel belangrijk; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 72. Ter illustratie kan worden gedacht aan de rangschikking van een monument of de rangschikking als landschap, immers was er differentiatie van de rechtsgevolgen bij de Monumentenwet van 7 augustus 1931.

⁹⁸ Art. 2.1, 22° OED.

⁹⁹ A-M. DRAYE, “Het onroerenderfgoeddecreet: instanties en actoren, inventarisatie en bescherming”, in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 29-30.

¹⁰⁰ Zie respectievelijk Art. 2.1, 22° en art. 2.1, 33° OED.

¹⁰¹ Art. 2.1, 33° OED.;

¹⁰² A-M. DRAYE, “Het onroerenderfgoeddecreet: instanties en actoren, inventarisatie en bescherming”, in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 30.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 86.

59. Volgens het OED is een stads- of dorpsgezicht: *“een geheel van een of meer monumenten en /of onroerende goederen met omgevende bestanddelen zoals beplantingen, omheiningen, waterlopen, bruggen, weggen, straten en pleinen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde”*.¹⁰³ Het OED voorziet in een gelijkaardige definitie als bij het Monumentendecreet.¹⁰⁴ Het beschermde stads- of dorpsgezicht wil vooral het geheel, als ensemble, beschermen en zal het eerder een geheel benadering zijn.¹⁰⁵ Dit beschermingsstatuut heeft tot doel om een groepering van een of meerdere onroerende goederen, of monumenten met omgevende bestanddelen, als geheel te beschermen vanwege de intrinsieke erfgoedwaarde die de omgeving bezit.¹⁰⁶ Het is belangrijk op te merken dat niet elk onroerend goed binnen het beschermde stads- en dorpsgezicht afzonderlijk erfgoedwaarde bezit. Hierdoor kan het voorkomen dat bepaalde onroerende goederen met een geringe erfgoedwaarde toch bescherming genieten, vanwege het algemeen belang dat hiermee gediend is. Op deze manier wordt het volledige stads- en dorpsgezicht beschermd en wordt ook beperkt waardevol onroerend erfgoed onderdeel van dit grotere geheel.¹⁰⁷

c. De bescherming door opname in de vastgestelde inventaris

1) Algemeen

a) De vastgestelde inventaris

60. Het inventariseren van belangrijke onroerende goederen is geen nieuw fenomeen; deze inventarisatie vormt al geruime tijd de basis voor de bescherming van onroerend erfgoed.¹⁰⁸ Momenteel wordt de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen verzorgd door het OED. Het OED is verantwoordelijk voor het reguleren van de bescherming van monumentale bomen door middel van verschillende beschermingsvormen, waaronder de opname in de vastgestelde inventaris enerzijds, en anderzijds door de eigenlijke bescherming.¹⁰⁹

61. Het OED definieert de ‘vastgestelde’ inventaris als een oplist van onroerende goederen en gehelen van onroerende goederen met erfgoedwaarde.¹¹⁰ Het OED voorziet voor vier inventarissen

¹⁰³ A.-M. DRAYE, “Het onroenderfgoeddecreet: instanties en actoren, inventarisatie en bescherming”, in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 30.

¹⁰⁴ G. VAN HOORICK, “Monumenten en stads- en dorpsgezichten in het Vlaamse Gewest”, *TROS* 2005, 338.

¹⁰⁵ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 82-83.

¹⁰⁶ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 23.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 82-83.

¹⁰⁷ DEWEIRDT, “Beschermingen” in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 81.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 23.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 82-83.

¹⁰⁸ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 83; L. VANDENHENDE, “Inventarissen en rechtsgevolgen” in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 1.; A.-M. DRAYE, *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 74.

¹⁰⁹ Art. 4.1.1. OED.; L. VANDENHENDE, “Inventarissen en rechtsgevolgen” in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 1.

¹¹⁰ Art. 2.1, 11°, 31° en 34° OED.

in een expliciete rechtsgrond: "1° de landschapsatlas, 2° de inventaris van archeologische zones, 3° de inventaris van bouwkundig erfgoed, 4° de inventaris van landschappelijk erfgoed".¹¹¹ Thans had de decreetgever evenzeer kunnen opteren voor een geharmoniseerd (uniform) vaststellingssysteem waarbij alle onroerende erfgoederen opgenomen worden in één enkele inventaris.¹¹²

b) De wetenschappelijke inventaris

62. Naast de vastgestelde inventaris heeft de overheid ook de mogelijkheid om belangrijk onroerend erfgoed op eigen initiatief te identificeren¹¹³ en op te nemen in een wetenschappelijke inventaris. Deze inventarissen bevatten voornamelijk gegevens over onroerende goederen met erfgoedwaarde en zijn in het verleden opgesteld door zowel Vlaamse diensten als later door de gemeenten.¹¹⁴ Het is van essentieel belang om het onderscheid te benadrukken tussen de wetenschappelijke inventarissen en de vastgestelde inventarissen. Alleen de vier vastgestelde inventarissen voorzien namelijk in rechtsgevolgen, die verkregen worden nadat de vaststellingsprocedure van het OED is doorlopen.¹¹⁵

¹¹¹ Art. 4.1.1. OED.

¹¹² W. DE COCK, "Wat brengt het nieuwe onroerenderfgoeddecreet?", TOO 2014, 82-83. ZET NOG IIN BIBLIO EN KIJK SNEL NA!

¹¹³ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, Pagina?

¹¹⁴ A.M. DRAYE, "Over Onroerenderfgoedgemeenten en inventarissen. Een stand van zaken per 1 januari 2023", TNot. 2023, nr. 5, 337-343.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." TMR 2023, 606.

¹¹⁵ Art 4.1.3. tot art 4.1.7. OED; A.M. DRAYE, "Over Onroerenderfgoedgemeenten en inventarissen. Een stand van zaken per 1 januari 2023", TNot. 2023, nr. 5, 337-343.

2) *De vaststellingsprocedure*

a) *Initiatiefrecht*

63. De Vlaamse Regering is bevoegd voor het opnemen van onroerende goederen in de vastgestelde inventaris voor zover het onroerend goed niet ligt op het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente.¹¹⁶ Hieruit volgt dat de erkende onroerenderfgoedgemeente, met betrekking tot het eigen grondgebied, exclusief bevoegd is voor de opname van onroerende goederen in de vastgestelde inventaris. Niettemin zal in de praktijk het veeleer de minister, belast met de bevoegdheid onroerend erfgoed, zijn die gebruik zal maken van deze bevoegdheid.¹¹⁷

b) *Vaststellingsvoorwaarden*

64. Voordat de bevoegde 'overheden' gebruik kunnen maken van deze vaststellingsbevoegdheid, en het onroerend goed vaststellen, zullen ze de voorwaarden moeten aangaan om over te gaan tot de vaststelling. Om vastgesteld te worden vereist het OEB dat er voldaan wordt aan twee voorwaarden. Ten eerste is het vereist dat het onroerend (erf) goed erfgoedwaarden heeft. Het begrip 'erfgoedwaarden' is determinerend en geeft een antwoordt waarom iets beschermd wordt. Ten tweede is het voor de vaststelling van onroerende goederen vereist dat ze voldoende goed bewaard zijn.¹¹⁸ Daarentegen laat het de decreetgever koud om te voorzien welke erfgoedwaarden determinerend zijn om opgenomen te worden in een van de vastgestelde inventarissen en wordt jammerlijk niet gespecificeerd in de inventarismethodologieën.¹¹⁹ Echter, is het positief dat voorzien is voor alle inventarissen in een vaststelling van de inventarismethodologie. Daarentegen zijn de erfgoedwaarden in de verscheiden inventarismethodologieën homogeen beschreven.¹²⁰

65. Het openbaar onderzoek is een van de krachtlijnen en voorziet onder meer dat de rechtsgevolgen kunnen intreden en voorziet in de geldigheid van het vaststellingsbesluit.¹²¹ Het openbaar onderzoek strekt tot de informatieverzameling, maakt een gedegen beslissing mogelijk en betreft zo de zakelijkrechthouders, burgers en belanghebbend in de procedure. Het is belangrijk dat dat de bezwaren verzameld worden en dat de opmerkingen gebundeld worden. Immers volgt er de verplichte adviesvraag aan de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed, respectievelijk de Gemeentelijke Adviesraad voor Onroerend Erfgoed.¹²² Deze instanties behandelen de voorgestelde

¹¹⁶ Art. 4.1.1. OED.; A.M. DRAYE, "Over Onroerenderfgoedgemeenten en inventarissen. Een stand van zaken per 1 januari 2023", *TNot.* 2023, nr. 5, 339-340.

¹¹⁷ Art. 4.1.2 tot art. 4.1.7 OED. betreffende de vaststelling van de Vlaamse Regering, art. 4.1.7/1 tot 4.1.7/6 OED, betreffende de vaststelling van de erkende Onroerenderfgoedgemeente.; A.M. DRAYE, "Over Onroerenderfgoedgemeenten en inventarissen. Een stand van zaken per 1 januari 2023", *TNot.* 2023, nr. 5, 339-340.

¹¹⁸ Art. 4.1.1 OEB.

¹¹⁹ A.M. DRAYE, "Het nieuw onroerenderfgoeddecreet: een algemene bespreking", *CDPK* 2014, 652.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 179.; L. VANDENHENDE, G. VAN HOORICK, A. VERHELST en P. VANSANT, *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 92-93.; A.M. DRAYE, "Over Onroerenderfgoedgemeenten en inventarissen. Een stand van zaken per 1 januari 2023", *TNot.* 2023, nr. 5, 339.

¹²⁰ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 170.

¹²¹ Art. 4.1.2 tot art. 4.1.7 OED. Betreffende de vaststelling van de Vlaamse Regering, art. 4.1.7/1 tot 4.1.7/6 OED.

¹²² Hierna is de Gemeentelijke adviesraad voor Onroerend erfgoed de GAOE.

opnames van de vastgestelde inventaris, alsook gaan ze over in behandeling over de bezwaren en opmerkingen van het openbaar onderzoek.¹²³ Nadien kan zowel de Vlaamse Regering, als de erkende Onroerenderfgoedgemeente beslissen over het vaststellingsbesluit.

3) *Rechtsgevolgen*

66. De opname van een onroerend goed in de vastgestelde inventaris brengt juridische gevolgen met zich mee. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat een monumentale boom een of meer erfgoedwaarden bezit, voldoende goed bewaard is en hiervoor opgenomen wordt in een van de vastgestelde inventarissen.¹²⁴ Hierdoor is de 'monumentale boom' juridisch beschermd en zijn er enerzijds de algemene rechtsgevolgen en de bijzondere rechtsgevolgen.¹²⁵

a) De zorg-motiveringsplicht

67. De zorgplicht legt bepaalde verplichtingen op aan elke administratieve overheid bij het uitvoeren van eigen werken of activiteiten aan onroerende goederen die zijn opgenomen in een van de vastgestelde inventarissen. De administratieve overheid moet vooral zorgvuldig omgaan met de erfgoedwaarden en kenmerken van het betreffende onroerende goed tijdens deze werkzaamheden.¹²⁶ Deze zorgzaamheid blijkt uit de beslissingen van de administratieve overheid met betrekking tot het werk, de activiteit of enige andere handeling die van invloed kan zijn op de erfgoedwaarde of kenmerken.¹²⁷ In beginsel moet de administratieve overheid aantonen welke maatregelen zij neemt om te voldoen aan de zorgplicht.

68. Aldus is de zorgplicht van toepassing op de geïnventariseerde onroerende goederen van de administratieve overheid en wordt er toepassing gemaakt van de plicht enkel als er daadwerkelijk een invloed is op de erfgoedwaarden.¹²⁸ Kortom, de zorgplicht heeft een beperkt toepassingsgebied, doordat ze in beginsel niet doorwerkt op de vergunningverlenende¹²⁹ instanties en dit wordt

¹²³ A.M. DRAYE, "Over Onroerenderfgoedgemeenten en inventarissen. Een stand van zaken per 1 januari 2023", *TNot.* 2023, nr. 5, 340.

¹²⁴ Art. 4.1.1 OEB.

¹²⁵ Art 4.1.9. OED. e.v.

¹²⁶ Art. 4.1.9. OED.

¹²⁷ Art. 4.1.9 OED.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 104.; M. DEJONGHE en S. AERTS, "Erfgoed en vergunningen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT (eds.), *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 188-196.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 607.

¹²⁸ Art 4.1.9. OED. (*In het artikel staat duidelijk dat de overheid het aan geeft, dat is gebiedend, voor zover er een impact is.*)

¹²⁹ Art 4.1.10. OED. [Voor zover het geen betrekking heeft op de sloop of kap van een onroerend goed dat opgenomen is in een vastgestelde inventaris vermeld in 4.1.1, eerste lid, 3° en 4° OED.]

bekrachtigd door de rechtspraak¹³⁰, waar niet dieper op ingegaan wordt. Niettemin, is het duidelijk dat zulk beperkt toepassingsgebied spanningen creëert met enerzijds het geïnventariseerde onroerend goed en anderzijds de goede ruimtelijke ordening.¹³¹

69. Volgens DEJONGHE en AERTS kan worden afgeleid uit de beperkte zorgplicht dat de overheid te allen tijde verantwoordelijk is voor het onderhoud van haar eigendommen.¹³² Deze zorgplicht richt zich niet op het verlenen van vergunningen, maar concentreert zich op de daadwerkelijke onderhoudsactiviteiten van de overheid als eigenaar van het onroerend erfgoed. Met betrekking tot de zorgplicht kan verwezen worden naar de zorgvuldigheidsplicht als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, aangezien de zorgplicht een veruitwendiging is van dit zorgvuldigheidsbeginsel.¹³³

b) Algemene rechtsgevolgen

70. De algemene rechtsgevolgen komen in beginsel tot stand wanneer een onroerend goed erfgoedwaarden heeft, aangezien de beoordeling van de erfgoedwaarden een belangrijk aspect is van de omgevingsvergunningverlening. De opname in een inventaris is onder meer een cruciaal element bij de beoordeling van de goede ruimtelijke ordening.¹³⁴ Het onroerend goed dat opgenomen is in de vastgestelde inventaris heeft immers erfgoedwaarden, en omdat de erfgoedwaarde gekoppeld is aan de goede ruimtelijke ordening, zal het ook worden meegenomen bij elke aanvraag met impact.¹³⁵ Daarnaast sluit het OED uitdrukkelijk een ruime bescherming via de vastgestelde inventaris uit, omdat de opname geen weigeringsgrond kan vormen voor welke vergunning of machtiging dan ook.¹³⁶ Hoewel de opname in de vastgestelde inventaris niet uitdrukkelijk een weigeringsgrond vormt voor welke vergunning of machtiging dan ook, betekent dit niet dat de vergunningverlenende overheid in de praktijk geen rekening houdt met de erfgoedwaarden bij de beoordeling. Volgens Artikel 4.1.8 OED is het namelijk niet verboden om rekening te houden met de erfgoedwaarden, en dus is het alleen de loutere vaststelling in de inventaris als weigeringsgrond die verboden blijkt.¹³⁷

71. De meerwaarde voor het onroerend goed dat opgenomen is in de vastgestelde inventaris, blijkt uit de verbinding van de erfgoedwaarden met de goede ruimtelijke ordening. Hierdoor worden de erfgoedwaarden niet alleen in overweging genomen bij sloop, maar bij elke aanvraag die mogelijk gevolgen heeft. Het is niet noodzakelijk dat het onroerend goed opgenomen is in de vastgestelde inventaris voor deze impact op de goede ruimtelijke ordening, maar de opname heeft wel

¹³⁰ Zie over de potentiële impact van een extensieve interpretatie: M. DEJONGHE en S. AERTS, "Erfgoed en vergunningen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT (eds.), *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 188-196.

¹³¹ S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 606.

¹³² M. DEJONGHE en S. AERTS, "Erfgoed en vergunningen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT (eds.), *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 188.

¹³³ *Ibid.*

¹³⁴ S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 605. En de verwijzingen aldaar.

¹³⁵ S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 605 en 609.

¹³⁶ Art 4.1.8. OED.; Parl.St. VI.Parl. 2012-13, nr. 1901/1, 38.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 606.

¹³⁷ L. VANDENHENDE, "Inventarissen en rechtsgevolgen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 26.

toegevoegde waarde vanwege andere rechtsgevolgen, aangezien het een bewijs levert van erfgoedwaarden.¹³⁸

c) Onroerend erfgoedtoets

72. De onroerend erfgoedtoets is van toepassing bij de sloop of kap van een onroerend goed dat opgenomen is in de vastgestelde inventaris voor het bouwkundig of landschappelijk erfgoed en waarvoor een omgevingsvergunning, een vergunning, een toelating, een machtiging, een ontheffing of een afwijking overeenkomstig het bosdecreet van 13 juni 1990 of het Natuurdecreet vereist is, geeft de vergunningverlenende overheid in haar beslissing aan hoe ze rekening heeft gehouden met de impact van de aangevraagde handelingen op de erfgoedwaarden en – kenmerken van de onroerende goederen die in de voormelde inventarissen opgenomen zijn.¹³⁹ De bepaling heeft tot doel de sloop van de inventarisgoederen te voorkomen zonder passende motivering en beoordeling van hun erfgoedwaarden. Het bestuursorgaan moet op basis van de onroerend erfgoed toets kunnen bepalen of het belang van het project opweegt tegen het verlies aan erfgoedwaarden. Dit vereist een vergelijking tussen de huidige staat van het onroerend goed en de erfgoedwaarden met die van vóór de opname in de inventaris.¹⁴⁰ Binnen deze context heeft het vergunningverlenende overheid de discretionaire bevoegdheid om te beoordelen of het te slopen object nog steeds voldoende erfgoedwaarde heeft op het moment van de vergunningverlening om als waardevol te worden beschouwd.¹⁴¹

73. Kortom, is het verplicht voor de vergunningverlenende overheid om in de vergunningsbeslissing blijkt te geven van de afweging van de door de overheid zorgvuldig te onderzoeken erfgoedwaarde tegen de belangen die met het bouwproject gediend worden. Dit moet de vergunningverlenende overheid in staat stellen een zorgvuldig besluit te nemen over de (on)wenselijkheid van de afbraak, of kap.¹⁴²

d) Toelatingsplichten

74. Specifiek voor gemeentelijke inventarissen bestaat de mogelijkheid van toelatingsplichten. Dit betekent dat een erkende onroerend-erfgoedgemeente voor bepaalde handelingen aan specifieke onroerende goederen toestemming kan eisen¹⁴³. Deze toelatingsplicht geldt alleen voor handelingen die niet onderhevig zijn aan een omgevingsvergunning of andere vergunningen volgens het Bosdecreet van 13 juni 1990 of het Natuurdecreet. Indien een toelatingsplicht ook onder de

¹³⁸ S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 605 en 609.; L. VANDENHENDE, "Inventarissen en rechtsgevolgen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 26.

¹³⁹ Art. 4.1.10. OED.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 605.

¹⁴⁰ Parl.St. VI.Parl. 2015-16, nr. 771/1, 6.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 605. En de verwijzingen aldaar.

¹⁴¹ S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 605-606.

¹⁴² S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 605-606.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 103-104.

¹⁴³ Art. 4.1.10/1. OED.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 607-608.

bescherming van een monument, cultuurhistorisch landschap, archeologische site of stads- en dorpsgezicht valt, gelden alleen de toelatings- of meldingsplichten die uit deze bescherming voortvloeien, zonder advies van de onroerend-erfgoedgemeente.¹⁴⁴

e) Informatieplichten

75. Zoals blijkt uit artikel 4.1.11 OED is; *“Iedereen die voor eigen rekening of als tussenpersoon een geïnventariseerd goed, overeenkomstig artikel 4.1.1, verkoopt, verhuurt voor meer dan negen jaar, inbrengt in een vennootschap, een erfpacht of een opstalrecht overdraagt of op andere wijze de eigendomsoverdracht met een vergeldende karakter van het goed bewerkstelligt, vermeldt in de onderhandse of authentieke akte dat het onroerend goed opgenomen is in een van de vastgestelde inventarissen, vermeld in artikel 4.1.1, en de rechtsgevolgen die aan de opname verbonden zijn door een verwijzing naar hoofdstuk 4 van dit decreet in de akte op te nemen”*.

76. De informatieplicht heeft een breed toepassingsgebied, waarbij zowel notarissen, vastgoedmakelaars als particuliere verkopers aan moeten voldoen.¹⁴⁵ Het strekt zich niet alleen uit tot volledige eigendomsoverdrachten, maar ook tot de overdracht van zakelijke gebruiksrechten. Het is echter de vraag of deze plicht ook van toepassing is bij de vestiging van dergelijke gebruiksrechten. De flexibele toepassing van de informatieplicht maakt het mogelijk om verzuimen recht te zetten vóór het verlenen van de authentieke akte, wat zorgt voor zekerheid bij eigendomsoverdrachten. Akten die kosteloos worden overgedragen en akten die eigendom aanduiden, vallen echter buiten het toepassingsgebied van de informatieplicht.¹⁴⁶

¹⁴⁴ S. AERTS, “Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris.” *TMR* 2023, 607-608.

¹⁴⁵ Art 4.1.11.OED. [Benadrukt dat het van toepassing is op eenieder die optreedt, zowel voor eigen rekening of als tussenpersoon.]

¹⁴⁶ Art. 4.1.1.11. OED.; A.-M. DRAYE, “Het Onroerenderfgoeddecreet: instanties en actoren, inventarisatie en bescherming”, in A.-M. DRAYE, (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 21-22.; L. VANDENHENDE, “Inventarissen en rechtsgevolgen” in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 29.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 111-112.

d. De definitieve bescherming

1) Algemeen

77. Het Onroerenderfgoeddecreet heeft doelbewust diverse beschermingsinstrumenten voor onroerend erfgoed samengebracht, waaronder het Monumentendecreet, Landschapszorgdecreet en Archeologiedecreet. Deze integratie beoogt een algehele benadering van de bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen, en archeologische sites. Het streven naar coherentie in deze beschermingsinstrumenten is van essentieel belang, aangezien het een einde maakt aan de voorheen gefragmenteerde (regelgeving) beschermingspraktijken.¹⁴⁷

2) De Beschermingsprocedure

a) De Bevoegdheid

78. De introductie van het Onroerenderfgoeddecreet markeert een paradigmaverschuiving in de bescherming van monumenten en erfgoed in Vlaanderen. Het is de Vlaamse regering die exclusieve bevoegdheid heeft om onroerend erfgoed voorlopig of definitief te beschermen. Deze bevoegdheid wordt gedelegeerd aan de bevoegde minister, en de toepassing ervan wordt geconcretiseerd door een gestandaardiseerde beschermingsprocedure, bestaande uit meerdere procedurele fasen. De beschermingsprocedure onderscheidt zich onder andere in het voorlopig en definitief beschermingsbesluit, elk met specifieke betekenis en implicaties voor het onroerend erfgoed.¹⁴⁸ Indien het beschermingsbesluit betrekking heeft op een ander bevoegdheidsdomein dan het eigen, dient de bevoegde minister te waarborgen dat het besluit medeondertekend is door de desbetreffende minister. Zoals de rechtspraak van de Raad van State aangeeft, is het niet noodzakelijk dat er een feitelijke impact is van een ander bevoegdheidsdomein; een louter theoretische impact volstaat.¹⁴⁹ De Raad van State benadrukt bovendien dat bij ongewenste gevolgen de medeondertekening niet vereist is.¹⁵⁰

¹⁴⁷ M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Mortsel, Intersentia, 2020, 26.

¹⁴⁸ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 214.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 116-117.

¹⁴⁹ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 214.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 116-117.

¹⁵⁰ *Ibid.* Zie de verwijzingen aldaar.

b) Het initiatiefrecht

79. Het is de bevoegde minister¹⁵¹ die een archeologische site, monument, cultuurhistorisch landschap, stadsgezicht of dorpsgezicht, desgevallend met inbegrip van een overgangszone kan beschermen.¹⁵² Aldus beschikt de bevoegde minister over de discretionaire bevoegdheid om een onroerend goed met erfgoedwaarden te beschermen en zal zelf oordelen of er al dan niet voldoende erfgoedwaarden zijn om te worden beschermd.¹⁵³ De minister moet voor het al dan niet beschermen van onroerend erfgoed steeds voldoen aan de motiveringsplicht, hij moet dus aannemelijk maken waarom een bepaald onroerend goed niet in aanmerking wordt genomen voor de bescherming.¹⁵⁴ Ondanks dat er geen initiatiefrecht is voor derden, kunnen deze nog steeds een impliciet verzoek richten aan de bevoegde minister. Het OED staat zulke verzoeken tot bescherming niet in de weg.¹⁵⁵

c) De Toegangsrecht(en)

80. Ondanks de ruime discretionaire bevoegdheid van de minister is er geen reden om te spreken van willekeurige beschermingsbesluiten, doordat er door de Vlaamse Regering is voorzien in een voorafgaand onderzoek naar de erfgoedwaarden van het te beschermen onroerend goed, dat wordt gehouden door de aangewezen ambtenaren.¹⁵⁶ Hierdoor wordt de ruime discretionaire bevoegdheid met de nodige ernst uitgeoefend. Immers zullen de ambtenaren voor de monumenten, stadsgezichten, dorpsgezichten, landschappen en archeologische sites die mogelijkwijze voor bescherming vatbaar zijn een onderzoek houden naar de erfgoedwaarden. Hiervoor zullen de ambtenaren alle relevante elementen die deel uitmaken van het onroerend goed onderzoeken, immers is het onroerend erfgoed meer dan een ruimtelijk decor, en zal een grondig onderzoek bepalend zijn of een goed al dan niet beschermingswaardig is.¹⁵⁷ Het belang van dit onderzoek blijkt uit de toegangsrechten van de onderzoekende ambtenaren, ze kunnen tussen een bepaald tijdsbestek voor het onderzoek toegang krijgen tot de particuliere woningen en bedrijfslokalen, dit na loutere toestemming van de betrokken zakelijkrechthouder (is meer dan louter de eigenaar), of na een machtiging van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, dat bij eenzijdig

¹⁵¹ Art 6.1.1. OED heeft het over de Vlaamse regering die een beschermingsbesluit kan nemen, maar in de praktijk zal ze deze bevoegdheid delegeren aan de bevoegde minister en deze zal instaan voor het nemen van de beschermingsbesluiten.

¹⁵² Art 6.1.1. OED.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 92.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 115.

¹⁵³ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 215.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 115-116.

¹⁵⁴ Art 6.1.1 tot 6.1.18. OED.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 215.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 115-116.

¹⁵⁵ S. VERBIST en J. CLAES, "Beschermingsprocedures en informatieplicht in het nieuwe Decreet Onroerend Erfgoed", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 39.

¹⁵⁶ IBID. zie 6.1.2. OED.; S. VERBIST en J. CLAES, "Beschermingsprocedures en informatieplicht in het nieuwe Decreet Onroerend Erfgoed", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 39.

¹⁵⁷ *Ibid.*

verzoekschrift gevraagd wordt.¹⁵⁸ Voor de overige problematiek omtrent het toegangsrecht zal hier niet dieper op in worden gegaan.¹⁵⁹

3) *Voorafgaande vereisten*

a) Adviesvereisten

81. Het Agentschap Onroerend Erfgoed¹⁶⁰ speelt een cruciale rol bij de totstandkoming van het voorlopig beschermingsbesluit. Het is verantwoordelijk voor het verkrijgen van advies van de colleges van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeenten, evenals van de relevante departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid die bevoegd zijn voor omgeving, mobiliteit en openbare werken, en landbouw en visserij. Het agentschap heeft, op straffe van verval, een termijn van 30 dagen om deze adviezen te verkrijgen. Onder meer is het advies relevant voor de afweging en afstemming van de definitieve bescherming met de mogelijk interfererende ruimtelijk plannen en andere eventuele vergunningaanvragen of afgeleverde vergunningen.

82. Voorafgaande het besluit tot voorlopige bescherming, zal evenzeer de VCOE een advies moeten uitbrengen, op straffe van vervaltermijn van 60 dagen. Voor zowel het agentschap onroerend erfgoed, als de VCOE is de sanctie van overschrijding de achting van een gunstig advies. Het inwinnen van deze verplichte adviezen zorgt voor een geoliede procedure, zo kan bij het openbaar onderzoek eventueel rekening gehouden worden met de adviezen en kan er efficiënter gebruik worden gemaakt van het openbaar onderzoek.¹⁶¹

b) Hoogdringendheid

83. De decreetgever heeft voorzien in uitzonderingen bij de adviesverplichting bij hoogdringendheid, daar kan aan beiden adviesvereisten worden voorbijgegaan in dien er sprake is van dringende noodzakelijkheid, denk hierbij aan een ernstige bedreiging die een imminent karkater

¹⁵⁸ Art 6.1.2 OED; S. VERBIST en J. CLAES, "Beschermingsprocedures en informatieplicht in het nieuwe Decreet Onroerend Erfgoed", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 39. *De noodzaak om het recht op toegang tot eigendommen te bespreken komt voort uit het feit dat dit recht eerder door het Grondwettelijk Hof is vernietigd, specifiek met betrekking tot het aanvragen van een machtiging via een eenzijdig verzoekschrift. Het Hof heeft geëist dat er een tegensprekelijke procedure wordt gevolgd, of dat er toestemming wordt verkregen van de zakelijkrechthouders. Dit laatste voorstel is in 2023 ingevoerd. Voorheen was er weliswaar een basis voor toegang via gerechtelijke uitspraken, maar nu is het decreetaal vastgelegd.*

¹⁵⁹ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 150. Zie bespreking aldaar.

¹⁶⁰ Zie art 9/1, 9° B.VI.Reg. 14 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed, BS 2004.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 216.; M. DEWEIRDT, "Beschermingen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 83.[hij heeft het wel over de Vlaamse Regering, maar deze bevoegdheid is gedelegeerd]

¹⁶¹ M. DEWEIRDT, "Beschermingen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 84.

heeft en resulteert in de sloop of moedwillige beschadiging.¹⁶² VANDENHENDE heeft onderzocht of de bevoegde minister veel gebruik heeft gemaakt van de spoedprocedure, wat in de praktijk slechts drie keer is voorgevallen: *bij de bescherming van villa Muller in Sint-Genesius-Rode, Café Gambrinus in Leuven en de woning Goffaerts met stadstuin in Leuven*. De hoogdringendheid is de uitzondering op de norm, het gaat om een uitzonderlijke situatie die dringend optreden vereist. Deze “spoedprocedure” zorgt niet dat er volledig voorbij kan worden gegaan aan het advies, immers moet het hoogdringend karakter blijken uit het voorlopig beschermingsbesluit, terecht stelt de VCOE vragen bij een summiere beschrijving van de hoogdringendheid.¹⁶³ Het is in het voordeel van een rechtszeker voorlopig beschermingsbesluit dat de motieven van hoogdringendheid opgenomen zijn in het besluit, immers kan een soepele interpretatie en slordig gebruik van de hoogdringendheid ervoor zorgen dat alles voorlopig beschermd wordt zonder enig advies, dit met alle mogelijke gevolgen van dien.¹⁶⁴

4) Vaststelling van het voorlopig beschermingsbesluit

84. Nadat er voldaan is aan de adviesvereiste en de kennisgevingsplicht, stelt De Vlaamse regering het besluit tot voorlopige bescherming vast.¹⁶⁵ Het besluit tot voorlopige bescherming bevat minstens de volgende gegevens:

- 1° in voorkomend geval de kadastrale gegevens van het perceel of de percelen waarop de onroerende goederen zich bevinden;
- 2° de vermelding of het een bescherming van een archeologische site, monument, cultuurhistorisch landschap of stads- of dorpsgezicht betreft met, in voorkomend geval, een overgangszone;
- 3° de benaming van het beschermde onroerend goed;
- 4° een beknopte wetenschappelijke beschrijving;
- 5° de erfgoedwaarden;
- 6° de erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken;
- 7° de toekomstige beheersdoelstellingen die de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden omschrijven die aanleiding gegeven hebben tot de bescherming;
- 8° de bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud;
- 9° in voorkomend geval de bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud in de overgangszone.
- Bij elk besluit tot voorlopige bescherming worden de volgende bijlagen gevoegd

¹⁶² L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 118.

¹⁶³ S. VERBIST en J. CLAES, “Beschermingsprocedures en informatieplicht in het nieuwe Decreet Onroerend Erfgoed”, in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 39-40.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 217. [zie de verwijzingen aldaar.]

¹⁶⁴ De interferentie van beleidsdomeinen, eventueel kan het te beschermen object niet meer bestaan en beschermt men een onroerend goed dat niet meer is.

¹⁶⁵ Art 6.1.4. OED.

- : 1° een plan waarop het beschermde goed en, in voorkomend geval, de overgangszone nauwkeurig worden afgelijnd en waarop de plaats van aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek wordt aangeduid;
- 2° een fotoregistratie van de fysieke toestand van het beschermde goed;
- 3° in voorkomend geval een lijst met de cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van het beschermde goed inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen. De Vlaamse Regering kan de gegevens die in elk besluit tot voorlopige bescherming of in de bijlage moeten worden opgenomen, nader omschrijven of uitbreiden.¹⁶⁶

a) Kennisgeving

85. Het besluit tot voorlopige bescherming van een archeologische site, monument of stads- of dorpsgezicht wordt, samen met bijlagen, per beveiligde zending aan de zakelijkrechthouders ter kennis gebracht.¹⁶⁷ Daarna dienen de zakelijkrechthouders de gebruikers van het onroerend goed, evenals de eigenaars van de cultuurgoederen, binnen een termijn van dertig dagen na de kennisgeving op de hoogte te brengen.¹⁶⁸ Tevens worden de zakelijkrechthouders van de cultuurgoederen door de zakelijkrechthouders geïnformeerd over het voorlopig beschermingsbesluit middels een beveiligde zending; alsook is hier voorzien in een termijn van dertig dagen na de kennisgeving aan de zakelijkrechthouders van voorlopig beschermde onroerend goed.¹⁶⁹ Indien het onroerend goed tevens het voorwerp is van een verkoop, overdracht van eigendomsrecht of enige andere zakelijk recht, dient binnen tien dagen na de kennisgeving een melding te worden gemaakt aan de nieuwe zakelijkrechthouders.¹⁷⁰

b) Bijzonderheden bij de kennisgeving

Vlaamse Regering brengt de zakelijkrechthouders in kennis van het besluit tot voorlopige bescherming, als het besluit tot definitieve bescherming, doormiddel van een beveiligde zending, daarentegen is geen betekening vereist voor de beschermingsbesluiten omtrent de cultuurhistorische landschappen.¹⁷¹ De bijzondere kennisgevingsplicht – De cultuurhistorische landschappen worden ter kennis gebracht doormiddel van de media. Ofschoon is de abnormaliteit in de kennisgeving van cultuurhistorische landschappen geen evidentie, immers zal middels een beheersovereenkomst tussen de Vlaamse minister en het agentschap onroerend erfgoed een termijn vastgelegd worden die de beveiligde zending betekend of de bescherming doormiddel een publiek persbericht verspreidt en binnen een termijn van dertig dagen.¹⁷² De zakelijkrechthouders betekenen enerzijds het beschermingsbesluit van de voorlopige vaststelling, anderzijds het beschermingsbesluit van de definitieve vaststelling aan de gebruikers van het onroerend erfgoed en eigenaars van

¹⁶⁶ Art. 6.1.4. OED.

¹⁶⁷ Art. 6.1.6, derde lid OED.

¹⁶⁸ Art. 6.1.6, 1° en art. 6.1.6, 2° OED.

¹⁶⁹ Art. 6.1.6, 2° OED.

¹⁷⁰ Art 6.1.6, 3° OED.

¹⁷¹ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 120-121 en 152.; 6.1.6, eerste lid Onroerenderfgoeddecreet.

¹⁷² Ibid.; Art. 6.1.7, derde lid Onroerenderfgoeddecreet.

cultuurgoeederen.¹⁷³ De kennisgeving aan de gebruikers en zakelijkrechthouders vindt ook plaats bij overdracht of vestiging van een zakelijkrecht op het beschermde goed. Ofschoon zal de kwalificatie van gebruiker, of zakelijkrechthouder afhangen van het zakelijkrecht in casu.¹⁷⁴

86. De bijzondere kennisgevingsplicht jegens de cultuurhistorische landschappen zorgt voor merkwaardige haken aan de rechtszekerheid, immers is er voor beschermde stads- en dorpsgezichten voorzien in de betekening aan de zakelijkrechthouders en brengt dit meer zekerheid met de mogelijke lasten die voortvloeien uit het beschermingsbesluit *sensu lato*.¹⁷⁵

c) Hoorrecht

87. Nadat de zakelijkrechthouders in kennis gebracht zijn van het voorlopig beschermingsbesluit, verkeren ze in de mogelijkheid om hun opmerkingen rechtstreeks aan het agentschap onroerend erfgoed te richten en VANDENHENDE spreekt hier terecht dat het gaat om een soort hoorrecht. Onder meer benadrukt VANDENHENDE dat het hoorrecht een vorm van wederzijds begrip is, doordat het overleg een groter maatschappelijk draagvlak voor het betrokken onroerend erfgoed moet creëren.¹⁷⁶

d) Openbaar onderzoek

88. Nadat het voorlopige beschermingsbesluit is vastgesteld, wordt het besluit per beveiligde zending naar de betrokken gemeenten verzonden voor een openbaar onderzoek.¹⁷⁷ Binnen 30 dagen na ontvangst van het besluit tot voorlopige bescherming opent de betrokken gemeente een openbaar onderzoek. Dit onderzoek wordt aangekondigd door middel van een bericht dat wordt opgehangen op de locatie die is aangegeven op het bijgevoegde plan bij het besluit tot voorlopige bescherming. Met het oog op digitalisering moet de betrokken gemeente, indien zij beschikt over een website, het bericht van het openbaar onderzoek op de website plaatsen.¹⁷⁸ Indien de betrokken gemeente in gebreke blijft om het openbaar onderzoek te organiseren, behoudt het Agentschap Onroerend Erfgoed het recht om dit openbaar onderzoek zelf te organiseren. Dit biedt een extra waarborg voor een tijdige en correcte uitvoering van het onderzoek, waardoor de beschermingsprocedure efficiënt verloopt.

¹⁷³ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 153.

¹⁷⁴ *Ibid.*

¹⁷⁵ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 120-121, 152 en 191.; S. AERTS, "Interactie van het onroerend erfgoed met andere bestuursrechtelijke domeinen", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 103.

¹⁷⁶ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 220-221.

¹⁷⁷ Art. 6.1.7, eerste lid OED.;

¹⁷⁸ Art. 6.1.7, eerste lid, 2° OED.

89. Het openbaar onderzoek biedt een belangrijke mogelijkheid tot participatie in het proces van het voorlopig beschermingsbesluit. Gedurende dit onderzoek is het besluit, inclusief het beschermingsdossier, beschikbaar voor inzage bij zowel de betrokken gemeente als het agentschap onroerend erfgoed. Bovendien kunnen tijdens het openbaar onderzoek opmerkingen en schriftelijke bezwaren worden ingediend, die ter kennis van de betrokken gemeente worden gebracht. Om dit onderzoek efficiënt te laten verlopen, kan een hoorzitting worden georganiseerd door de betrokken gemeente. Het openbaar onderzoek kent, in tegenstelling als bij de inventarisatie, geen beperkingen in tijd of inhoud.¹⁷⁹

90. VANDENHENDE benadrukt in haar proefschrift dat het openbaar onderzoek een substantiële vormvoorwaarde uitmaakt van de beschermingsprocedure.¹⁸⁰ Aldus is het openbaar onderzoek een medium om een gedegen beschermingsbesluit op te maken, immers biedt het de mogelijkheid om een besluit te vellen met kennis van zaken.¹⁸¹

91. Belangrijker is dat het openbaar onderzoek gekoppeld is aan de wettigheid van het besluit, doch niet van openbare orde en zal een benadeling door het besluit daadwerkelijke gevolgen verlenen aan de onwettigheid.¹⁸²

e) Bekendmaking

92. De Vlaamse regering zal na de kennisgeving, zoals vermeld in artikel 6.1.6. OED, het besluit bekend maken bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad.¹⁸³ Hoewel het voorlopig beschermingsbesluit bekend wordt gemaakt in het Belgisch Staatsblad, is het moment van bekendmaking problematisch. Immers spreekt het OED zich niet uit over de timing van het openbaaronderzoek en kan het openbaar onderzoek in theorie voor of na de betekening plaatsvinden. Het gevolg is dat het mogelijk is dat een voorlopig beschermingsbesluit bij uittreksel gepubliceerd is zonder openbaar onderzoek.

f) Aanvang van de rechtsgevolgen

93. Het voorlopig beschermingsbesluit heeft enkele rechtsgevolgen, waardoor het besluit volwaardig is, maar beperkt in tijd.¹⁸⁴ Deze juridische gevolgen blijven slechts geldig gedurende 270 dagen na het besluit en kunnen worden verlengd met 90 dagen.¹⁸⁵ Indien er geen definitief beschermingsbesluit volgt, dan vervalt het voorlopig beschermingsbesluit van rechtswege.¹⁸⁶ De rechtsgevolgen treden niet automatisch¹⁸⁷, of gelijktijdig, in werking na de beslissing tot bescherming

¹⁷⁹ Art. 6.1.7, laatste lid, 2° en 3° en art. 4.1.3, tweede lid, 5° OED.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 219.

¹⁸⁰ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 219.

¹⁸¹ *Ibid.*

¹⁸² L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 220.

¹⁸³ Art. 6.1.5. OED.

¹⁸⁴ Art. 6.1.9, §1 OED.

¹⁸⁵ Art. 6.1.9, §1, lid twee en art. 6.1.9, §2 OED.

¹⁸⁶ Art. 6.1.9, §1, lid twee, art. 6.1.9, §2 en art. 6.1.11. OED.; L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 216.

¹⁸⁷ 6.1.18. OED.; S. VERBIST en J. CLAES, "Beschermingsprocedures en informatieplicht in het nieuwe Decreet Onroerend Erfgoed", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 45.

; de rechtsgevolgen zijn van toepassing op de zakelijkrechthouders vanaf de kennisgeving, op de gebruikers en eigenaars van de cultuurgoederen vanaf de kennisgeving door de zakelijkrechthouders, en jegens iedereen vanaf de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.¹⁸⁸ Aangezien de rechtsgevolgen van het voorlopig beschermingsbesluit niet gelijktijdig in werking treden, is het belangrijk voor een maximale bescherming dat er rekening wordt gehouden met de verscheiden startmomenten. Het is de taak van de zakelijkrechthouder om de gebruikers te informeren, er rust een kennisgevingsplicht op de zakelijkrechthouder(s) en dit zorgt er tevens voor dat de rechtsgevolgen kunnen doorwerken naar de gebruikers van het betrokken onroerend goed.¹⁸⁹

5) *Het definitieve beschermingsbesluit*

a) *De vaststelling van het definitief beschermingsbesluit*

94. Het besluit tot definitieve bescherming bevat minstens de volgende gegevens¹⁹⁰:

- *1° in voorkomend geval de kadastrale gegevens van het perceel of de percelen waarop de onroerende goederen zich bevinden;*
- *2° de vermelding of het een bescherming van een archeologische site, cultuurhistorisch landschap, monument of stads- of dorpsgezicht betreft met, in voorkomend geval, een overgangszone;*
- *3° de benaming van het beschermde onroerend goed;*
- *4° een beknopte wetenschappelijke beschrijving;*
- *5° de erfgoedwaarden;*
- *6° de erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken;*
- *7° de beheersdoelstellingen die de optimale verwezenlijking omschrijven van de waarden die aanleiding gegeven hebben tot de bescherming;*
- *8° bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud;*
- *9° in voorkomend geval bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud in de overgangszone.*
- *Bij elk besluit tot definitieve bescherming worden de volgende bijlagen gevoegd :*
 - *1° een plan waarop het onroerend goed en in voorkomend geval de overgangszone nauwkeurig wordt afgetekend;*
 - *2° een fotoregistratie van de fysieke toestand;*
 - *3° in voorkomend geval een lijst met de cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van het onroerend goed;*
 - *4° een document waarin het agentschap zich uitspreekt over de ingediende bezwaren en opmerkingen en in voorkomend geval over de uitgebrachte adviezen en het verslag van de hoorzitting. De Vlaamse Regering kan de gegevens die in elk*

¹⁸⁸ Art. 6.1.10, 1-3° OED.

¹⁸⁹ L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 151-152.

¹⁹⁰ Art. 6.1.14. OED.

*besluit tot definitieve bescherming of in de bijlagen zijn opgenomen, nader omschrijven of uitbreiden.*¹⁹¹

b) Facultatief advies

95. De Vlaamse Regering kan over de definitieve bescherming advies inwinnen bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed.¹⁹² Daarentegen is de Vlaamse Regering verplicht advies in te winnen, mocht het voorbij zijn gegaan aan de adviesverplichting, bij hoogdringendheid, bij het voorlopig beschermingsbesluit.¹⁹³ Het advies van de VCOE is bij de definitieve bescherming eerder gericht op evaluatie en zal het redeneren over de gedane bezwaren en adviezen van het openbaar onderzoek.

c) Kennisgeving

96. Het besluit tot definitieve bescherming van een archeologische site, monument of stads- of dorpsgezicht wordt, samen met bijlagen, per beveiligde zending aan de zakelijkrechthouders en de betrokken gemeenten ter kennis gebracht.¹⁹⁴ Daarna dienen de zakelijkrechthouders de gebruikers van het onroerend goed, evenals de eigenaars van de cultuurgoederen, binnen een termijn van dertig dagen na de kennisgeving op de hoogte te brengen.¹⁹⁵ Tevens worden de zakelijkrechthouders van de cultuurgoederen door de zakelijkrechthouders geïnformeerd over het voorlopig beschermingsbesluit middels een beveiligde zending; alsook is hier voorzien in een termijn van dertig dagen na de kennisgeving aan de zakelijkrechthouders van voorlopig beschermde onroerend goed.¹⁹⁶ Indien het onroerend goed tevens het voorwerp is van een verkoop, overdracht van eigendomsrecht of enige andere zakelijk recht, dient binnen tien dagen na de kennisgeving een melding te worden gemaakt aan de nieuwe zakelijkrechthouders.¹⁹⁷

d) Bekendmaking

97. De Vlaamse regering zal na de kennisgeving, zoals vermeld in artikel 6.1.16. OED, het besluit houdende definitieve bescherming bekend maken bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad.¹⁹⁸ Hoewel het definitief beschermingsbesluit bekend wordt gemaakt in het Belgisch Staatsblad, is het moment van bekendmaking niet meer problematisch. Immers kan het besluit genomen zijn binnen de termijn van 270 dagen en zullen de rechtsgevolgen blijven doorwerken, waarmee de termijnen doorvloeien.

¹⁹¹ Art. 6.1.14. OED.

¹⁹² Art 6.1.12. OED.

¹⁹³ Art. 6.1.8. OED.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 131.

¹⁹⁴ Art. 6.1.16, eerste lid en art. 6.1.17. OED. (Enkel indien het onroerend goed op het grondgebied van de betrokken gemeenten ligt.)

¹⁹⁵ Art. 6.1.16, 1° en art. 6.1.16, 2° OED.

¹⁹⁶ Art. 6.1.16, 2° OED.

¹⁹⁷ Art 6.1.16, 3° OED.

¹⁹⁸ Art. 6.1.15. OED.

6) *Rechtsgevolgen van het beschermingsbesluit*

a) Algemeen

98. De decreetgever heeft met het OED voorzien in de bescherming van het onroerend erfgoed, het actief- en passiefbehoudsbeginsel staan hier voornamelijk voor in. De keuze om belangrijk onroerend erfgoed te beschermen heeft veel gevolgen, onder meer zal door het nemen van een beschermingsbesluit voorzien worden in een actiefbehoudsbeginsel, passiefbehoudsbeginsel, algemene voorschriften voor de instandhouding en onderhoud van beschermd erfgoed, toelatingsplichten voor handelingen aan of in beschermde goederen, meldingsplichten, voor monumenten en stads- en dorpsgezichten in een beperkt sloopverbod en de informatieplichten.¹⁹⁹ Naast deze beschermende gevolgen, zijn er nog sanctionerende gevolgen, dit uit zich in de misdrijven en overtredingen van het onroerend erfgoed.²⁰⁰

b) Het actiefbehoudsbeginsel

99. Om de bescherming van het onroerend erfgoed te waarborgen, geldt primair het actiefbehoudsbeginsel. Zakelijkrechthouders en gebruikers van beschermd onroerend erfgoed zijn verplicht het onroerend goed te behouden, waarbij zij verantwoordelijk zijn voor instandhouding, beveiliging, beheer, herstel en onderhoud.²⁰¹ Het actiefbehoudsbeginsel vereist een proactieve houding van deze 'partijen'.²⁰² Het beginsel wordt (best) geïnterpreteerd aan de hand van de algemene zorgvuldigheidsnorm, waarbij van zakelijkrechthouders en gebruikers wordt verwacht dat zij redelijk handelen ten opzichte van het beschermde onroerend goed. Dit impliceert een zorgvuldige, respectvolle en vooruitziende benadering, waarbij zij redelijkerwijs de mogelijke negatieve gevolgen van hun handelingen of het nalaten daarvan kunnen inschatten en indien nodig passende voorzorgsmaatregelen nemen.²⁰³

¹⁹⁹ De onteigening en de schadevergoedingen worden niet besproken.

²⁰⁰ Art. 11.2.2, 6° en 7°; S. AERTS, "Interactie van het onroerend erfgoed met andere bestuursrechtelijke domeinen", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 102.

²⁰¹ Art 6.4.1 OED.; Parl.St. VI.Parl. 2012-13, nr. 1901/1, 64; S. AERTS, "Interactie van het onroerend erfgoed met andere bestuursrechtelijke domeinen", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 103.

²⁰² L. VANDENHENDE, "Afdwingbaarheid en aanvechtbaarheid van vaststellings- en beschermingsbesluiten", *NJW* 2023, nr. 475, 58.; L. VANDENHENDE e.a., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, 2018, Mechelen, Wolters Kluwer, 123.; Onder meer benadrukt S. VERBIST de problematiek van de procedure, meer bepaald de inwerkingtreding van de rechtsgevolgen, aldus in S. VERBIST en J. CLAES, "Beschermingsprocedures en informatieplicht in het nieuwe Decreet Onroerend Erfgoed", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 45-46 en 67.; A-M. DRAYE, "Het onroerenderfgoeddecreet: instanties en actoren, inventarisatie en bescherming", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 31-32.; S. AERTS, "Interactie van het onroerend erfgoed met andere bestuursrechtelijke domeinen", in A.M. DRAYE (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 104.

²⁰³ M. DEWEIRDT, "Erfdienstbaarheden ter bescherming van het onroerend erfgoed en hun impact op het eigendomsrecht van particulieren" in K. SWINNEN en M. MUYLLE (eds.), *Erfdienstbaarheden*, Brugge, die Keure, 2016, (165) 168-169.; M. DEWEIRDT, "Beschermingen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 88

100. Opmerkelijk is dat deze verplichtingen een actieve last zijn, die rust op het beschermde onroerende erfgoed, immers is het actiefbehoudsbeginsel niet afhankelijk van een eventuele financiële tegemoetkoming en is niet voorzien in een subsidiering in kader van de restauratie.²⁰⁴

c) Instandhoudingsvoorschriften

101. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van een beschermd goed worden aanvullend onderworpen aan algemene en bijzondere instandhoudingsvoorschriften. De Vlaamse regering stelt de algemene voorschriften voor de instandhouding en onderhoud op, voor zoverre ze in overeenstemming zijn met de bijzondere voorschriften. Aldus zijn de instandhoudingsvoorschriften terug te vinden in het OEB en verplichten ze de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermde goed als een goede huisvader te beheren, controleren, reguleren, onderhouden en passende consolidatiemaatregelen te nemen in geval van nood.²⁰⁵

d) Het passiefbehoudsbeginsel

102. De zakelijkrechthouders en gebruikers zijn niet enkel verplicht het beschermde goed actief te behouden, hiernaast geldt er voor hen en voor allen een passiefbehoudsbeginsel. Hierdoor is het toepassingsgebied van het passiefbehoudsbeginsel ruimer dan die van het actiefbehoudsbeginsel. Het passiefbehoudsbeginsel impliceert een verbod om de beschermde onroerende goederen te ontsieren, te beschadigen of te vernielen en slaat op elke handeling die negatief de erfgoedwaarde kunnen aantasten en hieronder vallen tevens gepaste voorzorgsmaatregelen.²⁰⁶ Aldus behartigt het passiefbehoudsbeginsel een verplichting voor een ieder om in om te handelen als een normaal, vooruitziend en zorgvuldig persoon geplaatst in dezelfde omstandigheden met betrekking tot het eerbiedigen van de erfgoedwaarde van het beschermde goed.²⁰⁷

²⁰⁴ DEWEIRDT, "Beschermingen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 90.

²⁰⁵ Art.6.1.1 OEB tot art 6.1.4 OEB.

²⁰⁶ L. VANDENHENDE, "Het onroerenderfgoeddecreet: de bescherming van onroerend erfgoed in het Vlaams Gewest herschikt", *TROS* 2014, 74, 56.

²⁰⁷ Ibid.

II. De onderzochte definitieve beschermingsbesluiten

A. Algemeen

a. Opzet

103. Nog een spelling en grammatica controle Dit onderdeel zal beschermingsbesluiten identificeren en rapporteren. Om de onderzoeksvragen grondig te beantwoorden is het nodig om al de besluiten hieronder weer te geven. Al deze besluiten geven inzicht hoe en waarom monumentale bomen beschermd worden. Oudere beschermingsbesluiten zijn niet opgeheven, maar kunnen worden aangepast en dit laat toe om al deze besluiten te onderzoeken omdat het nog steeds in werking is tot een bepaalde hoogte. Het overzicht geeft inzicht in hoeveel bomen er beschermd zijn doorheen een lange periode, beschermen we nu meer of minder bomen? De analyse zal dit duidelijk maken.

b. Doelstellingen(n)

1) *Kennis is macht*

104. Het rapporteren, analyseren en evalueren van de definitieve beschermingsbesluiten vormt de kern van dit onderzoek, het zorgt dat de onderzoeksvragen op de ruimst mogelijke manier beantwoord worden. Zijn er lacunes in de bescherming, zijn deze juridisch van aard, of zijn deze eerder beleidsmatig van aard? De meerwaarde om al de besluiten te analyseren is dat het een antwoord geeft op de lacunes in de bescherming, immers kan blijken dat de regelgeving vooruitgaat, maar dat deze beleidsmatig minder wordt toegepast. Kortom, wat is de zin van een pertinent juridisch kader als hier de facto geen gebruik van gemaakt wordt.

2) *Methode*

105. De identificatie van al de definitieve beschermingsbesluiten is de eerste stap, het rapporteren van de relevante informatie die hieruit volgt is de tweede stap. Hiervoor is het belangrijk om kort, maar krachtig, een overzicht te geven van de meest relevante informatie om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Hiervoor is het voldoende om het beschermde object weer te geven en dan kort stil te staan bij de beschermingswaarden en beschermingsstatuten. De beschermingswaarden geven een antwoordt waarom monumentale bomen beschermd worden in Vlaanderen en de beschermingsstatuten geven het antwoordt (hoe) als wat ze beschermd worden. Het rapporteren van deze objectieve gegevens geeft de beleidsmatige evolutie hoeveel monumentale bomen er beschermd worden sinds het begin van de bescherming.

B. Identificatie van de relevante beschermingsbesluiten

a. Onderzochte beschermingsbesluiten onder het OED

Object 1. Villa Louisa en park met overgangszone²⁰⁸;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Historische waarde
 - De architecturale waarde
- Beschermingsstatuut
 - Wordt beschermd als monument.

Object 2. Gekandelaarde winterlinde²⁰⁹;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
- Beschermingsstatuut
 - Definitief beschermd als monument

Object 3. Twee Kaukasische vleugelnoten²¹⁰;

- Erfgoedwaarden
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Definitief beschermd als monument

Object 4. Zomereik²¹¹;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde die de zomereik bezit als monument.
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
- Beschermingsstatuut
 - Definitief beschermd als monument

²⁰⁸ MB 29 januari 2024 tot definitieve bescherming als monument met overgangszone van Villa Louisa en park in Oudenaarde, BS 9 februari 2024, 15.685.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/15247>

²⁰⁹ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/15019>

²¹⁰ MB 20 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van twee Kaukasische vleugelnoten in Lochristi, BS 18 februari 2022, 15.997.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/14964>

²¹¹ MB 20 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de zomereik in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/15018>

- Object 5. Zwarte moerbeï in pastorietaan²¹²;
- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Definitief beschermd als monument

- Object 6. Beukendreef Solhofdreef²¹³;
- Erfgoedwaarde(n)
 - Historische waarde
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
 - Esthetische waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Beschermd als dorpsgezicht

- Object 7. Knotes²¹⁴;
- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Beschermd als monument

- Object 8. De Kwartjesboom²¹⁵
- Erfgoedwaarde(n)
 - Volkskundige waarde (volkskundige)
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
 - Beschermingsstatuut

²¹² MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de zwarte moerbeï in pastorietaan in Kampenhout, *BS* 1 mei 2022, 26.632.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/15017>

²¹³ MB 1 augustus 2019 tot definitieve bescherming als dorpsgezicht van beukendreef Solhofdreef in Aartselaar, *BS* 28 augustus 2019, 81.664.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/14865>

²¹⁴ MB 22 mei 2019 tot definitieve bescherming als monument van knotes in Herstappe, *BS* 24 juni 2019, 65.160.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/14847>

²¹⁵ MB 22 mei 2019 tot definitieve bescherming als monument van de opgaande linde zogenaamd 'Kwartjesboom' van Val-Meer in Riemst, *BS* 24 juni 2019, 65.160.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/14848>

- Definitief beschermd als monument

Object 9. Op stam gezette meidoorn²¹⁶

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 10. Kapellinde met boomkapel²¹⁷;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Esthetische waarde
 - Gaat om een kapel linde in Heers.
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 11. Geknotte zwarte populier²¹⁸;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 12. 18de -eeuwse dorpslinde met overgangszone²¹⁹;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Esthetische waarde
 - Historische waarde
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut

²¹⁶ MB 23 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van een op stam gezette meidoorn in geschoren meidoornhaag in Zottegem, BS 3 februari 2017, 15.801.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14378>

²¹⁷ MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van de beeldbepalende gekandelaarde kapellinde op vijfsprong van wegen in Heers en Gingelom, BS 3 februari 2017, 15.800.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14375>

²¹⁸ MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van de geknotte zwarte populier in de Dijlevallei in Mechelen, BS 3 februari 2017, 15.800.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14376>

²¹⁹ MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument met overgangszone van de 18de-eeuwse dorpslinde in Heist-op-den-Berg, BS 3 februari 2017, 15.800.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14377>

- Als monument met overgangszone

Object 13. Geënte bruine beuken²²⁰;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 14. Basisdrevenpatroon met calvariekruis²²¹;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Ruimtelijk-structurerende waarde
 - Historische waarde
 - Architecturale waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 15. Grensboom 'Den Olifant'²²²;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 16. Hakhoutperceel 'Blauwe Torenbosje'²²³;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²²⁰ MB 15 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van twee geënte bruine beuken in Wetteren, *BS* 3 februari 2017, 15.799.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14339>

²²¹ MB 15 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van basis-drevenpatroon en beukengroep met calvariekruis bij kasteel de Jonghe in Ardoio en Meulebeke, *BS* 3 februari 2017, 15.799.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14340>

²²² MB 2 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van geknotte grensboom zogenaamd 'Den Olifant' in Brugge, *BS* 3 januari 2017, 184.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14334>

²²³ MB 2 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van hakhoutperceel zogenaamd 'Blauwe Torenbosje' in Brugge, *BS* 3 januari 2017, 183.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14335>

Object 17. Op enen gezette meidoorn met wegkapel²²⁴;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²²⁴ MB 2 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van op enen (stam) gezette gespijkerde meidoorn in Veurne, *BS* 3 januari 2017, 183.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/14337>

b. Definitieve beschermingsbesluiten onder het Monumentendecreet

Object 18. Beboomd en gekasseid dorpsplein van Moerzeke met omgeving²²⁵;

- Erfgoedwaarde(n)
 - Historische waarde(n)
 - Gewoon (historische)
 - Historische: architectuurhistorische waarde.
 - Sociaal culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Dorpsgezicht

Object 19. Kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Nood met cultuurgoederen en Linden²²⁶;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Gewoon historische waarde
 - Architectuurhistorische waarde
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 20. Solitaire Juniperus drupacea en grauwe abeel²²⁷;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - In casu esthetische waarde
 - Wetenschappelijke
 - In casu natuurwetenschappelijke waarde
 - Historische waarde
 - In casu cultuurhistorische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 21. Dreef van reuzenlebensboom²²⁸;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - In casu cultuurhistorische waarde
 - Inclusief volkskundige waarde

²²⁵ MB 2 december 2015 tot bescherming als dorpsgezicht van het beboomde en gekasseide dorpsplein van Moerzeke met omgeving in Hamme, BS 12 februari 2016, 11.225.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5837>

²²⁶ MB 2 december 2015 tot bescherming als monument van de Onze-Lieve-Vrouw ter Noodkapel met linde in Hamme, BS 12 februari 2016, 11.225.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5841>

²²⁷ MB 12 november 2015 tot bescherming als monument van de solitaire Juniperus drupacea 'Hardelingen' en grouwe abeel (Populus canescens (Aid.)) in Hoeselt, BS 11 december 2015, 73.374.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5818>

²²⁸ MB 8 april 2015 tot bescherming als monument van de dreef van reuzenlebensboom in Houthalen-Helchteren, BS 11 juni 2015, 34.148.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5733>

- En sociaal culturele waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Als monument
- Object 22. Witte abeel 'Tjenneboom'²²⁹;
- Waarde(n)
 - Artistieke
 - In casu esthetische waarde
 - Historische
 - In casu cultuurhistorische waarde
 - Inclusief de volkskundige
 - En sociaal culturele waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Als monument
- Object 23. Welkomstbomen en boerenwoning²³⁰;
- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische waarde
 - Historische
 - Cultuurhistorische waarde
 - (in besluit nieuw onderdeel) = architectuurhistorische waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Als monument
- Object 24. Parasoltaxus²³¹;
- Waarde(n) (in volgorde van het besluit zelf)
 - Historische
 - Cultuurhistorische waarde
 - Artistieke
 - Esthetische waarde
 - Volkskundige waarde
 - (geen verdere verfijning)
 - Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 25. Domein Groenhof met tulpenboom²³²;

²²⁹ MB 8 april 2015 tot bescherming als monument van de witte abeel 'Tjenneboom' in Borgloon, *BS* 11 juni 2015, 34.149.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5734>

²³⁰ MB 5 maart 2015 tot bescherming als monument van de twee welkomstbomen en een boerenhuis in Zottegem, *BS* 23 april 2015, 23.148.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5689>

²³¹ MB 5 maart 2015 tot bescherming als monument van de parasoltaxus in Aalst, *BS* 23 april 2015, 23.148.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5690>

²³² MB 5 maart 2015 tot bescherming als monument van het domein Groenhof met Amerikaanse tulpenboom met geelgekleurd blad in Sint-Niklaas, *BS* 23 april 2015, 23.148.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5691>

- Waarde(n)
 - Historische (hieronder in casu)
 - Cultuurhistorische
 - Architectuurhistorische
 - Tuinarchitectuurhistorische waarde
 - Wetenschappelijke
 - In casu (natuurwetenschappelijke waarde)
 - Artistieke (in casu hieronder)
 - Esthetische waarde
 - Sociaal-culturele waarde
 - Geen in casu en verdere titel = gewoon uitgewerkt!
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 26. Pastoriesite met magnolia²³³;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - In casu esthetische waarde
 - Wetenschappelijke
 - IC (natuurwetenschappelijke waarde)
 - Historische (hieronder in casu)
 - Cultuurhistorische waarde
 - Architectuurhistorische waarde
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 27. Welkomstbomen, hulsthaag en hoevesite²³⁴;

- Waarde(n)
 - Historische
 - In casu cultuurhistorische waarde
 - Artistieke
 - Esthetische waarde
 - Volkskundige waarde
 - Geen verdere uitleg of onderverdeling.
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²³³ MB 16 december 2014 tot bescherming als monument van de pastoriesite met magnolia en 'Kapel der Congregatie' in Oudenaarde, BS 16 februari 2015, 12.683.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5620>

²³⁴ MB 16 december 2014 tot bescherming als monument van de welkomstbomen en de hulsthaag en als dorpsgezicht van de hoevesite in Aalter, BS 16 februari 2015, 12.684.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5621>

Object 28. Parochiekerk Sint-Martinus met cultuurgoederen, kerkhofsite en beboomd dorpsplein²³⁵;

- Twee objecten.
 - Kerkhof site (dus ook bomen)
 - Waarde(n)
 - Historische
 - Historische waarde
 - In casu architectuurhistorische waarde
 - Cultuurhistorische waarde
 - Artistieke
 - Esthetische waarde
 - Beboomde dorpsplein
 - Waarde(n)
 - Historische
 - Ik zie niet hoe dit verder is uitgewerkt, dan binnen de site(zelf)
 - Sociaal-culturele waarde
 - Niet verder uitgewerkt (de onderverdeling) het besluit motiveert deze waarden wel!
 - Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 29. Knoteikenrij²³⁶;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische waarde
 - Historische waarden
 - In casu cultuurhistorische waarde
 - Volkskundige waarde
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 30. Vrijheidsboom 'Linde'²³⁷;

²³⁵ MB 7 juli 2014 tot bescherming als monument van de parochiekerk Sint-Martinus, uitbreiding van de bescherming tot de volledige kerk, de historische kerkhofsite met hekwerk en 19 grafkruisen en beboomde dorpsplein van Berlare in Berlare, *BS* 27 augustus 2014, 64.192.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5466>

²³⁶ MB 11 december 2013 tot bescherming als monument van knoteikenrij in Ranst, *BS* 22 januari 2014, 53.97.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5272>

²³⁷ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van vrijheidsboom in Aalst, *BS* 22 januari 2014, 53.93.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5256>

- Waarde(n)
 - Artistieke en
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 31. Oude knotbomenrij²³⁸;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Artistieke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 32. Soortenrijk valleibosje²³⁹;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 33. Ensemble van fruitboomgaard, houtkant en poelen²⁴⁰;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 34. Vrijheidsboom²⁴¹;

- Waarde(n)
 - Historische (NV)
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²³⁸ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een oude knotbomenrij in Eeklo, *BS* 22 januari 2014, 53.93.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5258>

²³⁹ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een soortenrijk valleibosje aan de Windgatbeek in Lebbe, *BS* 22 januari 2014, 53.94.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5261>

²⁴⁰ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een ensemble van fruitboomgaard, houtkant en poelen in Maarkedal, *BS* 22 januari 2014, 53.95.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5262>

²⁴¹ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van de vrijheidsboom op het dorpsplein in Merelbeke, *BS* 22 januari 2014, 53.95.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5263>

Object 35. Wegedoorn²⁴²;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 36. Knotbomenrij van zwarte els²⁴³;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke (en)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 37. Perceelsrandbegroeiing Achtermaal-Maleveld²⁴⁴;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Wetenschappelijke
 - Artistieke
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 38. Zwarte populier²⁴⁵;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Artistieke
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²⁴² MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van wegedoorn in Moerbeke, *BS* 22 januari 2014, 53.95.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5264>

²⁴³ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een knotbomenrij van zwarte els in Wachtebeke, *BS* 22 januari 2014, 53.95.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5265>

²⁴⁴ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van de perceelsrandbegroeiing Achtermaal-Maleveld in Aalst, *BS* 22 januari 2014, 53.96.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5266>

²⁴⁵ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een zwarte populier in de Steenstraat in Oosterzele, *BS* 22 januari 2014, 53.96.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5267>

Object 39. Kottembos²⁴⁶;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 40. Bomenrijen van platanen en linden en watergebonden bouwkundig erfgoed langs Coupure en Leie²⁴⁷;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Industrieel-archeologische
 - Artistieke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 41. Plataan²⁴⁸;

- Waarde(n)
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 42. Bulkenlandschap met hakhout en knotbomen²⁴⁹;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Wetenschappelijke
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 43. Palmboompjes²⁵⁰;

²⁴⁶ MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van het kottembos in Sint-Lievens-Houtem, *BS* 22 januari 2014, 53.97.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5269>

²⁴⁷ MB 5 november 2013 houdende bescherming als monument van bomenrijen van platanen en linden en watergebonden bouwkundig erfgoed langs Coupure en Leie in Gent, *BS* 16 december 2013, 99.010.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5224>

²⁴⁸ MB 5 november 2013 houdende bescherming als monument van de plataan op het Prudens Van Duysenplein in Gent, *BS* 16 december 2013, 99.010.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5225>

²⁴⁹ MB 5 november 2013 houdende bescherming als monument van een bulkenlandschap met hakhout en knotbomen in Gent, *BS* 16 december 2013, 99.011.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5226>

²⁵⁰ MB 13 juni 2013 houdende bescherming als monument van palmboompjes, *Buxus sempervirens* te Ravels, *BS* 26 juli 2013, 47.379.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/5188>

- Waarde(n)
 - Historische
 - In casu cultuurhistorische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele waarde
 - Artistieke
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 44. Knoteik met herinneringskruis²⁵¹;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Bundeluitwerking
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 45. Donkrandbeplanting van zomereik gemengd met opgaande bomen²⁵²;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Bundel-uitwerking
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 46. Opgaande zomerlinde²⁵³;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Bundel
 - Historische

²⁵¹ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knoteik met herinneringskruis te Merchtem, *BS* 26 juli 2013, 47.375.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5173>

²⁵² MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van donkrandbeplanting te Aarschot, *BS* 26 juli 2013, 47.376.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5174>

²⁵³ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van Zomerlinde en een deel van de wegen te Diest, *BS* 26 juli 2013, 47.376.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5175>

- Sociaal-culturele
- Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 47. Knoteiken, knotwilgen en knotessen in een weiland²⁵⁴;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 48. Lindebomen, veldkapel en zomereiken²⁵⁵;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal- culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 49. Haag in gewone beuk en éénstijlige meidoorn²⁵⁶;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 50. Geschoren hagen en opgaande bomen²⁵⁷;

- Waarde(n)
 - Artistieke

²⁵⁴ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knoteiken, knotessen en knotwilgen in een weiland en een deel van de straat te Glabbeek, *BS* 26 juli 2013, 47.376.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5176>

²⁵⁵ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van Lindebomen, een veldkapel en twee Zomereiken te Lennik, *BS* 26 juli 2013, 47.376.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5177>

²⁵⁶ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van haag en deel van de Boulevardstraat te Herne, *BS* 26 juli 2013, 47.377.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5178>

²⁵⁷ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van geschoren hagen, enkele bomen en een deel van de straat te Herne, *BS* 26 juli 2013, 47.377.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5179>

- Wetenschappelijke
- Historische
- Volkskundige
- Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 51. Hakhoutstoven en deel van holle weg²⁵⁸;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Wetenschappelijke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 52. Witte paardenkastanjes en winterlinde²⁵⁹;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 53. Knotbomen, zwarte populier en esstoven²⁶⁰;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Wetenschappelijke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²⁵⁸ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van hakhoutstoven en een deel van een holle weg te Herne, *BS* 26 juli 2013, 47.377.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5180>

²⁵⁹ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van Witte paardenkastanjes en een Winterlinde te Kortenaken, *BS* 26 juli 2013, 47.377.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5181>

²⁶⁰ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knotbomen stoven en een deel van de straat te Lennik, *BS* 26 juli 2013, 47.378.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5182>

Object 54. Knoteiken en knothaagbeuken²⁶¹;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Wetenschappelijke
 - Artistieke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 55. Oude knotbomen²⁶²;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Wetenschappelijke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 56. Perenboomgaard en site Waterhof²⁶³;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele waarde
 - Architectuurhistorische
 - En de historische (foutje misschien)
 - Wetenschappelijke
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 57. Hoogstamboomgaard en smeedijzeren poorten²⁶⁴;

- Waarde(n)

²⁶¹ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knoteiken, knothaagbeuken en een deel van de wet te Lennik, *BS* 26 juli 2013, 47.382.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5183>

²⁶² MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knotbomen een deel van de straat te Lennik, *BS* 26 juli 2013, 47.382.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5184>

²⁶³ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van perenboomgaard en de site "Waterhof" te Linter, *BS* 26 juli 2013, 47.382.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5186>

²⁶⁴ MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van hoogstamboomgaard en smeedijzeren poorten te Geetbets, *BS* 26 juli 2013, 47.382.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5185>

- Artistieke
- Wetenschappelijke
- Historische
- Volkskundige
- Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 58. Hoeve De Drie Linden²⁶⁵;

- Waarde(n)
 - Historische waarde
 - De historische
 - In casu architectuurhistorische
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 59. Kasteel Ortegat met koetshuis, stal, kasteelpark, voetweg Bulk en boswachterwoning²⁶⁶;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Tuinkunsthistorische waarde
 - Wetenschappelijke waarde
 - Geologische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 60. Beboomd dorpsplein en voetweg²⁶⁷;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Cultuurhistorische
 - Historisch-geografische
 - Sociaal-culturele waarde
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut

²⁶⁵ MB 17 juli 2012 houdende bescherming als monument van Hoeve z.g. de drie linden te Brugge, *BS* 26 september 2012, 59.171.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5059>

²⁶⁶ MB 12 juli 2012 houdende bescherming als monument van kasteel Ortegat en aanhorigheden te Waasmunster, *BS* 14 augustus 2012, 48.147.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/5035>

²⁶⁷ MB 11 januari 2012 houdende bescherming als monument van dorpsplein en voetweg Zwanewegel te Wichelen, *BS* 27 februari 2012, 12.846.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4916>

- Als monument

Object 61. Kapel Heilig Hart, haag en geknotte linden²⁶⁸;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Architectuurhistorische
 - cultuurhistorische
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 62. Kapel Troost der Bedrukten met Linden²⁶⁹;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Meer bepaald de architectuurhistorische
 - Cultuurhistorische waarde
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 63. Gedenkkapel met het Heilig Hart als oorlogsmonument en vrijheidsboom²⁷⁰;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 64. Oorlogsmonument met vrijheidsbomen, een imitatierots en plantsoen²⁷¹;

- Waarde(n)
 - Artistieke

²⁶⁸ MB 11 januari 2012 houdende bescherming als monument van de Heilig Hartkapel met haag en linden te Wichelen, BS 27 februari 2012, 12.846.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4921>

²⁶⁹ MB 11 januari 2012 houdende bescherming als monument van de Kapel Troost der Bedrukten met twee linden te Wichelen, BS 27 februari 2012, 12.846.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4922>

²⁷⁰ MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument gedenkkapel H. Hart en vrijheidsboom van Bachte-Maria-Leerne te Deinze, BS 15 december 2011, 74.570.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4882> [staat dubbel in de database]

²⁷¹ MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument en twee vrijheidsbomen van Bassevelde te Assenede, BS 15 december 2011, 74.570.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4878>

- Historische
- Sociaal-culturele
- Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 65. Gedenkkapel van het Heilig Hart als oorlogsmonument en vrijheidsboom²⁷²;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 66. Oorlogsmonument en vrijheidsboom²⁷³;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 67. Park Liedts²⁷⁴;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Artistieke
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 68. Kasseiweg en bomenrijen²⁷⁵;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Industrieel-archeologische waarde
- Beschermingsstatuut

²⁷² MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument gedenkkapel H. Hart en vrijheidsboom van Bachte-Maria-Leerne te Deinze, *BS* 15 december 2011, 74.570.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4882>

²⁷³ MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument en vrijheidsboom van Machelen-aan-de Leie te Zulte, *BS* 15 december 2011, 74.570.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4862>

²⁷⁴ MB 24 oktober 2011 houdende bescherming als monument van Park Liedts met inbegrip van het kasteel, het Engels park, het ravelijn en de volkstuinten te Oudenaarde, *BS* 21 november 2011, 68.972.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4858>

²⁷⁵ MB 18 juli 2011 houdende bescherming als monument van de Antwerpse Heirweg te Assenede, *BS* 23 augustus 2011, 48.387.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4834>

- Als monument

Object 69. Bomenrijen en dorpsplein²⁷⁶;

- Waarde(n)
 - Twee monumenten
 - Openbaardomein met bomenrijen
 - Historische
 - Wetenschappelijke waarde
 - Dendrologische waarde
 - Van de bomenrijen
 - Dorpsplein met straatmeubilair en openbaar groen
 - Artistieke
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
 - Wetenschappelijke waarde
 - Dendrologische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Monument

Object 70. Boerentopiary van kip en haan²⁷⁷;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Volkskundige
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 71. Treures²⁷⁸;

- Waarde(n)
 - De artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²⁷⁶ MB 18 juli 2011 houdende bescherming als monument van openbaar domein met bomenrijen en dorpsplein met straatmeubilair en openbaar groen te Assenede, *BS* 23 augustus 2011, 48.387.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4838>

²⁷⁷ MB 18 februari 2011 houdende bescherming als monument van topiary van kip en haan te Bruggenhout, *BS* 4 april 2011, 21.876.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4803>

²⁷⁸ MB 14 januari 2011 houdende bescherming als monument van een Treures te Galmaarden, *BS* 4 februari 2011, 94.14.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4783>

Object 72. Knotbomen van zomereik en een deel van de straat²⁷⁹;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Nadruk op de esthetische waarde
 - Historische
 - Nadruk op de cultuurhistorische waarde
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 73. Kasteel de L' Escaille met park²⁸⁰;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Artistieke
 - Historische
 - In casu tuinkunsthistorische waarde
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 74. Leopoldpark en Maria Hendrikapark²⁸¹;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Historische incasu (architectuurhistorische
 - Artistieke
 - Sociaal-culturele
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²⁷⁹ MB 14 januari 2011 houdende bescherming als monument van twaalf knotbomen van Zomereik en een deel van de straat te Aarschot, *BS* 4 februari 2011, 94.14.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4785>

²⁸⁰ MB 24 december 2008 houdende bescherming als monument van het kasteel de l' Escaille met park te Hamont-Achel, *BS* 24 maart 2009, 23.855.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4563>

²⁸¹ MB 25 januari 2006 houdende bescherming als monument van het Maria-Hendrikpark met inbegrip van de beplantingen te Oostende, *BS* 28 april 2006, 22.413.; MB 25 januari 2006 houdende bescherming als monument van het Leopoldpark met in begrip van de beplantingen, *BS* 28 april 2006, 22.413.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4458>

Object 75. Dopjesboom²⁸²;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 76. Het Nachtegalenpark²⁸³;

- Waarde(n).
 - De esthetische
 - Historische
 - Natuurwetenschappelijke
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Definitieve bescherming als landschap

Object 77. Zilverlinde²⁸⁴;

- Waarde(n)
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Beschermd monument

Object 78. Bossen en plassen van Den Diel met Sluis nummer 3²⁸⁵;

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische
 - Natuurwetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als landschap

Object 79. De Dries²⁸⁶;

²⁸² MB 23 februari 2005 houdende bescherming als monument van de Dopjesboom gelegen te Aarschot, *BS* 15 april 2005, 16.527.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4347>

²⁸³ MB 1 februari 2005 houdende definitieve bescherming als landschap van Middelheim -Vogelzang-Den Brandt te Antwerpen, *BS* 15 april 2005, 16.527.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4336>

²⁸⁴ MB 15 oktober 2004 houdende bescherming als monument van de Zilverlinde te Steenokkerzeel, *BS* 22 februari 2005, 68.81.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4312>

²⁸⁵ MB 22 juni 2004 houdende definitieve bescherming als landschap van de bossen en plassen van Den Diel te Mol, *BS* 19 november 2004, 76.868.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4299>

²⁸⁶ MB 9 juni 2004 houdende bescherming als monument van De Dries te Heuvelland, *BS* 19 november 2004, 76.868.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/4269>

- Waarde(n)
 - Historische
 - Sociaal- culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 80. Rood Kasteel met park²⁸⁷;

- Waarde(n)
 - Monument (het kasteel)
 - De historische waarde als monument
 - Monument het park
 - De historische
 - De wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Monumenten

Object 81. Kasteel van Brustem met aanhorigheden, moestuin en park²⁸⁸;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Architectuurhistorische
 - Tuinkunsthistorische
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 82. Oud kerkhof met muren, hekken en poort, dodenkapel, alle graftekens, planten en bomen²⁸⁹;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Architectuurhistorische
 - Tuinkunsthistorische
 - Kunsthistorische
 - Industrieel-archeologische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²⁸⁷ MB 4 maart 2004 houdende bescherming als monument van het Park van het "Rood Kasteel" te Lubbeek, *BS* 30 juni 2004, 53.186.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4192>

²⁸⁸ MB 4 maart 2004 houdende bescherming als monument van het kasteel en park te Sint-Truiden, *BS* 30 juni 2004, 53.186.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4194>

²⁸⁹ MB 12 februari 2004 houdende bescherming als monument van de oude begraafplaats met inbegrip van zijn planten en bomen te Hasselt, *BS* 30 juni 2004, 53.186.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4180>

Object 83. Bruine beuk²⁹⁰;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 84. – 98 Levend houtig erfgoed ²⁹¹

Object 85. Mamoetboom de Renesse²⁹²;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 86. Zomerlinde Vordenstein²⁹³; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Natuurwetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 87. Bruine Beuk Heidehof²⁹⁴; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische

²⁹⁰ MB 9 februari 2004 houdende bescherming als monument van de Bruine beuk in de tuin van Villa Dorenberg te Aarschot, *BS* 30 juni 2004, 53.186.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4171>

²⁹¹ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4757>

²⁹² MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4757>

²⁹³ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4757>

²⁹⁴ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4757>

- Sociaal-culturele
- Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 88. Bruine Beuk Gemeentepark²⁹⁵; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 89. Weerhaag beuk de mik²⁹⁶; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 90. Weerhaag beuk hof ter linden²⁹⁷; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

²⁹⁵ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, BS 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

²⁹⁶ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, BS 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

²⁹⁷ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, BS 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

Object 91. Zomerlinde rivierenhof²⁹⁸; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 92. Zomerlindendreef hof ter linden²⁹⁹; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 93. Zomerlindendreef kasteel borrekens³⁰⁰; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 94. Hakhoutstoven van eik, beuk en berk op de Beerzelberg³⁰¹; [monument]

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische

²⁹⁸ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

²⁹⁹ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

³⁰⁰ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

³⁰¹ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

- Sociaal-culturele
- Volkskundige
- Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 95. Kapellekesboom winterlinde aan de Bergense Steenweg te Herenthout³⁰²; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 96. Kapellinde hollandse linde aan de Boerenkrijgslaan³⁰³; (westerlo) [monument]

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal- culturele
 - Volkskundige
 - Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 97. Knoteikenrij, zomereik aan de Uilelei te Sint-Katelijne-Waver³⁰⁴; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut

³⁰² MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, BS 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

³⁰³ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, BS 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

³⁰⁴ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, BS 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

- Als monument

Object 98. Elzenknotrij van Zwarte els aan de Schietveldweg te Wuustwezel³⁰⁵; [monument]

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 99. Kasteeldomein Gasterbos met omgeving³⁰⁶;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Tuinkunsthistorische
 - Architectuurhistorische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 100. Domherenhuis en park³⁰⁷;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Esthetische
 - Historische
 - Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 101. Kasteel Casier, kapel Onze-Lieve-Vrouw en kasteelpark³⁰⁸;

- Waarde(n)
 - Historische waarde (van het kasteel)

³⁰⁵ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, *BS* 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroenderfgoed.be/besluiten/4757>

³⁰⁶ MB 6 oktober 2003 houdende bescherming als monument van het Kasteeldomein Gasterbos met park te Herk-de-Stad, *BS* 24 maart 2004, 16.824.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4088>

³⁰⁷ MB 5 mei 2003 houdende bescherming als monument van het Domherenhuis en park te Heusden-Zolder, *BS* 27 februari 2004, 11.307.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4057>

³⁰⁸ MB 5 mei 2003 houdende bescherming tot stadsgezicht van het Kasteelpark te Waregem, *BS* 27 februari 2004, 11.308.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/4060>

- Architectuurhistorische waarde (
 - Historische waarde van het park (dorpsgezicht en geen monument)
- Beschermingsstatuut
 - Monument
 - Dorpsgezicht

Object 102. Alpiene tuin Bloemendal³⁰⁹

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 103. Kasteeldomein³¹⁰;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - In casu architectuurhistorische waarde
 - Tuinkunsthistorische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 104. Canadapopulier³¹¹;

- Waarde(n)
 - Sociaal-culturele
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 105. Groenendaal-Zangerhei³¹²;

- Waarde(n)
 - Esthetische

³⁰⁹ MB 12 december 2002 houdende bescherming als monument van de Alpiene Tuin Bloemendal te Beersel, *BS* 19 februari 2003, 81.10.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3981>

³¹⁰ MB 4 november 2002 houdende bescherming als monument van het kasteeldomein met inbegrip van het kasteelpark te Gingelom, *BS* 19 februari 2003, 80.95.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3948>

³¹¹ MB 28 februari 2002 houdende bescherming als monument van de Canadapopulier in het Abdijpark te Geraardsbergen, *BS* 31 mei 2002, 24.165.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3816>

³¹² MB 29 juni 2001 houdende definitieve bescherming als landschap van Groenendaal-Zangerhei te Bilzen, *BS* 17 oktober 2001, 36.081.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3741>

- Historische
- Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Als landschap

Object 106. Lindendreef³¹³;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 107. Populier³¹⁴;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Wetenschappelijke
 - Sociaal-culturele
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 108. Hooghuys met knotlinde en kapel Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand met omgevende linden³¹⁵;

- Waarde(n)
 - Wegens zijn wetenschappelijke waarde.
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 109. Grotenhoutbos³¹⁶; .

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische
 - Natuurwetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut

³¹³ MB 12 juni 2001 houdende bescherming als monument van de lindendreef in de Ghellincklaan te Herentals, *BS* 17 oktober 2001, 36.081.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3726>

³¹⁴ MB 12 juni 2001 houdende bescherming als monument van de populier bij de Vierschaar op de Vollanderkouter te Zottegem, *BS* 17 oktober 2001, 36.081.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3734>

³¹⁵ MB 30 mei 2001 houdende bescherming als monument van de knotlinde nabij het Hooghuys te Lokeren, *BS* 17 oktober 2001, 36.081.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3710>

³¹⁶ MB 24 april 2001 houdende definitieve bescherming als landschap van het voormalige Grotenhoutbos te Lille, *BS* 17 oktober 2001, 36.081.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3695>

- Beschermd als landschap

Object 110. Liezelebroek³¹⁷;

- Waarde(n)
 - Landschap Esthetische
 - Historische
 - Natuurwetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als landschap

Object 111. Domein Waalborrepark en bomen³¹⁸;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Dorpsgezicht

Object 112. Parochiekerk Sint-Paulus met kerkhofmuur, pastorie met ommuring en hekpijlers, Japanse notenboom, kerkhof en pastorietaan³¹⁹;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Monument

Object 113. Sint-Annacollege en plataan³²⁰;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

³¹⁷ MB 5 maart 2001 houdende definitieve bescherming als landschap van Het Liezelebroek te Puurs, *BS* 17 oktober 2001, 36.081.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3671>

³¹⁸ MB 8 december 2000 houdende bescherming als monument van 24 Bomen binnen het Waalborrepark te Asse, *BS* 31 januari 2001, 25.74.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3609>

³¹⁹ MB 8 december 2000 houdende bescherming als monument van de Japanse notenboom in de pastorietaan te Geetbets, *BS* 31 januari 2001, 25.74.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3615>

³²⁰ MB 8 december 2000 houdende bescherming als monument van de plataan in de tuin van het voormalige Sint-Annacollege te Leuven, *BS* 31 januari 2001, 25.74.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3618>

Object 114. Kasteel Vijverhof, tuinpaviljoen, ijskelder en park met beemden en bosjes;³²¹

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Wetenschappelijke waarde.
 - Dendrologische waarde en er is ook de aandacht op een zeldzame soort en dit laat zien dat je sceptisch moet zijn met parken.
- Beschermingsstatuut
 - (als dorpsgezicht)

Object 115. Hobos³²²;

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische
 - Natuurwetenschappelijke waarde.
- Beschermingsstatuut
 - Landschap

Object 116. Kapel Onze-Lieve-Vrouw-van Troost met lindebomen³²³;

- Waarde(n)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 117. Hoogstam- en weideboomgaard³²⁴

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische
 - Sociaal-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als landschap

³²¹ MB 13 juni 2000 houdende bescherming als dorpsgezicht van het park van het domein Vijverhof met de erop aansluitende beemden en bosjes te Bierbeek, *BS* 19 september 2000, 31.760.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/3582>

³²² MB 18 april 2000 houdende definitieve bescherming als landschap van het Hobos te Overpelt, *BS* 19 september 2000, 31.760.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/3557>

³²³ MB 3 februari 2000 houdende bescherming als monument van de O.L.V. -van-Troostkapel met inbegrip van de omkadering met lindebomen gelegen te Haacht, stads- en dorpsgezicht, *BS* 17 mei 2000, 15.780.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/3536>

³²⁴ MB 2 februari 2000 houdende definitieve bescherming als landschap van de hoogstamboomgaard te Gontrode, *BS* 19 september 2000, 31.760.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/3532>

Object 118. Motte Meirbos met galgenveld³²⁵;

- Waarde(n)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 119. Park de Groeningepoort³²⁶;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische
 - Socio-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument
 - Als stadsgezicht

Object 120. Talud met bomen en struiken, kerkhof met kerkhofmuur en kasseiverharding en Sint-Martinushoeve³²⁷

- Waarde(n)
 - Historische
 - Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 121. Kapel Sint-Rochus met lindes³²⁸;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 122. Park Bodart en beuken³²⁹

- Waarde(n)

³²⁵ MB 4 februari 1999 houdende bescherming als monument van de Motte Meirbos met aanpalend galgenveld te Wichelen, *BS* 11 maart 1999, 78.45.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3379>

³²⁶ MB 8 juni 1998 houdende bescherming als stadsgezicht van het park de Groeningepoort, *BS* 14 oktober 1998, 34.188.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3318>

³²⁷ MB 23 november 1998 houdende bescherming als monument van een talud met bomen en struiken te Oudenaarde, *BS* 11 maart 1999, 78.45.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3360>

³²⁸ MB 10 maart 1998 houdende bescherming als monument van de Sint-Rochuskapel met drie lindes gelegen te Opwijk, *BS* 12 juni 1998, 19.349.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3297>

³²⁹ MB 16 december 1996 houdende bescherming als monument van De beuk in het park Bodart te Leuven, *BS* 4 april 1997.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3131>

- Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Stadsgezicht?
 - Als monument

Object 123. Hulstbomen³³⁰

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Socio-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 124. Zomereik met ondergrondse delen³³¹;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Wetenschappelijke
 - Socio-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 125. Norbertijnerabdij, gastenhuis met inkomhekken en inkompijlers, trompetboom en tuin³³²;

- Waarde(n)
 - Niet nader bepaald
- Beschermingsstatuut
 - Monument

Object 126. Heilig Hartinstituut: Helleputgebouw, omheiningsmuur, speelplaats met lindebomen, Calvarielaan, de Van Reethvleugel met boodschapkapel en klaslokalen³³³;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Esthetische waarde

³³⁰ MB 8 november 1996 houdende bescherming als monument van een groep hulstbomen in de tuin van het Drogenhof 40 gelegen te Lubbeek, BS 4 april 1997.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3116>

³³¹ MB 7 juni 1996 houdende bescherming als monument van de Zomereik gelegen te Scherpenheuvel-Zichem, BS 17 oktober 1996.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/3037>

³³² B.VL.Reg. 13 maart 1996 houdende bescherming als monument van de trompetboom in de tuin horende bij het voormalig gastenhuis van de Norbertijnenabdij te Ninove, BS 17 oktober 1996.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2991>

³³³ MB 8 juni 1995 houdende bescherming als monument van de lindendreef te Leuven, BS 29 augustus 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2896>

- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 127. Beboomde Groenlaan³³⁴;

- Waarde(n)
 - Cultuurhistorische
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 128. Bertembos en omgeving³³⁵;

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische
 - Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 129. Kapel Sint-Anna met omgevende lindebomen³³⁶;

- Waarde(n)
 - Historische en
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut
 - Dorpsgezicht

Object 130. Japanse boom³³⁷;

- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Wetenschappelijke
- Beschermingsstatuut

³³⁴ MB 29 mei 1995 houdende bescherming als monument van de beboomde Groenlaan te Herzele, *BS* 29 augustus 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2871>

³³⁵ MB 29 mei 1995 houdende rangschikking als landschap van het Bertembos en omgeving, *BS* 29 augustus 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2881>

³³⁶ MB 19 mei 1995 houdende bescherming als dorpsgezicht van de Sint-Annakapel met inbegrip van de omgevende lindebomen te Bonheiden, *BS* 29 augustus 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2865>

³³⁷ MB 4 april 1995 houdende bescherming als monument van de Japanse notenboom in de tuin te Tienen, *BS* 8 juni 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2834>

- Als monument

Object 131. Geografisch pakket Riemst³³⁸;

- Waarde(n)
 - Onduidelijk.
- Beschermingsstatuut
 - Monumenten?

Object 132. Geografisch pakket Kontich³³⁹; geografisch pakket = kans op monumentale bomen en daarom opgenomen.

- Waarde(n)
 - Historische
 - Artistieke
 - Socio-culturele
 - Landschappelijke
- Beschermingsstatuut
 - Monument
 - Dorpsgezicht

Object 133. Drie monumentale bomen³⁴⁰;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Esthetische
- Beschermingsstatuut
 - Monument
 - De witte paardenkastanje
 - De moerascypres
 - Grootbladige of zomerlinde met ingesneden blad

Object 134. Begijnborrebos³⁴¹;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Esthetische waarden
- Beschermingsstatuut

³³⁸ MB 17 maart 1995 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten van het geografisch pakket Riemst, *BS* 8 juni 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2826>

³³⁹ MB 9 maart 1995 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten van het geografisch pakket Kontich, *BS* 8 juni 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2820>

³⁴⁰ MB 9 maart 1995 houdende bescherming als monument van een Witte Paardenkastanje, een Moerascypres en een Grootbladige linde te Ternat, *BS* 8 juni 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2822>

³⁴¹ MB 6 februari 1995 houdende rangschikking als landschap van het Begijnenborrebos te Dilbeek, *BS* 8 juni 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2808>

- Rangschikkingsbesluit als landschap

Object 135. Gooreind;³⁴²

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 136. Koningin Astridpark³⁴³;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 137. Buylaers-Verloren Bos³⁴⁴;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap?

Object 138. Floordambos³⁴⁵;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Esthetische
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap.

Object 139. Geografisch pakket Sint-Katelijne-Waver³⁴⁶;

³⁴² MB 6 februari 1995 houdende rangschikking als landschap van het Gooreind te Geel, *BS* 8 juni 1995.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2809>

³⁴³ MB 22 december 1992 houdende rangschikking als landschap van het Koningin Astridpark te Brugge, *BS* 15 mei 1992.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2462>

³⁴⁴ MB 11 mei 1992 houdende rangschikking als landschap van Buylaers-Verloren bos te Lokeren, *BS* 18 juli 1992.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2427>

³⁴⁵ MB 26 juni 1991 houdende rangschikking als landschap van het Floordambos te Steenokkerzeel, *BS* 27 september 1991.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2387>

³⁴⁶ MB 12 januari 1987 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten van het Geografisch pakket Sint-Katelijne Waver, *BS* 27 maart 1987.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2255>; <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/6119>

- Waarde(n)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut(en) er zijn er meerdere
 - Monument
 - Dorpsgezicht

Object 140. Geografisch pakket Niel³⁴⁷;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Stedenbouwkundige
 - Esthetische
- Beschermingsstatuut = geografisch pakket.
 - Monument
 - Stads- of dorpsgezicht.

Object 141. Gheraerdsboom Grote Linde³⁴⁸;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 142. Tuinpaviljoen en beuk³⁴⁹;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Esthetische
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 143. De Drie Beuken³⁵⁰;

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 144. Beuk³⁵¹;

³⁴⁷ B.VL.Ex. 22 oktober 1986 houdende bescherming als monument en dorpsgezicht van het Geografisch pakket Niel, *BS* 25 maart 1987.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2231>

³⁴⁸ MB 22 november 1985 tot bescherming als monument van de Grote Linde gelegen op de Rijksbaan te Gent-Deinze, *BS* 11 februari 1986.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2112>

³⁴⁹ B.VL.Ex. 6 november 1985 houdende bescherming als monument van het tuinprieltje en beuk te Bilzen, *BS* 11 februari 1988.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2101>

³⁵⁰ MB 30 september 1985 tot rangschikking als landschap van de drie beuken te Oudenaarde, *BS* 16 januari 1986.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/2090>

³⁵¹ MB 22 juni 1984 tot bescherming als monument van de beuk op de Amersveldstraat 65 te Hooglede, *BS* 18 september 1984.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1983>

- Waarde(n)
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 145. Zwarte walnoot³⁵²;

- Waarde(n)
 - Esthetische
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 146. Treurbeuk op het protestantse kerkhof³⁵³;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Volkskundige
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 147. Woning met tuin en dreef;³⁵⁴

- Waarde(n)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut?
 - Als stadsgezicht

Object 148. Dwarsschuur en wagenkot³⁵⁵;

- Waarde(n)
 - Geen, omdat het object geen monumentale boom voorstelt, maar effectief een wagenkot is.
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

³⁵² B.VL.Ex. 15 december 1982 houdende bescherming als monument van de boom Juglans Nigra op het Marktplaatsje 11 te Lichtervelde, BS 19 mei 1983.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1863>

³⁵³ B.VL.Ex. 27 oktober 1982 houdende bescherming als monument van de treurbeuk op protestants kerkhof te Horebeke, BS 8 februari 1983.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1847>

³⁵⁴ B.VL.Ex. 27 oktober 1982 houdende bescherming als stadsgezicht van de tuin en dreef achter de Wacht 18 te Oudenaarde, BS 8 februari 1983.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1852>

³⁵⁵ B.VL.Ex. 29 maart 1982 houdende bescherming als monument van de dwarsschuur en het wagenkot te Wevelgem, BS 27 juli 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1781>

Object 149. Kastanjelaan³⁵⁶;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut?
 - Rangschikking als landschap

Object 150. Durmeschorren³⁵⁷

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 151. Slikken en schorren van Oude Doel³⁵⁸;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 152. Woning en tuin³⁵⁹;

- Waarde(n)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Dorpsgezicht

Object 153. Lindeboom³⁶⁰;

- Waarde(n)
 - Om rede van zijn historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Beschermd monument

Object 154. Hoeve Bree-Eik³⁶¹;

³⁵⁶ KB 17 december 1981, houdende de rangschikking als landschap van de Kastanjelaan te Ranst, *BS* 23 januari 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1768>

³⁵⁷ KB 17 december 1981 houdende de rangschikking als landschap van de Durmeschorren te Waasmunster, *BS* 23 januari 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1769>

³⁵⁸ KB 17 december 1981 houdende de rangschikking als landschap van de Slikken en schorren van Oude Doel te Beveren, *BS* 23 januari 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1772>

³⁵⁹ KB 6 november 1981 tot bescherming van monumenten, stads-en dorpsgezichten van woning en tuin, *BS* 5 februari 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1737>

³⁶⁰ KB 23 oktober 1981 tot bescherming als monument van de lindeboom op het Marktplaatsje te Westerlo, *BS* 5 februari 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1717>

³⁶¹ KB 22 oktober 1981 houdende bescherming als monument van de Hoeve Bree-Eik, *BS* 5 februari 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1724>; <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/307996>

- Waarde(n)
 - Historische
 - Artistieke
- Beschermingsstatuut
 - Als monument

Object 155. Allierse kapel en omgeving;³⁶²

- Waarde(n)
 - Nader te bepalen.
- Beschermingsstatuut
 - Als monument
 - Dorpsgezicht

Object 156. Geografisch pakket Schilde³⁶³;

- Waarde(n)
 - Historische
- Beschermingsstatuut
 - Bescherming als monument

Object 157. Mammoetboom, es en domein Kelecom met herenhuis³⁶⁴;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde.
- Beschermingsstatuut?
 - Wordt beschermd als monument

Object 158. Kasteel Norman: 17de-eeuws poortgebouw en kasteeldomein met omwalling en bomendreef³⁶⁵;

- Waarde(n)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut?
 - Als monument
 - Dorpsgezicht

³⁶² KB 22 september 1981 tot bescherming als dorpsgezicht van de Allierse kapel met haar onmiddellijke omgeving, *BS* 5 februari 1982.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1695>

³⁶³ KB 3 september 1981 houdende bescherming als dorpsgezicht van de pastoredreef te schilde, *BS* 9 december 1981.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1664>

³⁶⁴ KB 3 juli 1981 tot bescherming als monument van de mammoetboom en de es te Herent, *BS* 16 september 1981.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1645>

³⁶⁵ KB 19 december 1980 tot bescherming als dorpsgezicht van het kasteeldomein Norman, met inbegrip van de bomendreef, *BS* 11 februari 1981.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/1544>

Object 159. Plantentuin Michel Thiery³⁶⁶;

- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Historische
 - Socio-culturele waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als stadsgezicht

Object 160. Tumulus en omgeving³⁶⁷;

- Waarde(n)
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Als monument
 - Als dorpsgezicht

Object 161. Laathoeve van Beverbeek: woonhuis, bakhuis, stallingen, erf, beplantingen en omringende grachten³⁶⁸;

- Waarde(n)
 - Sociaal historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Beschermd dorpsgezicht

Object 162. Parochiekerk Sint-Pieter en Paulus, kaak, pomp, de bestrating en beplanting stoep rond de kerk en verhoogde deel dorpsplein³⁶⁹;

- Waarde(n)
 - Volkskundige waarde
- Beschermingsstatuut?
 - Als Dorpsgezicht
 - Als monument

Object 163. Parochiekerk Sint-Agatha, kerkhofmuur, vrijheidsboom en dorpskern³⁷⁰;

- Waarde(n)
 - Volkskundige
 - Architectuurhistorische waarde

³⁶⁶ KB 15 oktober 1980 tot bescherming als stadsgezicht van de plantentuin Michel Thiery te Gent, *BS* 29 oktober 1980.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1525>

³⁶⁷ KB 1 augustus 1980 tot bescherming als dorpsgezicht van de tumulus en zijn omgeving, *BS* 18 oktober 1980.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1446>

³⁶⁸ KB 18 juli 1980 tot bescherming als dorpsgezicht van het erf van de voormalige laathoeve te Beverbeek, *BS* 18 oktober 1980.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1441>

³⁶⁹ KB 21 augustus 1979 houdende bescherming als dorpsgezicht van de bestrating en beplanting van de stoep rond de Sint Pieters en Paulus kerk, *BS* 26 oktober 1979.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1291>

³⁷⁰ KB 3 juli 1979 tot bescherming als monument van de vrijheidsboom op het kerkhof te Huldenberg, *BS* 26 september 1979.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1272>

- Beschermingsstatuut?
 - Als monument
 - Als dorpsgezicht
- Object 164. Lindeboom³⁷¹;
- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke
 - Socio-culturele waarde
 - Beschermingsstatuut?
 - Als monument
- Object 165. Villa Les Tilleuls en omgeving met beuken, sequoia en linde³⁷²;
- Waarde(n)
 - Artistieke
 - Historische waarde
 - Beschermingsstatuut?
 - Stads en dorpsgezicht
- Object 166. Domein Kasteel van Blaasveld: kastanjeboom³⁷³;
- Waarde(n)
 - Wetenschappelijke waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Als monument
- Object 167. Merkwaardige bomen: linde, sequoia en esdoorn of ahorn;³⁷⁴
- Waarde(n)
 - Historische
 - Wetenschappelijke waarde
 - Beschermingsstatuut?
 - Als monument

³⁷¹ KB 6 februari 1979 tot bescherming als monument van de lindeboom gelegen langs de Tilburgsweg te Ravels, *BS* 27 april 1979.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1228>

³⁷² KB 8 december 1978 tot bescherming als dorpsgezicht van de villa Les Tilleuls met inbegrip van haar onmiddellijke omgeving en de daarin begrepen bomen, *BS* 27 april 1979.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1222>

³⁷³ KB 16 juni 1978 tot bescherming als monument van de Kastanjeboom op domein "Kasteel van Blaasveld" te Willebroek, *BS* 15 augustus 1978.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1196>

³⁷⁴ KB 24 april 1978 tot bescherming als monument van drie merkwaardige bomen langs de Naamsesteenweg te Leuven, *BS* 14 juni 1978.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1190>

c. Bescherming door de Monumentenwet van 7 augustus 1931³⁷⁵

Object 168. Kasteeldreef³⁷⁶;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 169. Liefkenskreef³⁷⁷;

- Waarde(n)
 - Rangschikkende overheid vergeet de waarden in het besluit te zetten...
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 170. Kapel Onze-Lieve-Vrouw-ten-Beukenboom³⁷⁸;

- Waarde(n)
 - Niet nader bepaald
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als monument

Object 171. Beuken³⁷⁹;

- Waarde(n)
 - Niet opgegeven in het besluit.
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 172. Japanse honingboom en koer³⁸⁰;

- Waarde(n)
 - Wordt niets over gezegd
- Beschermingsstatuut

³⁷⁵ Rangschikking als monument of als landschap overeenkomstig de bepalingen van de Monumentenwet van 7 augustus 1931.

³⁷⁶ KB 3 maart 1978 tot rangschikking als landschap van de kasteeldreef te Lovendegem, *BS* 14 april 1978.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1184>

³⁷⁷ KB 9 juli 1976 tot rangschikking als landschap van de Liefkens-dreef te Hofstade, *BS* 14 september 1976.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/1006>

³⁷⁸ KB 27 mei 1975 tot rangschikking als monument van de kapel O.L. Vrouw ten Beukenboom te Voorde, *BS* 9 september 1975.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/848>

³⁷⁹ KB 7 mei 1975 houdende rangschikking als landschap van twee beuken te Aalst, *BS* 9 september 1975.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/837>

³⁸⁰ KB 15 oktober 1974 tot rangschikking als monument van de Japanse honingboom te Leuven, *BS* 18 april 1975.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/779>

- Rangschikking als monument

Object 173. Hulstbomen in voortuin en notelaar in achtertuin pastorie³⁸¹;

- Waarde(n)
 - Geen waarden opgegeven
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 174. Kasteel met park, dreef, bossen en feodale motte³⁸²;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
 - Rangschikking als monument

Object 175. Lindeboom en kerkplein³⁸³;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 176. Lindeboom De Kerkelinde³⁸⁴;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap.

Object 177. Hotel van Langenhove en binnenhof, stallingen, orangerie en ginkgobilobaboom³⁸⁵;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut

³⁸¹ KB 12 april 1974 houdende rangschikking als landschap van drie hulstbomen in de voortuin van de pastorie en een notelaar in de achtertuin te Brecht, *BS* 18 oktober 1974.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/710>

³⁸² KB 8 september 1971 houdende rangschikking als landschap van het kasteel te Spiere met omgevende park, dreef bossen en feodale motte, *BS* 4 december 1971.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/609>

³⁸³ KB 27 mei 1971 houdende rangschikking als landschap van de lindeboom en het kerkplein te Meerbeke, *BS* 21 september 1971.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/595>

³⁸⁴ KB 16 september 1966 tot rangschikking als monument van de Lindeboom genaamd "De Kerkelinde" te Overpelt, *BS* 3 februari 1967.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/542>

³⁸⁵ KB 21 september 1962 houdende rangschikking als landschap van het Hotel van Langenhove, met inbegrip van het binnenhof, de gewezen stallingen, de orangerie en de Ginkge Biloba boom, *BS* 6 december 1962.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/484>

- Rangschikking als landschap?

Object 178. Vrijheidsboom³⁸⁶;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 179. Beukendreef³⁸⁷;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 180. Geheel gevormd door driehoekige plaats omringd met oude hoeven met lindeboom, deel van rivier de voer en kapel van de Heilige maagd³⁸⁸;

- Waarde(n)
 - Geen opgegeven
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 181. Vrijheidsboom³⁸⁹;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 182. Kastanjeboom en Sint-Jozefkapel met omgeving³⁹⁰;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde

³⁸⁶ KB 28 mei 1962 tot rangschikking als landschap van de vrijheidsboom wassende op het dorpsplein te Nokere, BS 20 september 1962.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/461>

³⁸⁷ KB 6 november 1961 houdende rangschikking als landschap van de beukendreef te Oostmalle, BS 3 februari 1962.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/453>

³⁸⁸ KB 30 november 1960 houdende rangschikking als landschap van het geheel gevormd door de driehoekige plaats omringd van oude hoeve met een lindeboom, een stuk van de rivier de Voer en de kapel van de Heilige Maagd, te fouron-Le-Comte, BS 24 maart 1961.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/445>

³⁸⁹ KB 23 juni 1960 houdende rangschikking als landschap van de Vrijheidsboom Sint-Gillis-Waas, BS 13 oktober 1960.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/435>

³⁹⁰ KB 23 juni 1960 houdende rangschikking als landschap van de kastanjeboom en de daarnaast gelegen kapel van Sint-Jozef met omgeving te Oombergen, BS 13 oktober 1960.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/436>

- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 183. Beukendreef³⁹¹;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 184. Kasteel van Schoonbeek met dreef en park³⁹²;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
 - Rangschikking als monument

Object 185. Leenrechtbank Groene Vierschaar³⁹³;

- Waarde(n)
 - Historische
 - Artistieke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als monument

Object 186. Beuk³⁹⁴;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
 - Via omweg
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 187. Dikke linde³⁹⁵;

- Waarde(n)

³⁹¹ KB van 5 mei 1959 houdende rangschikking als landschap van de Beukendreef te Assenbroek, *BS* 11 juli 1959.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/423>

³⁹² KB 5 maart 1958 houdende rangschikking als landschap van het kasteel van Schoonbeek met dreef en park te Beverst, *BS* 10 juli 1958.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/400>

³⁹³ KB 5 maart 1958 houdende rangschikking als monument van de leenrechtbank Groene Vierschaar te Bevere-bij-Oudenaarde, *BS* 17 juli 1958.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/401>

³⁹⁴ KB 6 juli 1957 houdende rangschikking als landschap van de beuk staande te Muizen, *BS* 5 september 1957.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/382>

³⁹⁵ KB 6 juli 1957 houdende rangschikking als landschap van de 'Dikke Linde' te Bavegem, *BS* 5 september 1957.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/395>

- Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 188. Parochiekerk Sint-Martinus met lindebomen, rondgang met kappelletjes en beukenhaag en motte De hoge Andjoen³⁹⁶;

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Historische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 189. Lindeboombeplanting op de Vrijheid³⁹⁷;

- Waarde(n)
 - Historische
 - (aesthetische) esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 190. Rode beuken³⁹⁸ ;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 191. Kastanjeboom³⁹⁹;

- Waarde(n)
 - Aesthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

³⁹⁶ KB 6 juli 1957 houdende rangschikking als landschap van de Sint-Martinus kerk te Werken met de erom staande Lindebomen en de rondgang met zeven kappelletjes en de beukenhaag, *BS* 14 september 1957.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/397>

³⁹⁷ KB 19 maart 1955 houdende rangschikking als landschap van de lindeboombeplanting op de "Vrijheid" te Hoogstraten (Antwerpen), *BS* 27 mei 1955.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/351>

³⁹⁸ KB 19 maart 1955 houdende rangschikking als landschap van de 32 rode beuken te Lovenjoel, *BS* 25 juli 1955.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/353>

³⁹⁹ KB 13 augustus 1953 houdende rangschikking als landschap van de merkwaardige kastanjeboom in het openbaar gemeentepark te Zaventem, *BS* 7 oktober 1953.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/331>

Object 192. Kerkdries of Spillendries⁴⁰⁰

- Waarde(n)
 - Aesthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 193. Meerseldreef⁴⁰¹;

- Waarde(n)
 - Aesthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 194. Oude eik⁴⁰²;

- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Geschiedkundige
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 195. Lindeboom⁴⁰³;

- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Geschiedkundige
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 196. Lindeboom⁴⁰⁴;

- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Geschiedkundige
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

⁴⁰⁰ KB 13 augustus 1953 houdende rangschikking als landschap van de Kerkendries te Wondelgem, *BS* 7 oktober 1953.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/338>

⁴⁰¹ KB 13 april 1953 houdende rangschikking als landschap van de Meerseldreef te Meerle, *BS* 21 mei 1953.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/321>

⁴⁰² KPB 15 maart 1951 houdende rangschikking als landschap van de oude eik te Wieze, *BS* 2 mei 1951.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/290>

⁴⁰³ KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de Lindeboom, Grote markt, te Retie, *BS* 19 maart 1951.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/286>

⁴⁰⁴ KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de Lindeboom op het marktplein te Westerlo, *BS* 22 maart 1951.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/287>

- Object 197. Vrijheidsboom⁴⁰⁵;
- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Geschiedkundige waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
- Object 198. Lindeboom⁴⁰⁶;
- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Geschiedkundige waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
- Object 199. Veldkapel met linden⁴⁰⁷;
- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
- Object 200. Beuk⁴⁰⁸
- Waarde(n)
 - Aesthetische waarde
 - Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
- Object 201. Kapel geflankeerd door platanen⁴⁰⁹;
- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
-
- Object 202. Vrijheidsboom⁴¹⁰;
- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Geschiedkundige
 - Beschermingsstatuut

⁴⁰⁵ KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom te Tervuren, *BS* 19 maart 1951.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/288>

⁴⁰⁶ KPB 25 oktober 1950 houdende rangschikking als landschap van de lindeboom te Zoersel, *BS* 21 december 1950.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/275>

⁴⁰⁷ RB 3 juni 1950 houdende rangschikking als landschap van het veldkapelletje met de er om heen staande lindebomen, te Duisburg, *BS* 13 juli 1950.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/268>

⁴⁰⁸ RB 9 oktober 1948 houdende rangschikking als landschap van de beuk wassende te Kortemark, *BS* 3 december 1948.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/234>

⁴⁰⁹ RB 31 mei 1948 houdende rangschikking als landschap van het kapelletje geflankeerd door twee platanen te Halle, *BS* 7 augustus 1948.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/220>

⁴¹⁰ RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom staande te Dorpsplein te Evergem, *BS* 26 juli 1947.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/192>

- Rangschikking als landschap

Object 203. Vrijheidsboom⁴¹¹

- Waarde(n)
 - Aesthetische
 - Geschiedkundige
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 204. Beuk op het goed 't Oud Hoefje⁴¹²;

- Waarde(n)
 - Aesthetische
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 205. Lindeboom⁴¹³;

- Waarde(n)
 - Geschiedkundige
 - Aesthetische
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 206. Oude beuk⁴¹⁴;

- Waarde(n)
 - Aesthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

⁴¹¹ RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de Vrijheidsboom te Beervelde, *BS* 26 juli 1947.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/194>

⁴¹² RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de beuk van 't Oud Hoefje te Waasmunster, *BS* 26 juli 1947.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/195>

⁴¹³ RB 8 februari 1946 houdende rangschikking als landschap van de linde staande op het kerkhof te Avekapelle, *BS* 10 mei 1946.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/148>

⁴¹⁴ B.sg. 14 april 1944 houdende rangschikking als landschap van de oude beuk te 's Gravenwezel te Brussel.; RB 28 april 1948 houdende de declassering als landschap van de oude beuk te 's Gravenwezel te Brussel, *BS* 22 mei 1948.; <https://id.erfgoed.net/bsluiten/121>

Object 207. Kassemse eik⁴¹⁵;

- Waarde(n)
 - Aesthetische
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 208. Dreef⁴¹⁶;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

Object 209. Domein Van Terlamen en Bolderberg, marktplein met lindebomen en duizendjarige eik⁴¹⁷;

- Waarde(n)
 - Esthetische
 - Wetenschappelijke waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap als landschap overeenkomstig artikel 6 van de monumentenwet.
 - Impliciet, niet duidelijk uit het besluit.

Object 210. Schandepaal, pompen, calvariebergen, lindeboom, gemeentepark en de Liereman⁴¹⁸;

- Waarde(n)
 - Esthetische waarde
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap

⁴¹⁵ B.sg. 2 februari 1944 houdende rangschikking als landschap van de Kassemse Eik te Kalmthout, *BS* 4 december 1990.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/110>

⁴¹⁶ B.sg. 14 juli 1943 houdende rangschikking als landschap van de dreef te Ternat, *BS* 28 augustus 1943.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/72>

⁴¹⁷ KB 8 maart 1940 tot rangschikking van de merkwaardigste bomen van het land, de duizendjarige eik te Lummen, *BS* 11 april 1940.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/37>

⁴¹⁸ KB 8 maart 1940 houdende rangschikking tot merkwaardigste bomen van het land, de lindeboom, *BS* 11 april 1940.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/40>

Object 211. Gebouwen en bomen in de provincie Antwerpen⁴¹⁹;

- Waarde(n)
 - Niet duidelijk
- Beschermingsstatuut
 - Rangschikking als landschap
 - Rangschikking als monument

⁴¹⁹ KB 20 februari 1939 houdende rangschikking tot meest merkwaardigste bomen van het land, de twee arancaria's en de honderdjarige beuk, *BS* 31 maart 1939.; <https://id.erfgoed.net/besluiten/30>

III. Evaluatie van de onderzochte beschermingsbesluiten

A. Overzicht analyse van de onderzochte beschermingsbesluiten

a. Waarom en hoe wordt de monumentale boom beschermd

1) Algemeen

107. Achter de bescherming van bijzondere bomen schuilen unieke kwaliteiten die hen kenmerken als monumentale bomen. Deze kwaliteiten, doorgaans aangeduid als erfgoedwaarden, of andere intrigerende waarden, vormen de kern van hun bescherming. Echter, het is niet alleen de intrinsieke waarde die hun behoud rechtvaardigt, maar ook het bredere, maatschappelijke belang, zowel op nationaal als op lokaal niveau. Hun bescherming is niet slechts een kwestie van waardering, maar een imperatief dat voortkomt uit een dieper besef van culturele verantwoordelijkheid en behoud van ons natuurlijk onroerend erfgoed.

108. Om structuur te bieden, zullen beginnen met het bespreken van de relevante waarden volgens oudere regelgevende periodes en vervolgens doorgaan naar de recentere regelgeving, om zo een gestructureerd overzicht te bieden van de belangrijkste waarden doorheen de tijd.⁴²⁰ Welke waarden zijn van belang voor de opname in een van de onderzochte definitieve beschermingsbesluiten? Om een relevant antwoord te bieden op de onderzoeksvragen, is het essentieel om deze analyse uit te voeren met de onderzoeksvragen in gedachten. Er zal voornamelijk worden onderzocht welke waarden bepalend zijn voor de monumentale bomen die zijn opgenomen in de onderzochte definitieve beschermingsbesluiten.

1) Bescherming doormiddel van een rangschikkingsbesluit

a) Gerangschikte landschappen en monumenten

109. Volgens de definitieve beschermingsbesluiten die zijn onderzocht⁴²¹, worden monumentale bomen beschermd vanwege specifieke eigenschappen die in het nationaal belang⁴²² liggen en die hun bescherming rechtvaardigen.⁴²³ Een van deze eigenschappen is de esthetische waarde die een monumentale boom kan hebben volgens de monumentenwet, waardoor deze kan worden opgenomen in een rangschikkingsbesluit. Volgens deze wet is het mogelijk om belangrijke

⁴²⁰ Dit is een soort van interne rechtsvergelijking.

⁴²¹ Ieder besluit van object 168 tot en met 211 is geldig als bron voor dit onderdeel, evenzeer de voetnoten aldaar.

⁴²² RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom staande te Dorpsplein te Evergem, *BS* 26 juli 1947.; meer bepaald artikel 2 van het rangschikkingsbesluit.; Art 2. KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom te Tervuren, *BS* 19 maart 1951.; Art. 2. KB 7 mei 1975 houdende rangschikking als landschap van twee beuken te Aalst, *BS* 9 september 1975.;

⁴²³ RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom staande te Dorpsplein te Evergem, *BS* 26 juli 1947.; meer bepaald artikel 1 van het rangschikkingsbesluit.; Art 1. KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom te Tervuren, *BS* 19 maart 1951.

onroerende goederen te rangschikken als landschap of als monument, elk met verschillende juridische gevolgen. Waar niet dieper op in zal worden gegaan, doordat het oud besluit werkt volgens het OED.

110. Er werden in totaal 43 objecten beschermd door ze op te nemen in een rangschikkingsbesluit op basis van de Monumentenwet.⁴²⁴ Het valt op dat veel van deze bomen eerder als landschap dan als monument werden gerangschikt.⁴²⁵ Dit impliceert dat individuele monumentale bomen op dezelfde manier werden behandeld als grote landschappen. Er zijn echter enkele uitzonderingen waarbij bepaalde monumentale bomen wel als monument werden gerangschikt, maar dit is eerder een uitzondering dan de norm. Deze bevinding is relevant bij de analyse van de besluiten onder het monumentendecreet. Desondanks heeft de beschermende overheid in sommige gevallen besloten om bepaalde monumentale bomen te beschouwen als de 'meest opmerkelijke bomen van het land', wat aantoont dat deze bomen op nationaal niveau werden beschermd.⁴²⁶

b) Grenzen van het rangschikkingsbesluit

111. Uit het onderzoek blijkt dat in de meeste gevallen besluiten enkele of individuele bomen als landschap te rangschikken en daarbij aanvullende verbodsbepalingen en verplichtingen te voorzien, die op uniforme wijze worden ingevuld.⁴²⁷ Volgens de onderzochte rangschikkingsbesluiten moet een monumentale boom in leven zijn om te kunnen blijven profiteren van de voordelen van deze 'klassering', zoals blijkt uit enkele besluiten.⁴²⁸ Kortom, een gerangschikte monumentale boom moet levend zijn en goed onderhouden worden. Het opheffingsbesluit legt de nadruk op het feit dat de boom in leven moet zijn en dat zijn kroon goed onderhouden moet worden. Aangezien deze twee elementen niet meer aanwezig zijn, is het gerechtvaardigd om te voorzien in de definitieve opheffing van het gerangschikte landschap.⁴²⁹ Niettemin is gebleken dat een rangschikkingsbesluit niet zodanig is dat het nationaal belang te allen tijde voorrang heeft. Omdat bepaalde monumentale bomen een gevaar kunnen vormen voor de openbare veiligheid, kan dit bepalend zijn voor hun opheffing.⁴³⁰

2) Het Monumentendecreet

112. Het Monumentendecreet is een aanzienlijke vooruitgang geweest, ondanks zijn glorie, is er geen aanzienlijke vooruitgang met de beschermingsvoorwaarden. Object 18 tot en met object 167

⁴²⁴ Zie voornamelijk object 168 tot en met object 211. Dit neemt niet weg dat er nog rangschikkingen konden gebeuren tot 1991.

⁴²⁵ KB 27 mei 1975 tot rangschikking als monument van de kapel O.L. Vrouw ten Beukenboom te Voorde, *BS* 9 september 1975.; KB 27 mei 1975 tot rangschikking als monument van de kapel O.L. Vrouw ten Beukenboom te Voorde, *BS* 9 september 1975.; KB 16 september 1966 tot rangschikking als monument van de Lindeboom genaamd "De Kerkelinde" te Overpelt, *BS* 3 februari 1967.; KB 5 maart 1958 houdende rangschikking als monument van de leenrechtbank Groene Vierschaar te Bevere-bij-Oudenaarde, *BS* 17 juli 1958.

⁴²⁶ KB 8 maart 1940 tot rangschikking van de merkwaardigste bomen van het land, de duizendjarige eik te Lummen, *BS* 11 april 1940.

⁴²⁷ Hiervoor verwijs ik naar objecten 168 tot 211.

⁴²⁸ KB 7 december 1959 houdende declassering als landschap van de vrijheidsboom Staande te Dorpsplein te Evergem, *BS* 29 april 1960.; MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van de beuk in tuin notarischwoning in Kortemark, *BS* 7 december 2022, 89.747.

⁴²⁹ MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van de beuk in tuin notarischwoning in Kortemark, *BS* 7 december 2022, 89.747. Zie hiervoor de motivering van het besluit).

⁴³⁰ KB 17 september 1968 houdende declassering als landschap van de beuk van 't Oud Hoefje te Waasmunster, *BS* 6 november 1968. BIBLIO?

bevatten veel beschermde monumenten, stads- of dorpsgezichten die monumentale bomen beschermen, maar de invulling van de besluiten is variabel.⁴³¹ De kwaliteiten van de besluiten zijn aanzienlijk vooruitgegaan, de beschrijving van de erfgoedwaarden is voldoende, toch neemt dit een van de gekende pijnpunten niet weg. Immers speelt de overheid met de discretionaire bevoegdheid, doordat de erfgoedwaarden niet decretaal vastgelegd zijn. Gelet op de kwaliteiten van de verschillende definitieve beschermingsbesluiten, kan het pertinent zijn om de erfgoedwaarden decretaal vast te leggen, zodoende dat geen nieuwe erfgoedwaarden in het besluit staan.⁴³² Ondanks de kwalitatieve problemen van de onderzochte definitieve beschermingsbesluiten, is het Monumentendecreet een succes. Het geeft duidelijk weer dat de overheid monumentale bomen wil beschermen, doordat er een hoge ambitie is om ze te beschermen, ondanks de variabele kwaliteit.

3) *Het OED: bespreking besluit*

a) *Kwalitatieve bespreking*

113. Dit wordt gedaan aan de hand van een grondige analyse van beschermingsobject 2.⁴³³ Het is voldoende om dit enkele object te bespreken, doordat het een voorbeeld is van de huidige bescherming.⁴³⁴

114. Erfgoedwaarde(n)

- Wetenschappelijke waarde
 - Overwegende dat de gekandelaarde winterlinde als monument wetenschappelijke waarde bezit, die als volgt wordt onderbouwd: De gekandelaarde winterlinde geldt als een van de dikste en mogelijk oudste linden in Limburg. Als veteranenboom vertoont de gekandelaarde winterlinde kenmerken zoals een grote stamomtrek, holtes in zowel stam als takken, dood hout in de kruin, en spleten of loslatende delen in de schors. De aanwezigheid van sterk veteranenhout, waarbij opgestapeld houtmool in de holle stam een uniek habitat vormt voor specifieke diersoorten, waaronder kevers. Vanwege zijn omvang en vermoedelijke hoge leeftijd heeft deze boom een aanzienlijke genetische waarde als representant van een bijzondere variëteit, met name lokaal genetisch materiaal van de winterlinde.
- Historische waarde

⁴³¹ B.VL.Ex. 22 oktober 1986 houdende bescherming als monument en dorpsgezicht van het Geografisch pakket Niel, BS 25 maart 1987.; MB 22 november 1985 tot bescherming als monument van de Grote Linde gelegen op de Rijksbaan te Gent-Deinze, BS 11 februari 1986. De besluiten worden rond de jaren 90 kwalitatieve ingevuld.

⁴³² MB 18 juli 2011 houdende bescherming als monument van openbaar domein met bomenrijen en dorpsplein met straatmeubilair en openbaar groen te Assenede, BS 23 augustus 2011, 48.387.; MB 8 december 2000 houdende bescherming als monument van de plataan in de tuin van het voormalige Sint-Annacollege te Leuven, BS 31 januari 2001, 25.74.

⁴³³ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.

⁴³⁴ *Ibid.*

- De gekandelaarde winterlinde wordt erkend als een monument van historische waarde, en dit wordt als volgt onderbouwd: Historische kaarten tonen aan dat de gekandelaarde winterlinde een overblijfsel is van een locatie waar in de achttiende eeuw een langgestrekte hoeve stond. De ouderdom en kenmerkende vorm van de boom, met takken die in één vlak zijn gekandelaard, suggereren dat de winterlinde diende als beschermende beplanting aan de zuidwestzijde van het gebouw. Het doel was vermoedelijk om de hoeve te beschermen tegen de elementen zoals regen, wind en zon.
- Esthetische waarde
 - Beschouwend dat de gekandelaarde winterlinde als monument esthetische waarde bezit, kan dit als volgt worden onderbouwd: De gekandelaarde winterlinde onderscheidt zich door zijn buitengewone omvang, leeftijd en locatie waar hij groeit, wat bijdraagt aan zijn unieke esthetische waarde. Zijn huidige groeivorm is exemplarisch voor een veteranenboom. Deze linde trekt de aandacht vanwege zijn leeftijd, die hem een imposant en knoestig uiterlijk geeft, kenmerken die alleen maar indrukwekkender zullen worden naarmate hij ouder wordt. Dergelijke oude bomen worden als esthetisch waardevol beschouwd en zijn zeldzaam in Vlaanderen.
- Ruimtelijk-structurerende waarde
 - "Overwegende dat de gekandelaarde winterlinde als monument een ruimtelijk-structurerende waarde heeft die als volgt wordt gemotiveerd: De gekandelaarde winterlinde heeft een kenmerkende aanwezigheid in het hart van het gehucht Linde. Dankzij zijn omvang en unieke locatie fungeert hij als een herkenningspunt in de omgeving."
 - Mening: de beschrijving van de ruimtelijk structurerende waarde geeft, mezelf, als lezer, het gevoel dat dit een beschrijving is van de esthetische waarde. Volgt de beschrijving van de RSW ook uit de inventaris methodologie?
- Statuut
 - "In overeenstemming met de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11, en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1, worden de volgende onroerende goederen⁴³⁵ definitief beschermd als monument: De gekandelaarde winterlinde, inclusief een cirkelvormige zone met een straal van 20 meter rondom de boom, gelegen op Lindedorp 29, Peer. Deze locatie is bekend bij het kadaster onder Peer, 1ste afdeling, sectie D,

⁴³⁵ Toch is er vooral de focus op de gekandelaarde winterlinde, en geen andere gebouwen of werken. Waarom spreekt men dan van onroerende goederen? Want onroerende goederen slaat op het meervoud.

perceelnummers 396F (deel) en 397L (deel), sectie E, perceelnummers 468S2 (deel) en 468V2 (deel), en maakt deel uit van het openbaar domein.

115. Beheersdoelstellingen voor de gekandelaarde winterlinde, het definitief beschermde monument⁴³⁶:

1. *Behoud van wetenschappelijke, historische, esthetische en ruimtelijk-structurende waarde:*
 - *Streven naar maximale levensduur door veteranenbeheer.*
 - *Vergroten van wetenschappelijke kennis over de boom.*
 - *Voortzetten van traditioneel beheer.*
 - *Behoud van het beeldbepalende karakter.*
2. *Monitoring:*
 - *Regelmatige opvolging van de fysische toestand van de boom en zijn standplaats.*
 - *Identificatie en aanpak van problemen.*
3. *Herstel- en veteranenbeheer:*
 - *Periodieke veteranensnoei voor stabiliteit en behoud van vitaliteit.*
 - *Deskundige uitvoering met respect voor erfgoedwaarden.*
4. *Regulier onderhoud:*
 - *Gericht op langdurige instandhouding en aangepast aan de leeftijd en fysieke toestand van de boom.*
 - *Deskundige beoordeling en aanpassingen indien nodig.*
5. *Standplaatsbeheer:*
 - *Aandacht voor factoren die groeikracht en vitaliteit beïnvloeden.*
 - *Vermijden van schade door verschillende oorzaken.*
6. *Beschermende maatregelen bij werken in de omgeving:*
 - *Integratie van boombehoud in werfinrichtingsplannen.*
 - *Deskundige opvolging van werken binnen de beschermingsperimeter.*
7. *Vermijden van concurrentie door hoogstammige bomen:*
 - *Voorkomen van lichtconcurrentie.*
8. *Heraanplanten na afsterven:*
 - *Vervanging door een nieuwe winterlinde met behoud van genetisch materiaal.*
 - *Selectie en beheer van nieuwe boom volgens erfgoedwaarden.*
9. *Ondersteuning van wetenschappelijk onderzoek:*
 - *Monitoring van evolutie en vitaliteit.*
10. *Boomtechnisch onderzoek bij conditie- of vitaliteitsverlies:*
 - *Uitvoering van maatregelen na toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed.*

b) Besluit

116. Object 1 tot en met 6 zijn uitgebreider dan de objecten 7 tot 17. De erfgoedwaarden worden niet meer in het besluit zelf besproken, zoals voorheen het geval was. De voorwaarden staan nu in de preambule van het MB, voorheen stond dit vast in artikel 1. Ik vind dit een belangrijk verschil,

⁴³⁶ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.

doordat de reden van bescherming rechtstreeks in het bindende gedeelte van het besluit stond. Dit zorgt voor veel meer kracht. Hier gaat het besluit dieper in op de plaats van de monumentale boom, dit in het centrum van gehucht Linde aan een kruispunt en benadrukt het besluit dat de monumentale boom fungeerde als schemerbeplanting bij de verdwenen hoeve. Evenzeer gaat het in op de fysieke kenmerken van de monumentale boom en doet het een gok naar zijn leeftijd. De leeftijd is niet wetenschappelijk bepaald door fysiek onderzoek, maar door een opzoeking in de Ferrariskaart en hierdoor wordt vermoed dat de boom ouder is dan 250 jaar.

117. De beschermingsbesluiten zijn onder het huidige recht van zeer hoge kwaliteit, hoewel het aantal beschermingen doorheen de jaren niet vooruit is gegaan, er zijn amper 16 monumentale bomen beschermd sedert de inwerkingtreding van het OED. Tot slot is het duidelijk, de bescherming van monumentale bomen wordt beter, ondanks het beleidsmatige gebrek om ze te beschermen.

b. Conclusie

118. Daarnaast is een nieuwe beleidsmatige visie nodig, aangezien er na de inwerkingtreding van het OED niet veel monumentale bomen zijn beschermd als monument, stads- of dorpsgezicht, in tegenstelling tot eerdere rangschikkingen. Zelfs een regering in ballingschap toonde de moed om monumentale bomen te rangschikken. Hieruit volgt dat het nodig is om goede regelgeving te hebben, maar ook dat de passie voor bescherming opnieuw tot leven moet komen. Een eerste oplossing zou kunnen zijn om het initiatiefrecht uit te breiden naar de burger, waardoor er meer beschermingsbesluiten kunnen volgen. Deze aanbevelingen benadrukken de noodzaak om monumentale bomen als unieke levende monumenten te erkennen en te beschermen, waarbij zowel hun erfgoedwaarde als hun levendige karakter in acht worden genomen. Een verdere studie naar de invloeden van ruimtelijke ordening op deze bomen zou nuttig zijn voor toekomstig onderzoek.

IV. Evaluatie van de beschermingsstatuten

A. Hoe en waarom worden monumentale bomen beschermd

a. Historisch overzicht

1) De Monumentenwet

119. Waarom en hoe werd de monumentale bomen beschermd volgens de monumentenwet? Volgens het wetsontwerp is het belangrijk om onroerend erfgoed te beschermen: *"De herinneringen uit het verleden zijn de trots van een volk en bevorderen zijne faam; voor den Staat is het een plicht deze herinneringen te beschermen en te verdedigen, want zij omstralen met een gloriekrans het aanschijn des Vaderlands."*⁴³⁷ De monumentale boom werd beschermd door de monumentenwet, waarbij het mogelijk was om deze bomen te beschermen door ze in het kader van het nationaal belang op te nemen in een rangschikkingsbesluit. Kortom, een monumentale boom werd beschermd als deze bijzondere waarden bezat die, volgens de wet, in naam van het nationaal belang beschermd moesten worden.⁴³⁸

2) Het Monumentendecreet

120. Monumentale bomen worden beschermd onder het oude monumentendecreet door middel van specifieke rechtsgevolgen en beschermingsvoorschriften. Wanneer een boom als monument wordt beschermd, zijn zowel de eigenaar als andere zakelijkrechthouders verplicht om deze beschermingsvoorschriften na te leven. Deze voorschriften zijn onderverdeeld in decretale, algemene en bijzondere beschermingsvoorschriften, die samen de instandhouding en bescherming van het monumentale erfgoed waarborgen.

121. Kortom, de bescherming van monumentale bomen onder het oude monumentendecreet is grondig geregeld door middel van een gelaagd systeem van decretale, algemene en bijzondere beschermingsvoorschriften. Deze voorschriften zorgen ervoor dat de monumentale waarde behouden blijft, terwijl ze ook ruimte laten voor noodzakelijke interventies onder strikte voorwaarden.

⁴³⁷ Wetsontwerp op het behoud van Monumenten en Landschappen, Parl.St. Kamer 4 juli 1930, 362, 1.; M. DEWEIRDT, "Tweehonderd jaar erfgoedregeling in Vlaanderen" in R. PALMANS en W. VERRIJDT, *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Mortsel, Intersentia, 2020, 10.

⁴³⁸ Art 1 tot en met 6 van de Monumentenwet.

Monumentenwet

- Rangschikking als
 - monument
 - landschap

Monumenten decreet

- Bescherming als
 - monument
 - stadsgezicht
 - Dorpsgezicht

b. Bescherming volgens het OED

1) Bescherming door de inventarissen

122. Kortom, het Onroerenderfgoeddecreet (OED) voorziet in vier vastgestelde inventarissen: de Landschapsatlas, de Inventaris van Archeologische Zones, de Inventaris Bouwkundig Erfgoed en de Inventaris van Landschappelijk Erfgoed. De laatstgenoemde, de Inventaris van Landschappelijk Erfgoed, is een nieuwe toevoeging sinds 2023, waarbij de voormalige Inventaris van Historische Tuinen en Parken en de Inventaris van Houtige Beplantingen met Erfgoedwaarde zijn samengevoegd.⁴³⁹

123. Het belang van de wetenschappelijke inventaris voor de bescherming van monumentale bomen wordt duidelijk wanneer we overwegen dat zelfs een boom met aanzienlijke of beperkte monumentale kenmerken kan worden beschermd door opname in deze inventaris.⁴⁴⁰ Het is echter belangrijk om enige voorzichtigheid te betrachten bij deze vorm van bescherming, aangezien de opname in de wetenschappelijke inventaris geen directe juridische gevolgen met zich meebrengt. Desalniettemin is de registratie een erkenning van het belang van de boom. Kortom, het dient als bevestiging van zijn erfgoedwaarde, bevordert de bekendheid en publiciteit rondom de boom, en kan in de toekomst leiden tot opname in de vastgestelde inventaris.

124. Aldus wordt de monumentale boom beschermd door de opname in de vastgestelde of wetenschappelijke inventaris. Doordat er naast de algemene rechtsgevolgen nog specifieke rechtsgevolgen mogelijk zijn bij de vastgestelde inventaris⁴⁴¹, heeft deze de voorkeur.⁴⁴²

2) Bescherming door de definitieve bescherming

125. Het Onroerenderfgoeddecreet (OED) voorziet in de bescherming van het waardevol onroerend erfgoed, waarbij het actief- en passiefbehoudsbeginsel hier voornamelijk voor in staan. Het is essentieel om het onderscheid in bescherming te benadrukken: de rechtsgevolgen van de eigenlijke bescherming zijn aanzienlijk uitgebreider dan die van de vaststellingsbesluiten. Dit komt voornamelijk door de mogelijkheid van vergaande eigendomsbeperkingen, welke voortvloeien uit het actief- en passiefbehoudsbeginsel. Daarentegen is deze bescherming van het onroerend erfgoed beperkt. Immers zijn beperkingen die werken of handelingen absoluut verbieden of onmogelijk

⁴³⁹ MB 10 januari 2023 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor landschappelijk erfgoed, *BS* 28 maart 2023, 34.568.; A.M. DRAYE, "Over Onroerenderfgoedgemeenten en inventarissen. Een stand van zaken per 1 januari 2023", *T.Not.* 2023, nr. 5, 337-343.

⁴⁴⁰ Het is volgens mijn inziens een eerste stap naar de definitieve bescherming.

⁴⁴¹ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 66.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 606. Zie voor een uitgebreide bespreking: M. DEJONGHE en S. AERTS, *Erfgoed en vergunningen*, (113) 195 e.v.

⁴⁴² L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 66.; S. AERTS, "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 606. Zie voor een uitgebreide bespreking: M. DEJONGHE en S. AERTS, *Erfgoed en vergunningen*, (113) 195 e.v.

maken, alleen toegestaan als ze in overeenstemming zijn met de plannen van aanleg, de ruimtelijke uitvoeringsplannen en de hiërarchische hogere normen.

126. Hetgeen ontbreekt is een pertinente definitie van de erfgoedwaarden. Onder meer definieert het OED de verschillende erfgoedwaarden niet, wat overgelaten wordt aan de inventarismethodologieën, die fungeren als leidraad bij de opname of bescherming van onroerend erfgoed.⁴⁴³ Kortom, de erfgoedwaarden zijn juridisch gedefinieerd in het OED, beschreven in aanvullende besluiten (MB) en zijn ook verder te vinden in de handboeken, geschreven (opgesteld) door het Agentschap Onroerend erfgoed. Het is, mijns inziens, mogelijk om de erfgoedwaarden soepel toe te passen en onroerend erfgoed te beschermen, wegens het gebrek van een sterke definitie.

127. Hoe kan de bevoegde minister monumentale bomen beschermen? Doordat de bevoegde minister beschouwt de gekandelaarde winterlinde in Peer als bijzonder en heeft deze monumentale boom daarom beschermd als monument.⁴⁴⁴ Het ministerieel besluit (MB) bespreekt duidelijk de relevante erfgoedwaarden van de boom, waardoor de minister aan de motiveringsplicht heeft voldaan.⁴⁴⁵ Maar wat maakt deze monumentale boom nu zo bijzonder, waarom wordt de boom beschermd? En hoe voldoet deze boom aan de beschermingsvoorwaarden? De winterlinde heeft wetenschappelijke erfgoedwaarde waarde, aangezien ze een van de dikste en mogelijk oudste linden in Limburg is.⁴⁴⁶ Deze veteraanboom heeft een bijzonder grote stamomtrek en vertoont unieke veteraanmerken, zoals opgestapelde houtmool, die een speciaal habitat vormen voor kevers. De hoge leeftijd van de boom geeft haar uitgesproken genetische waarde, waardoor ze een vertegenwoordiger is van een bijzondere soort. Naast haar wetenschappelijke waarde, bezit de gekandelaarde winterlinde in Peer ook historische erfgoedwaarde waarde. Kortom, het is een opmerkelijk historisch relict en diende als natuurlijke bescherming tegen slechte weersomstandigheden voor de aanpalende hoeve.⁴⁴⁷ Door het definitief beschermingsbesluit zullen de rechtsgevolgen intreden die de monumentale boom beschermen en die voorzien in onderhoud.

⁴⁴³ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 123-124.

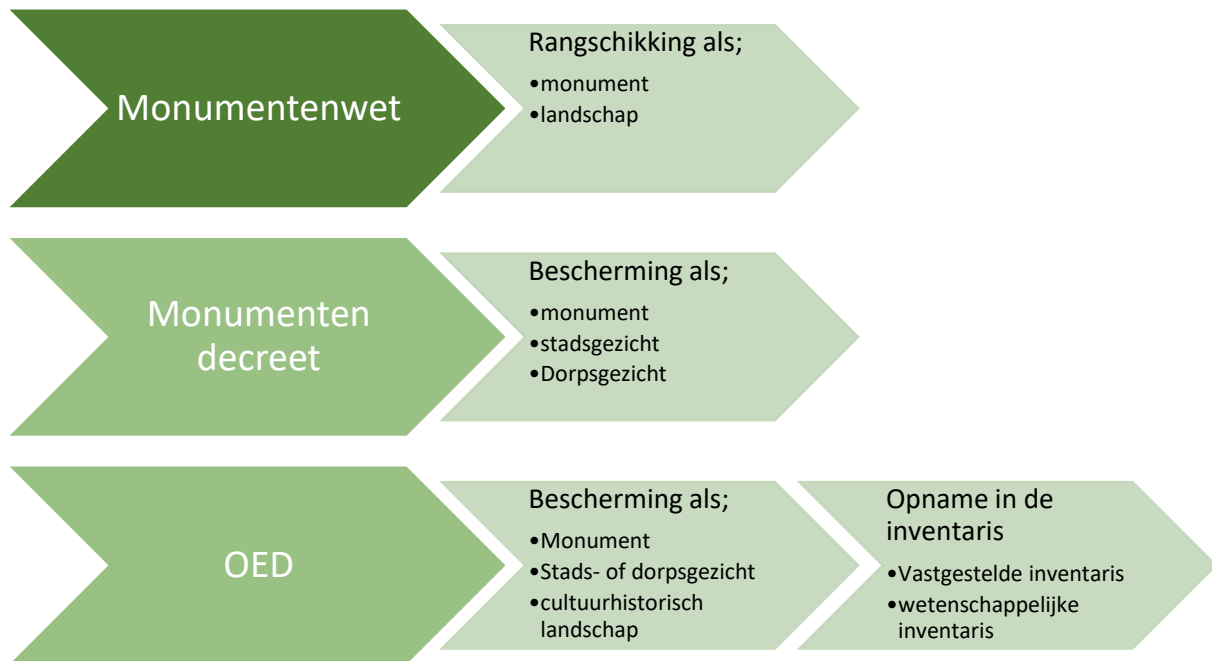
⁴⁴⁴ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.

⁴⁴⁵ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 123-124.

⁴⁴⁶ MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, BS 1 mei 2022, 26.632.

⁴⁴⁷ *Ibid.*

c. Algemeen schematisch overzicht

B. Wat kan of moet beter bij de bescherming van monumentale bomen

a. Probleemstelling en oplossingen

1) Algemeen

128. De vraag kan worden gesteld, is het een goed idee om bepaalde aspecten van de erfgoedwaarden decretaal te verankeren, waardoor er gevolgen kunnen zijn? Op basis van enkele onderzochte beschermingsbesluiten zal hierop een antwoordt worden gegeven. Toch is het geen nieuw idee om erfgoedwaarden regelgevend vast te leggen. VANDENHENDE pikte de huidige tendens op in haar proefschrift, meer erfgoedwaarden worden decretaal verankerd, waarbij hun omschrijving steeds vaker, al dan niet decretaal, wordt vastgelegd.⁴⁴⁸ De huidige tendens stuit toch op enige weerstand vanuit de rechtsleer, waarin men pleit dat een te *stringente definiëring* van de erfgoedwaarden afbreuk zou doen aan de discretionaire bevoegdheid van de overheid.⁴⁴⁹ Daarentegen pleit men dat een limitatieve opsomming van de erfgoedwaarden de besparingsmogelijkheden van de beschermende overheid ongewenst zouden inperken. Hoewel

⁴⁴⁸ L. VANDENHENDE, *De juridische beschermingswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 353. Dezelfde pagina van het Doctoraat.

⁴⁴⁹ Aldus pleit men hier pro overheid, wat tot een bepaalde hoogte gevolgd kan worden.

VANDENHENDE pleit in het voordeel van minder vergaande decretale verankering van erfgoedwaarden, uit ze zich in het voordeel van een vergaande(re) verankering. Immers zorgen sterkere definities in een positieve impact op de transparantie en de effectiviteit van de beschermingsbesluiten. Ondanks de initiatieven van het agentschap om een nota op te stellen, omtrent de invulling van de erfgoedwaarden, zal dit weinig juridisch uitmaken en blijkt dit ook uit de beperkte interviews.

2) *Nood aan regelgevend initiatief*

a) *De monumentale boom als levend monument*

129. Ik ben het niet eens met deze stelling om verschillende redenen. Het is van essentieel belang om fundamentele elementen van de erfgoedwaarden bij decreet vast te leggen, aangezien de rechter deze niet kan invullen vanwege de ruime discretionaire bevoegdheid van de beschermende overheid. Hierdoor wordt de belangrijkste taak van de rechter bemoeilijkt, en zal de rechter vrijwel altijd toetsen aan de opportuniteit van een beslissing, wat schadelijk kan zijn en niet zijn rol is. Onder meer kan een monumentale boom zijn bescherming verliezen, zonder dat een beroep hiertegen mogelijk is. Hoewel een brede discretionaire bevoegdheid gunstige gevolgen kan hebben voor de bescherming van het onroerend erfgoed in het algemeen, kan dit er ook toe leiden dat bepaalde onroerende erfgoederen, zoals monumentale bomen, worden geschaad. Het is namelijk mogelijk om nieuwe voorwaarden toe te voegen aan een beschermingsbesluit onder het mom van een (her)interpretatie van de erfgoedwaarden. Uit een steekproefsgewijs onderzoek naar opheffingsbesluiten blijkt dat er vaak voorwaarden worden toegevoegd aan bepaalde erfgoedwaarden. Bijvoorbeeld, naast de wetenschappelijke erfgoedwaarde kan de boom ook als levend worden beschouwd, wat wordt verbonden aan 'alle andere erfgoedwaarden'.

130. Hoewel het belangrijk is om monumentale bomen in leven te houden, kunnen de overblijfselen dienen als relict en aandenken aan het verleden, waarbij mogelijk nog tekenen van leven aanwezig zijn. Het feit dat de erfgoedwaarden worden ondermijnd door het toevoegen van dit levende karakter rechtvaardigt naar mijn mening de noodzaak van een decretale verankering. Immers wordt elk beschermingsbesluit hierdoor beïnvloed en wordt juridische bescherming via een juridisch beroep vrijwel onmogelijk vanwege de ruime discretionaire bevoegdheid, wat de rechtszekerheid aantast. Daarom ben ik van mening dat het noodzakelijk is om deze kwestie decretaal vast te leggen, zodat specifieke voorzieningen kunnen worden getroffen voor het behoud van levend erfgoed. Dit kan niet worden bereikt zonder bepaalde aspecten van de erfgoedwaarden juridisch te verankeren. Deze stelling kan ondersteund worden door de argumentatie van VANDENHENDE en QUITEN om te keren, die de relevantie benadrukken van de negatieve gevolgen van de limitatieve opsomming van bepaalde types onroerend erfgoed. Dit benadrukt het belang van het beschermen van waardevol onroerend erfgoed en het maken van onderscheid, zelfs als dit betekent dat bepaalde beschermingswaardige onroerende goederen worden uitgesloten. Wat is immers het nut van een

beschermingsbesluit als het later gewoon extra voorwaarden aan de erfgoedwaarden worden verbonden die de opheffing schragen, waardoor het beschermingsbesluit de facto dode letter is? Om dit nefaste gevolg te voorkomen, moeten de erfgoedwaarden beter decretaal verankerd worden. Op deze manier worden de zakelijkrechthouders en gebruikers van het betrokken onroerend goed gemotiveerd om alle nodige maatregelen te nemen ter bescherming ervan en is het beschermingsbesluit, zoals in de woorden van VANDENHENDE, transparanter en effectiever."

131. Om bovenstaande stelling kracht bij te zetten, wil aantonen waarom een monumentale boom anders is dan een monumentaal huis, beiden zijn monumenten, maar beiden hebben andere noden en dit gebeurt aan de hand van een kort wetenschappelijk stramien. In een juridische context is een nauwkeurige beschrijving en definitie van monumentale bomen van essentieel belang. Het gebruik van een natuurwetenschappelijk kader biedt een objectieve en precieze basis die kan aantonen dat monumentale bomen andere noden hebben dan de regelgeving voorziet en beschermd. Allereerst verschaft dit natuurwetenschappelijke beschrijving in gemeenschappelijke taal en een gestandaardiseerde methode om de kenmerken van deze bomen, zoals leeftijd, hoogte, omtrek en gezondheidstoestand, te identificeren en dienen als aanvulling om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

132. Daarnaast biedt een natuurwetenschappelijk kader een diepgaand inzicht in de ecologische en biologische waarde van monumentale bomen. Het stelt de wetgever in staat om de unieke bijdrage van deze bomen aan het ecosysteem, biodiversiteit en klimaatregulatie te begrijpen en te benadrukken. Dit inzicht is van cruciaal belang bij het nemen van beslissingen over het behoud, de bescherming en het beheer van dit natuurlijke erfgoed. Bovendien biedt een natuurwetenschappelijk kader een objectieve basis voor het vaststellen van criteria voor de erkenning van monumentale bomen en het bepalen van passende beschermingsmaatregelen.

133. Door de feitelijke gegevens die voortkomen uit wetenschappelijk onderzoek te integreren in juridische teksten, kan de wetgever consistentie en rechtvaardigheid bevorderen bij het omgaan met kwesties met betrekking tot monumentale bomen, zoals vergunningen voor kap, planologische beslissingen en compensatiemaatregelen. Kortom, het gebruik van een natuurwetenschappelijk kader versterkt de juridische bescherming, en dit argument, van monumentale bomen door objectieve criteria te bieden voor hun identificatie, waardering en behoud. Het bevordert een evenwichtige benadering waarbij zowel de ecologische waarde als de juridische vereisten worden meegenomen, wat essentieel is voor het behoud van dit waardevolle natuurlijke erfgoed voor toekomstige generaties.

b) Toepassing

134. Monumentale bomen zijn levende organismen die zich onderscheiden door hun vermogen tot voortplanting, hun actieve stofwisseling en andere kenmerken die hen als levend organisme definiëren. Om als levend organisme te worden beschouwd, moet een monumentale boom in staat zijn tot voortplanting en een actieve stofwisseling hebben. Voortplanting is een biologisch proces

waarbij kenmerken worden doorgegeven aan de volgende generatie, terwijl de stofwisseling inhoudt dat de boom chemische verbindingen uit de omgeving opneemt voor energie en groei. Monumentale bomen onderscheiden zich van andere levende organismen, zoals mensen, doordat ze zich niet kunnen verplaatsen en duurzaam verbonden zijn met de ondergrond. Ze worden gekenmerkt door hun houtachtige structuur, die bestaat uit wortels, stammen en bladeren.⁴⁵⁰

135. Een opvallend kenmerk van planten, waaronder monumentale bomen, is hun vermogen om zichzelf te klonen, waardoor ze uit elk fragment nieuw leven kunnen genereren. Dit vermogen is te danken aan de cellulose in hun structuur, die hen robuustheid verleent. De complexe celstructuur van planten omvat onder andere celkernen, vacuolen en chloroplasten, die cruciaal zijn voor het metabolisme van de plant en de productie van hout. Wat planten, en dus ook monumentale bomen, onderscheidt van andere levensvormen is hun autotrofe voedingswijze, waarbij ze zelf suikers synthetiseren via fotosynthese. Dit proces, waarbij ze koolstofdioxide en water uit hun omgeving omzetten in suikers en zuurstof, heeft ook positieve ecologische gevolgen, zoals het verminderen van CO₂-uitstoot en het bijdragen aan een gezonder klimaat. Al met al laten de eigenschappen van monumentale bomen als levende organismen zien hoezeer ze bijdragen aan de diversiteit en het welzijn van onze planeet.⁴⁵¹

c) *Criterium van onderscheid*

136. Monumentale bomen, voorzien bomen in ecosysteemdiensten. Naast hun visuele en ecologische voordelen bieden monumentale bomen specifieke ecosysteemdiensten die van bijzonder belang zijn. Deze diensten vallen binnen drie brede categorieën⁴⁵²:

- (1) Producterende diensten: Deze omvatten voedselbronnen, vezels en andere grondstoffen die voortkomen uit monumentale bomen.
- (2) Regulerende diensten: Monumentale bomen helpen bij het reguleren van bepaalde processen in ecosystemen, zoals het microklimaat van een bos.
- (3) Culturele diensten: Het meest relevant voor monumentale bomen zijn de culturele diensten. Deze diensten dragen bij aan intellectuele en geestelijke verrijking, waaronder cognitieve ontwikkeling, culturele recitatie en esthetische beleving.

⁴⁵⁰ https://www.natuurpunt.be/sites/default/files/images/inline/alles_over_planten_1.1._basiscursus_1.pdf
<https://biologielessen.nl/index.php/natuurlessen/547-fotosynthese>

⁴⁵¹ https://www.natuurpunt.be/sites/default/files/images/inline/alles_over_planten_1.1._basiscursus_1.pdf
<https://biologielessen.nl/index.php/natuurlessen/547-fotosynthese>

⁴⁵² B. PEETERS, L. DE VROEY, J. VERSTRAETEN en S. VAN GENECHTEN, *Kappen en aanplanten van bomen en vegetatiewijzigingen: een screening van de huidige wetgeving en vergunningverlening*, Brussel, Departement Omgeving Vlaams Planbureau voor Omgeving, 21-27.

137. Deze ecosysteemdiensten zijn van essentieel belang doordat ze diensten leveren aan de samenleving, natuurlijke bescherming bieden tegen natuurrampen, landschappen egaliseren en directe invloed hebben op verschillende habitats. Naast hun visuele en ecologische voordelen bieden monumentale bomen specifieke ecosysteemdiensten die een onderscheidend criterium vormen ten opzichte van andere monumenten. Dit onderscheid komt voort uit het feit dat monumentale bomen levende organismen zijn, in tegenstelling tot andere monumenten die niet levend zijn. Hierdoor leveren monumentale bomen unieke ecosysteemdiensten die van vitaal belang zijn voor de samenleving en de natuurlijke omgeving.⁴⁵³ Deze diensten, waaronder producerende, regulerende en culturele diensten, dragen bij aan de sociale, ecologische en culturele rijkdom van een gebied. Ze bieden niet alleen praktische voordelen, zoals voedselbronnen en koolstofopslag, maar ook esthetische en culturele waarde, zoals rustgevend omgevings voor ontspanning en reflectie. Door hun levende karakter en de unieke ecosysteemdiensten die ze leveren, vormen monumentale bomen een waardevolle aanvulling op ons onroerend erfgoed en spelen ze een essentiële rol in het behoud van de natuurlijke omgeving voor toekomstige generaties.

3) Conclusie

138. Op basis van de biologische kenmerken van een monumentale boom kan geconcludeerd worden dat het feit dat het een levend organisme is, een onderscheidend kenmerk vormt van een monumentale boom.⁴⁵⁴ De eigenschappen van een monumentale boom, zoals het vermogen tot voortplanting, een actieve stofwisseling en andere biologische processen, maken het tot een uniek en levend monument. In tegenstelling tot gebouwen, die door hun constructie en materialen niet als levende organismen worden beschouwd, kunnen monumentale bomen zich voortplanten, groeien en evolueren in de loop van de tijd. Daarom is het van belang om monumentale bomen te erkennen als levende monumenten, als levend onroerend erfgoed, die een speciale plaats innemen in ons onroerend erfgoed en onze natuurlijke omgeving. Hun levende karakter geeft hen een unieke waarde en maakt hen tot een belangrijk onderdeel van onze maatschappij. Kortom, de invulling van de huidige decretale erfgoedwaarden zijn niet aangepast en bieden geen pertinent onderscheid voor de bescherming van een monumentale boom, toch is dit onderscheid niet vreemd.⁴⁵⁵

⁴⁵³ B. PEETERS, L. DE VROEY, J. VERSTRAETEN en S. VAN GENECHTEN, *Kappen en aanplanten van bomen en vegetatiewijzigingen: een screening van de huidige wetgeving en vergunningverlening*, Brussel, Departement Omgeving Vlaams Planbureau voor Omgeving, 21-27.

⁴⁵⁴ [Volgens het volgende besluit is dit onderscheid niet vreemd.] MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen, BS 22 oktober 2010, 62.996.; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/4757>

⁴⁵⁵ MB 2 augustus 2010 houdende bescherming als monument van het levend houtig erfgoed in de provincie Antwerpen(fase1), BS 22 oktober 2010, 62.996

V. Besluit

A. Algemeen

Aan het begin van deze masterscriptie is de volgende onderzoeksvraag opgeworpen: *“Waarom en hoe beschermen we monumentale bomen, wat kan of moet beter?”*. Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden werd eerst het rechtshistorisch kader uiteengezet om vervolgens over te gaan naar de analyse van de definitieve beschermingsbesluiten en werd er verder ingegaan op de juridische problemen. Door de verzamelde gegevens kritisch te analyseren en te verwerken, leggen we de basis voor het volledig beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag. Met een diepgaande blik op de beschermingsbesluiten kunnen we nu niet alleen de historische context begrijpen, maar ook de beleidsmatige evolutie van beschermingspraktijken voor monumentale bomen in kaart brengen. Kortom, monumentale bomen zijn bomen die door hun omvang, leeftijd, schoonheid, zeldzaamheid of historische waarde van bijzondere betekenis zijn voor de Maatschappijomgeving. Deze bomen zijn niet alleen belangrijk voor het milieu en de biodiversiteit, maar ook voor ons cultureel erfgoed en ons welzijn. Het is dan ook van groot belang dat we deze bomen blijven beschermen.

139. Waarom worden monumentale bomen beschermd door het OED? Doordat het instaat voor de definitieve bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen en archeologische sites is in Vlaanderen. Dit decreet integreert eerdere afzonderlijke regelingen, zoals het Monumentendecreet, Landschapszorgdecreet en Archeologiedecreet, om een coherente en alomvattende benadering van erfgoedbescherming te garanderen. De bescherming wordt uitgevoerd door de Vlaamse regering, die hiertoe de exclusieve bevoegdheid heeft en delegeert aan de bevoegde minister. De bescherming van de monumentale boom begint met twee beschermingsbesluiten, dat de beschermingsprocedure in twee fasen verdeelt: een voorlopige en een definitieve fase. Beide fasen hebben hun eigen vereisten en implicaties:

- Voorlopige Bescherming: Adviezen en Onderzoek: Voorafgaand aan de voorlopige bescherming wordt advies ingewonnen van verschillende instanties, zoals de colleges van burgemeester en schepenen en relevante Vlaamse overheidsdepartementen. Het Agentschap Onroerend Erfgoed voert een grondig onderzoek uit naar de erfgoedwaarden van het betreffende object. Bekendmaking en Kennisgeving: Het besluit tot voorlopige bescherming wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad en per beveiligde zending aan de zakelijkrechthouders. Een openbaar onderzoek volgt, waarbij het publiek opmerkingen kan indienen.
- Definitieve Bescherming: Beoordeling en Advies: Het definitieve beschermingsbesluit volgt op een evaluatie van de resultaten van het openbaar onderzoek en eventuele bezwaren. De Vlaamse Regering kan advies inwinnen bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed.

140. Hoe worden monumentale bomen beschermd door het OED? Kortom, het definitieve besluit bevat voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermde goed, en de juridische gevolgen van het besluit worden van kracht na publicatie en kennisgeving. De bescherming van een erfgoedobject brengt verschillende verplichtingen en beperkingen met zich mee, waaronder:

- Onderhoud en Beheer: De zakelijkrechthouders en gebruikers moeten zorgdragen voor het behoud van de erfgoedwaarden volgens het actief- en passiefbehoudsbeginsel en de gestelde voorschriften.
- Algemene (voor)zorg: Eenieder is gehouden, volgens het passiefbehoudsbeginsel, zorg te dragen en zich te onthouden van schadelijke gedragingen voor het beschermd onroerend erfgoed, en hierdoor worden monumentale bomen zeer ruim beschermd.

B. Overzicht regelgeving

141. De bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen is grondig en veelzijdig geregeld door verschillende wettelijke kaders. Deze kaders omvatten de historische Monumentenwet, het oude Monumentendecreet, en het huidige Onroerenderfgoeddecreet (OED). Doordat de rechtsgevolgen van de oude regelgeving doorwerken tot dat deze zijn aangepast, blijft het historische kader van toepassing op al de betrokken objecten.

(1) De Monumentenwet: Deze wet legde de basis voor de bescherming van monumentale bomen door het mogelijk te maken deze op te nemen in rangschikkingsbesluiten wanneer ze van nationaal belang waren. De wet benadrukte de noodzaak om onroerend erfgoed te beschermen vanwege hun waarde voor de natie.

(2) Het Monumentendecreet: Onder dit decreet worden monumentale bomen beschermd door een reeks rechtsgevolgen en beschermingsvoorschriften. Eigenaren en zakelijkrechthouders zijn verplicht om deze voorschriften na te leven, die zowel algemene als bijzondere voorschriften bevatten. Dit systeem zorgt voor instandhouding en bescherming van het erfgoed door het opleggen van onderhoudsverplichtingen en het verbod op beschadiging of vernietiging van de beschermde objecten.

(3) Onroerenderfgoeddecreet (OED): Dit decreet introduceert een meer gedifferentieerde aanpak door middel van inventarissen zoals de Landschapsatlas en de Inventaris van Landschappelijk Erfgoed. Hoewel opname in de wetenschappelijke inventaris geen directe juridische gevolgen heeft, erkent het wel de erfgoedwaarde van de bomen en kan het leiden tot toekomstige bescherming. De definitieve beschermingsbesluiten onder het OED bieden

echter uitgebreidere rechtsgevolgen, met vergaande eigendomsbeperkingen en instandhoudingsvereisten, gebaseerd op het actief- en passiefbehoudsbeginsel.

142. De case van de gekandelaarde winterlinde in Peer illustreert hoe een monumentale boom kan worden beschermd onder deze kaders. De boom werd beschermd als monument vanwege zijn wetenschappelijke en historische waarde, waarbij het ministerieel besluit (MB) de erfgoedwaarden expliciet motiveerde. Deze winterlinde is een van de dikste en mogelijk oudste linden in Limburg, met unieke kenmerken zoals opgestapelde houtmool die een speciaal habitat vormen voor kevers. Bovendien diende de boom historisch als natuurlijke bescherming tegen slechte weersomstandigheden voor een nabijgelegen hoeve.

C. Aanbeveling

143. De bescherming van monumenten en erfgoedobjecten in Vlaanderen is een goed gecoördineerd proces dat verschillende fasen en betrokken partijen omvat. Voor monumentale bomen betekent deze bescherming dat hun unieke biologische en ecologische waarden erkend en behouden worden. De integratie van verschillende beschermingsinstrumenten binnen het Onroerenderfgoeddecreet (OED) zorgt voor een samenhangende benadering, waarmee zowel culturele als natuurlijke erfgoederen effectief beschermd kunnen worden. Monumentale bomen kunnen echter alleen als onroerend erfgoed worden beschermd, terwijl een specifiek onderscheid als levend erfgoed in het OED ontbreekt.

144. Op basis van de biologische kenmerken van monumentale bomen kan worden geconcludeerd dat hun levende natuur een onderscheidend kenmerk vormt. De eigenschappen van een monumentale boom, zoals het vermogen tot voortplanting en een actieve stofwisseling, maken het tot een uniek levend monument. In tegenstelling tot gebouwen, die niet worden beschouwd als levende organismen vanwege hun constructie en materialen, kunnen monumentale bomen zich voortplanten, groeien en evolueren in de tijd. Het is daarom van groot belang om monumentale bomen te erkennen als levende monumenten, die een speciale plaats innemen in ons onroerend erfgoed en onze natuurlijke omgeving. Hun levende karakter geeft hen een unieke waarde en maakt hen tot een belangrijk onderdeel van onze maatschappij. De huidige decretale erfgoedwaarden bieden echter geen passend onderscheid voor de bescherming van monumentale bomen.

145. Het is duidelijk hoe en waarom monumentale bomen beschermd worden, toch blijft het zoeken naar een aangepaste bescherming. Zoals blijkt uit de analyse, hebben monumentale bomen andere noden als definitief beschermd monument dan bebouwde objecten. Bijgevolg is het juridisch statuut als monument niet voldoende om deze bijzondere bomen te beschermen. Zoals uit eerdere besluiten blijkt, worden bomen gezien als levend erfgoed en lijkt het logisch dit decretaal te verankeren. Het is immers mogelijk dat de monumentale boom zich kan onderscheiden van andere monumenten, wat andere noden met zich meebrengt. Bijgevolg moeten de erfgoedwaarde(n) samen met het statuut gezien worden, omdat het ene het gevolg is van het andere.

146. Daarnaast is een nieuwe beleidsmatige visie nodig, aangezien er na de inwerkingtreding van het OED niet veel monumentale bomen zijn beschermd als monument, stads- of dorpsgezicht, in tegenstelling tot eerdere rangschikkingen. Zelfs een regering in ballingschap toonde de moed om monumentale bomen te rangschikken. Hieruit volgt dat het nodig is om goede regelgeving te hebben, maar ook dat de passie voor bescherming opnieuw tot leven moet komen. Een eerste oplossing zou kunnen zijn om het initiatiefrecht uit te breiden naar de burger, waardoor er meer beschermingsbesluiten kunnen volgen. Deze aanbevelingen benadrukken de noodzaak om monumentale bomen als unieke levende monumenten te erkennen en te beschermen, waarbij zowel hun erfgoedwaarde als hun levendige karakter in acht worden genomen. Een verdere studie naar de invloeden van ruimtelijke ordening op deze bomen zou nuttig zijn voor toekomstig onderzoek.

147. Tot slot is het belangrijk te erkennen dat de invloed van ruimtelijke ordening op de bescherming van monumentale bomen nog niet volledig is onderzocht. Toekomstig onderzoek naar deze invloeden is noodzakelijk om een compleet beeld te krijgen van de effectiviteit en uitdagingen van de huidige beschermingsmechanismen. Dit onderzoek kan helpen bij het verfijnen van de wettelijke kaders en het verbeteren van de bescherming van monumentale bomen in Vlaanderen.

Bibliografie

Wetgeving

Internationaal recht: verdrag

Aanvullend Protocol van 20 maart 1952 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, *BS* 19 augustus 1955, 417.

Belgisch recht

Akten van wetgevende machten

Federaal

De gecoördineerde Grondwet, *BS* 17 februari 1994, 4054.

Boswetboek 19 december 1854, *BS* 22 december 1854, 4.247.

Jachtwet 28 februari 1882, *BS* 3 maart 1882, 841.

Wet 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, *BS* 12 april 1962

Wet 12 juli 1973 op het natuurbehoud, *BS* 11 september 1973, Bijzondere wet 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 15 augustus 1980, 9.434.

Vlaams Gewest

Decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, *BS* 22 april 1976, 5.096.

Bosdecreet 13 juni 1990, *BS* 28 september 1990, 18.504.

Decr. 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, *BS* 3 juni 1995, 15.971.

Decr. 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, *BS* 10 januari 1998.

Decr. 21 december 2007 tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met een titel XVI "Toezicht, handhaving en veiligheidsmaatregelen", *BS* 29 februari 2008, 12.520.

Decr. 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, *BS* 17 oktober 2013, 74.104.

Decreet 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, *BS* 17 oktober 2013.

Decr. 27 maart 2009 tot aanpassing en aanvulling van het ruimtelijke plannings-, vergunningen- en handhavingsbeleid, *BS* 15 mei 2009, 37.238.

Decr. 30 april 2009 tot wijziging van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid tot wijziging aan diverse bepalingen inzake milieuhandhaving, *BS* 25 juni 2009, 43.614.

Decr. 25 april 2014 betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning, BS 27 augustus 2014, 64.079.

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) 15 mei 2009, BS 20 augustus 2009, 54.890.

Decr. 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, BS 23 oktober 2014, 82.085.

Akten van uitvoerende machten

Besluiten van de secretaris generaal

B.sg. 14 juli 1943 houdende rangschikking als landschap van de dreef te Ternat, BS 28 augustus 1943.

B.sg. 2 februari 1944 houdende rangschikking als landschap van de Kassemse Eik te Kalmthout, BS 4 december 1990.

B.sg. 14 april 1944 houdende rangschikking als landschap van de oude beuk te 's Gravenwezel te Brussel, BS onbekend.

Besluiten van de Vlaamse executieve

B.VL.Ex. 29 maart 1982 houdende bescherming als monument van de dwarsschuur en het wagenkot te Wevelgem, BS 27 juli 1982.

B.VL.Ex. 27 oktober 1982 houdende bescherming als monument van de treurbeuk op protestants kerkhof te Horebeke, BS 8 februari 1983.

B.VL.Ex. 27 oktober 1982 houdende bescherming als stadsgezicht van de tuin en dreef achter de Wacht 18 te Oudenaarde, BS 8 februari 1983.

B.VL.Ex. 15 december 1982 houdende bescherming als monument van de boom Juglans Nigra op het Marktpllein 11 te Lichtervelde, BS 19 mei 1983.

B.VL.Ex. 6 november 1985 houdende bescherming als monument van het tuinprieeltje en beuk te Bilzen, BS 11 februari 1988.

B.VL.Ex. 22 oktober 1986 houdende bescherming als dorpsgezicht van de beplanting in de omgeving van de St.-Hubertuskerk en langs de ridder Berthoutlaan, BS 25 maart 1987.

B.VL.Ex. 22 oktober 1986 houdende bescherming als monument en dorpsgezicht van het Geografisch pakket Niel, BS 25 maart 1987.

B.VL.Reg. 13 maart 1996 houdende bescherming als monument van de trompetboom in de tuin horende bij het voormalig gastenhuis van de Norbertijnenabdij te Ninove, BS 17 oktober 1996.

Koninklijke besluiten

KB 20 februari 1939 houdende rangschikking tot meest merkwaardigste bomen van het land, de twee arancaria's en de honderdjarige beuk, BS 31 maart 1939.

KB 8 maart 1940 houdende rangschikking tot merkwaardigste bomen van het land, de lindeboom, BS 11 april 1940.

KB 8 maart 1940 tot rangschikking van de merkwaardigste bomen van het land, de duizendjarige eik te Lummen, BS 11 april 1940.

KB 13 april 1953 houdende rangschikking als landschap van de Meerseldreef te Meerle, BS 21 mei 1953.

KB 13 augustus 1953 houdende rangschikking als landschap van de Kerkendries te Wondelgem, *BS* 7 oktober 1953

KB 13 augustus 1953 houdende rangschikking als landschap van de merkwaardige kastanjeboom in het openbaar gemeentepark te Zaventem, *BS* 7 oktober 1953.

KB 19 maart 1955 houdende rangschikking als landschap van de 32 rode beuken te Lovenjoel, *BS* 25 juli 1955.

KB 19 maart 1955 houdende rangschikking als landschap van de lindeboombeplanting op de "Vrijheid" te Hoogstraten (Antwerpen), *BS* 27 mei 1955.

KB 6 juli 1957 houdende rangschikking als landschap van de 'Dikke Linde' te Bavegem, *BS* 5 september 1957.

KB 6 juli 1957 houdende rangschikking als landschap van de beuk staande te Muizen, *BS* 5 september 1957.

KB 6 juli 1957 houdende rangschikking als landschap van de Sint-Martinus kerk te Werken met de erom staande Lindebomen en de rondgang met zeven kappelletjes en de beukenhaag, *BS* 14 september 1957.

KB 5 maart 1958 houdende rangschikking als monument van de leenrechtbank Groene Vierschaar te Bevere-bij-Oudenaarde, *BS* 17 juli 1958.

KB 5 maart 1958 houdende rangschikking als landschap van het kasteel van Schoonbeek met zijn dreef en park te Beverst, *BS* 10 juli 1958.

KB van 5 mei 1959 houdende rangschikking als landschap van de Beukendreef te Assenbroek, *BS* 11 juli 1959.

KB 7 december 1959 houdende declassering als landschap van de vrijheidsboom Staande te Dorpsplein te Evergem, *BS* 29 april 1960.

KB 23 juni 1960 houdende rangschikking als landschap van de kastanjeboom en de daarnaast gelegen kapel van Sint-Jozef met omgeving te Oombergen, *BS* 13 oktober 1960.

KB 23 juni 1960 houdende rangschikking als landschap van de Vrijheidsboom Sint-Gillis-Waas, *BS* 13 oktober 1960.

KB 30 november 1960 houdende rangschikking als landschap van het geheel gevormd door de driehoekige plaats omringd van oude hoeve met een lindeboom, een stuk van de rivier de Voer en de kapel van de Heilige Maagd, te fouron-Le-Comte, *BS* 24 maart 1961.

KB 6 november 1961 houdende rangschikking als landschap van de beukendreef te Oostmalle, *BS* 3 februari 1962.

KB 28 mei 1962 tot rangschikking als landschap van de vrijheidsboom wassende op het dorpsplein te Nokere, *BS* 20 september 1962.

KB 21 september 1962 houdende rangschikking als landschap van het Hotel van Langenhove, met inbegrip van het binnenhof, de gewezen stallingen, de orangerie en de Ginkge Biloba boom, *BS* 6 december 1962.

KB 16 september 1966 tot rangschikking als monument van de Lindeboom genaamd "De Kerkelinde" te Overpelt, *BS* 3 februari 1967.

KB 11 september 1968 houdende opheffing van de rangschikking als landschap van de Lindeboom genaamd Vrijheidsboom te Sint-Gillis-Waas, *BS* 6 november 1968.

KB 11 september 1968 houdende opheffing van de rangschikking als landschap van de kastanjeboom en de daarnaast gelegen kapel van Sint-Jozef met omgeving te Oombergen, *BS* 6 november 1968.

KB 17 september 1968 houdende declassering als landschap van de beuk van 't Oud Hoefje te Waasmunster, *BS* 6 november 1968.

KB 27 mei 1971 houdende rangschikking als landschap van de lindeboom en het kerkplein te Meerbeke, *BS* 21 september 1971.

KB 8 september 1971 houdende rangschikking als landschap van het kasteel te Spiere met omgevende park, dreef bossen en feodale motte, *BS* 4 december 1971.

KB 18 februari 1974 tot declassering als landschap van de lindeboom te Zoersel, *BS* 19 november 1974.

KB 12 april 1974 houdende rangschikking als landschap van drie hulstbomen in de voortuin van de pastorie en een notelaar in de achtertuin te Brecht, *BS* 18 oktober 1974.

KB 15 oktober 1974 tot rangschikking als monument van de Japanse honingboom te Leuven, *BS* 18 april 1975.

KB 7 mei 1975 houdende rangschikking als landschap van twee beuken te Aalst, *BS* 9 september 1975.

KB 27 mei 1975 tot rangschikking als monument van de kapel O.L. Vrouw ten Beukenboom te Voorde, *BS* 9 september 1975.

KB 9 juli 1976 tot rangschikking als landschap van de Liefkens-dreef te Hofstade, *BS* 14 september 1976.

KB 3 maart 1978 tot rangschikking als landschap van de kasteeldreef te Lovendegem, *BS* 14 april 1978.

KB 24 april 1978 tot bescherming als monument van drie merkwaardige bomen langs de Naamsesteenweg te Leuven, *BS* 14 juni 1978.

KB 16 juni 1978 tot bescherming als monument van de Kastanjeboom op domein "Kasteel van Blaasveld" te Willebroek, *BS* 15 augustus 1978.

KB 8 december 1978 tot bescherming als dorpsgezicht van de villa Les Tilleus met inbegrip van haar onmiddellijke omgeving en de daarin begrepen bomen, *BS* 27 april 1979.

KB 6 februari 1979 tot bescherming als monument van de lindeboom gelegen langs de Tilburgsweg te Ravels, *BS* 27 april 1979.

KB 3 juli 1979 tot bescherming als monument van de vrijheidsboom op het kerkhof te Huldenberg, *BS* 26 september 1979.

KB 21 augustus 1979 houdende bescherming als dorpsgezicht van de bestrating en beplanting van de stoep rond de Sint Pieters en Paulus kerk, *BS* 26 oktober 1979.

KB 18 juli 1980 tot bescherming als dorpsgezicht van het erf van de voormalige laathoeve te Beverbeek, *BS* 18 oktober 1980.

KB 1 augustus 1980 tot bescherming als dorpsgezicht van de tumulus en zijn omgeving, *BS* 18 oktober 1980.

KB 15 oktober 1980 tot bescherming als stadsgezicht van de plantentuin Michel Thiery te Gent, *BS* 29 oktober 1980.

KB 19 december 1980 tot bescherming als dorpsgezicht van het kasteeldomein Norman, met inbegrip van de bomendreef, *BS* 11 februari 1981.

KB 3 juli 1981 tot bescherming als monument van de mammoetboom en de es te Herent, *BS* 16 september 1981.

KB 3 september 1981 houdende bescherming als dorpsgezicht van de pastoriedreef te schilde, *BS* 9 december 1981.

KB 22 september 1981 tot bescherming als dorpsgezicht van de Allierse kapel met haar onmiddellijke omgeving, *BS* 5 februari 1982.

KB 23 oktober 1981 tot bescherming als monument van de lindeboom op het Marktpllein te Westerlo, *BS* 5 februari 1982.

KB 6 november 1981 tot bescherming van monumenten, stads-en dorpsgezichten van woning en tuin, *BS* 5 februari 1982.

KB 17 december 1981 houdende de rangschikking als landschap van de Durmeschorren te Waasmunster, *BS* 23 januari 1982.

KB 17 december 1981 houdende de rangschikking als landschap van de Slikken en schorren van Oude Doel te Beveren, *BS* 23 januari 1982.

KB 17 december 1981, houdende de rangschikking als landschap van de Kastanjelaan te Ranst, *BS* 23 januari 1982.

Koninklijke prinsbesluiten

KPB 25 oktober 1950 houdende rangschikking als landschap van de lindeboom te Zoersel, *BS* 21 december 1950.

KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de Lindeboom, Grote markt, te Retie, *BS* 19 maart 1951.

KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de Lindeboom op het marktpllein te Westerlo, *BS* 22 maart 1951.

KPB 19 februari 1951 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom te Tervuren, *BS* 19 maart 1951.

KPB 15 maart 1951 houdende rangschikking als landschap van de oude eik te Wieze, *BS* 2 mei 1951.

Ministeriële besluiten

MB 22 juni 1984 tot bescherming als monument van de beuk op de Amersveldstraat 65 te Hooglede, *BS* 18 september 1984.

MB 30 september 1985 tot rangschikking als landschap van de drie beuken te Oudenaarde, *BS* 16 januari 1986.

MB 22 november 1985 tot bescherming als monument van de Grote Linde gelegen op de Rijksbaan te Gent-Deinze, *BS* 11 februari 1986.

MB 12 januari 1987 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten van het Geografisch pakket Sint-Katelijne Waver, *BS* 27 maart 1987.

MB 26 juni 1991 houdende rangschikking als landschap van het Floordambos te Steenokkerzeel, *BS* 27 september 1991.

MB 11 mei 1992 houdende rangschikking als landschap van Buylaers-Verloren bos te Lokeren, *BS* 18 juli 1992.

MB 22 december 1992 houdende rangschikking als landschap van het Koningin Astridpark te Brugge, *BS* 15 mei 1992.

MB 6 februari 1995 houdende rangschikking als landschap van het Begijnenborrebos te Dilbeek, *BS* 8 juni 1995.

MB 6 februari 1995 houdende rangschikking als landschap van het Gooreind te Geel, *BS* 8 juni 1995.

MB 9 maart 1995 houdende bescherming als monument van een Witte Paardenkastanje, een Moerascypres en een Grootbladige linde te Ternat, *BS* 8 juni 1995.

MB 9 maart 1995 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten van het geografisch pakket Kontich, *BS* 8 juni 1995.

MB 17 maart 1995 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten van het geografisch pakket Riemst, *BS* 8 juni 1995.

MB 4 april 1995 houdende bescherming als monument van de Japanse notenboom in de tuin te Tienen, *BS* 8 juni 1995.

MB 19 mei 1995 houdende bescherming als dorpsgezicht van de Sint-Annakapel met inbegrip van de omgevende lindebomen te Bonheiden, *BS* 29 augustus 1995.

MB 29 mei 1995 houdende bescherming als monument van de beboomde Groenlaan te Herzele, *BS* 29 augustus 1995.

MB 29 mei 1995 houdende rangschikking als landschap van het Bertembos en omgeving, *BS* 29 augustus 1995.

MB 8 juni 1995 houdende bescherming als monument van de lindendreef te Leuven, *BS* 29 augustus 1995.

MB 7 juni 1996 houdende bescherming als monument van de Zomereik gelegen te Scherpenheuvel-Zichem, *BS* 17 oktober 1996.

MB 8 november 1996 houdende bescherming als monument van een groep hulstbomen in de tuin van het Drogenhof 40 gelegen te Lubbeek, *BS* 4 april 1997.

MB 16 december 1996 houdende bescherming als monument van De beuk in het park Bodart te Leuven, *BS* 4 april 1997.

MB 16 december 1996 houdende bescherming als monument van De beuk in het park Bodart te Leuven, *BS* 4 april 1997.

MB 10 maart 1998 houdende bescherming als monument van de Sint-Rochuskapel met drie lindes gelegen te Opwijk, *BS* 12 juni 1998, 19.349.

MB 10 maart 1998 houdende bescherming als monument, stads- en dorpsgezicht, *BS* 12 juni 1998, 19.349.

MB 8 juni 1998 houdende bescherming als stadsgezicht van het park de Groeningepoort, BS 14 oktober 1998, 34.188.

MB 23 november 1998 houdende bescherming als monument van een talud met bomen en struiken te Oudenaarde, BS 11 maart 1999, 78.45.

MB 4 februari 1999 houdende bescherming als monument van de Motte Meirbos met aanpalend galgenveld te Wichelen, BS 11 maart 1999, 78.45.

MB 2 februari 2000 houdende definitieve bescherming als landschap van de hoogstamboomgaard te Gontrode, BS 19 september 2000, 31.760.

MB 3 februari 2000 houdende bescherming als monument van de O.L.V. -van-Troostkapel met inbegrip van de omkadering met lindebomen gelegen te Haacht, stads- en dorpsgezicht, BS 17 mei 2000, 15.780.

MB 18 april 2000 houdende definitieve bescherming als landschap van het Hobos te Overpelt, BS 19 september 2000, 31.760.

MB 13 juni 2000 houdende bescherming als dorpsgezicht van het park van het domein Vijverhof met de erop aansluitende beemden en bosjes te Bierbeek, BS 19 september 2000, 31.760.

MB 8 december 2000 houdende bescherming als monument van 24 Bomen binnen het Waalborrepark te Asse, BS 31 januari 2001, 25.74.

MB 8 december 2000 houdende bescherming als monument van de Japanse notenboom in de pastorietaan te Geetbets, BS 31 januari 2001, 25.74.

MB 8 december 2000 houdende bescherming als monument van de plataan in de tuin van het voormalige Sint-Annacollege te Leuven, BS 31 januari 2001, 25.74.

MB 5 maart 2001 houdende definitieve bescherming als landschap van Het Liezelebroek te Puurs, BS 17 oktober 2001, 36.081.

MB 24 april 2001 houdende definitieve bescherming als landschap van het voormalige Grotenhoutbos te Lille, BS 17 oktober 2001, 36.081.

MB 30 mei 2001 houdende bescherming als monument van de knotlinde nabij het Hooghuys te Lokeren, BS 17 oktober 2001, 36.081.

MB 12 juni 2001 houdende bescherming als monument van de lindendreef in de Ghellincklaan te Herentals, BS 17 oktober 2001, 36.081.

MB 12 juni 2001 houdende bescherming als monument van de populier bij de Vierschaar op de Vollanderkouter te Zottegem, BS 17 oktober 2001, 36.081.

MB 29 juni 2001 houdende definitieve bescherming als landschap van Groenendaal-Zangerhei te Bilzen, BS 17 oktober 2001, 36.081.

MB 28 februari 2002 houdende bescherming als monument van de Canadapopulier in het Abdijpark te Geraardsbergen, *BS* 31 mei 2002, 24.165.

MB 4 november 2002 houdende bescherming als monument van het kasteeldomein met inbegrip van het kasteelpark te Gingelom, *BS* 19 februari 2003, 80.95.

MB 12 december 2002 houdende bescherming als monument van de Alpiene Tuin Bloemendal te Beersel, *BS* 19 februari 2003, 81.10.

MB 5 mei 2003 houdende bescherming als monument van het Domherenhuis en park te Heusden-Zolder, *BS* 27 februari 2004, 11.307.

MB 5 mei 2003 houdende bescherming tot stadsgezicht van het Kasteelpark te Waregem, *BS* 27 februari 2004, 11.308.

MB 6 oktober 2003 houdende bescherming als monument van het Kasteeldomein Gasterbos met park te Herk-de-Stad, *BS* 24 maart 2004, 16.824.

MB 9 februari 2004 houdende bescherming als monument van de Bruine beuk in de tuin van Villa Dorenberg te Aarschot, *BS* 30 juni 2004, 53.186.

MB 12 februari 2004 houdende bescherming als monument van de oude begraafplaats met inbegrip van zijn planten en bomen te Hasselt, *BS* 30 juni 2004, 53.186.

MB 4 maart 2004 houdende bescherming als monument van het kasteel en park te Sint-Truiden, *BS* 30 juni 2004, 53.186.

MB 4 maart 2004 houdende bescherming als monument van het Park van het "Rood Kasteel" te Lubbeek, *BS* 30 juni 2004, 53.186. Link bijzetten voor de duidelijkheid.

MB 9 juni 2004 houdende bescherming als monument van De Dries te Heuvelland, *BS* 19 november 2004, 76.868.

MB 22 juni 2004 houdende definitieve bescherming als landschap van de bossen en plassen van Den Diel te Mol, *BS* 19 november 2004, 76.868.

MB 15 oktober 2004 houdende bescherming als monument van de Zilverlinde te Steenokkerzeel, *BS* 22 februari 2005, 68.81.

MB 1 februari 2005 houdende definitieve bescherming als landschap van Middelheim - Vogelzang-Den Brandt te Antwerpen, *BS* 15 april 2005, 16.527.

MB 23 februari 2005 houdende bescherming als monument van de Dopjesboom gelegen te Aarschot, *BS* 15 april 2005, 16.527.

MB 25 januari 2006 houdende bescherming als monument van het Leopoldpark met in begrip van de beplantingen, *BS* 28 april 2006, 22.413.

MB 25 januari 2006 houdende bescherming als monument van het Maria-Hendrikpark met inbegrip van de beplantingen te Oostende, *BS* 28 april 2006, 22.413.

MB 24 december 2008 houdende bescherming als monument van het kasteel de l' Escaille met park te Hamont-Achel, BS 24 maart 2009, 23.855.

MB 14 januari 2011 houdende bescherming als monument van een Treures te Galmaarden, BS 4 februari 2011, 94.14.

MB 14 januari 2011 houdende bescherming als monument van twaalf knotbomen van Zomereik en een deel van de straat te Aarschot, BS 4 februari 2011, 94.14.

MB 18 februari 2011 houdende bescherming als monument van topiary van kip en haan te Bruggenhout, BS 4 april 2011, 21.876.

MB 18 juli 2011 houdende bescherming als monument van de Antwerpse Heirweg te Assenede, BS 23 augustus 2011, 48.387.

MB 18 juli 2011 houdende bescherming als monument van openbaar domein met bomenrijen en dorpsplein met straatmeubilair en openbaar groen te Assenede, BS 23 augustus 2011, 48.387.

MB 24 oktober 2011 houdende bescherming als monument van Park Liedts met inbegrip van het kasteel, het Engels park, het ravelijn en de volkstuinten te Oudenaarde, BS 21 november 2011, 68.972.

MB 21 november 2011 houdende definitieve opheffing van het koninklijk besluit van 6 november 1961 houdende rangschikking als landschap van de 'Beukendreef' te Malle, BS 16 december 2011, 78.640.

MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument gedenkkapel H. Hart en vrijheidsboom van Bachte-Maria-Lerne te Deinze, BS 15 december 2011, 74.570.

MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument en twee vrijheidsbomen van Bassevelde te Assenede, BS 15 december 2011, 74.570.

MB 24 november 2011 houdende bescherming als monument van oorlogsmonument en vrijheidsboom van Machelen-aan-de Leie te Zulte, BS 15 december 2011, 74.570.

MB 11 januari 2012 houdende bescherming als monument van de Heilig Hartkapel met haag en linden te Wichelen, BS 27 februari 2012, 12.846.

MB 11 januari 2012 houdende bescherming als monument van de Troost der Bedruktenkapel met twee linden te Wichelen, BS 27 februari 2012, 12.846.

MB 11 januari 2012 houdende bescherming als monument van dorsplein en voetweg Zwaneweg te Wichelen, BS 27 februari 2012, 12.846.

MB 12 juli 2012 houdende bescherming als monument van kasteel Ortegat en aanhorigheden te Waasmunster, BS 14 augustus 2012, 48.147.

MB 17 juli 2012 houdende bescherming als monument van Hoeve z.g. de drie linden te Brugge, *BS* 26 september 2012, 59.171.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van donkrandbeplanting te AARSCHOT, *BS* 26 juli 2013, 47.376.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van geschoren hagen, enkele bomen en een deel van de straat te HERNE, *BS* 26 juli 2013, 47.377.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van haag en deel van de Boulevardstraat te HERNE, *BS* 26 juli 2013, 47.377.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van hakhoutstoven en een deel van een holle weg te HERNE, *BS* 26 juli 2013, 47.377.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van hoogstamboomgaard en smeedijzeren poorten te Geetbets, *BS* 26 juli 2013, 47.382.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knotbomen een een deel van de straat te Lennik, *BS* 26 juli 2013, 47.382.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knotbomen stoven en een deel van de straat te LENNIK, *BS* 26 juli 2013, 47.378.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knoteik met herinneringskruis te MERCHTEM, *BS* 26 juli 2013, 47.375.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knoteiken, knotessen en knotwilgen in een weiland en een deel van de straat te GLABBEEK, *BS* 26 juli 2013, 47.376.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van knoteiken, knothaagbeuken en een deel van de wet te Lennik, *BS* 26 juli 2013, 47.382.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van Lindebomen, een veldkapel en twee Zomereiken te LENNIK, *BS* 26 juli 2013, 47.376.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van perenboomgaard en de site "Waterhof" te Linter, *BS* 26 juli 2013, 47.382.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van Witte paardenkastanjes en een Winterlinde te KORTENAKEN, *BS* 26 juli 2013, 47.377.

MB 7 juni 2013 houdende bescherming als monument van Zomerlinde en een deel van de wegen te DIEST, *BS* 26 juli 2013, 47.376.

MB 13 juni 2013 houdende bescherming als monument van palmboompjes, Buxus sempervirens te RAVELS, *BS* 26 juli 2013, 47.379.

MB 5 november 2013 houdende bescherming als monument van bomenrijen van platanen en linden en watergebonden bouwkundig erfgoed langs Coupure en Leie in Gent, *BS* 16 december 2013, 99.010.

MB 5 november 2013 houdende bescherming als monument van de plataan op het Prudens Van Duysenplein in Gent, *BS* 16 december 2013, 99.010.

MB 5 november 2013 houdende bescherming als monument van een bulkenlandschap met hakhout en knotbomen in Gent, *BS* 16 december 2013, 99.011.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van de perceelsrandbegroeiing Achtermaal-Maleveld in Aalst, *BS* 22 januari 2014, 53.96.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van de vrijheidsboom op het dorpsplein in Merelbeke, *BS* 22 januari 2014, 53.95.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een ensemble van fruitboomgaard, houtkant en poelen in Maarkedal, *BS* 22 januari 2014, 53.95.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een knotbomenrij van zwarte els in Wachtebeke, *BS* 22 januari 2014, 53.95.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een oude knotbomenrij in Eeklo, *BS* 22 januari 2014, 53.93.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een soortenrijk valleibosje aan de Windgatbeek in Lebbe, *BS* 22 januari 2014, 53.94.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van een zwarte populier in de Steenstraat in Oosterzele, *BS* 22 januari 2014, 53.96.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van het kottembos in Sint-Lievens-Houtem, *BS* 22 januari 2014, 53.97.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van vrijheidsboom in Aalst, *BS* 22 januari 2014, 53.93.

MB 4 december 2013 tot bescherming als monument van wegedoorn in Moerbeke, *BS* 22 januari 2014, 53.95.

MB 11 december 2013 tot bescherming als monument van knoteikenrij in Ranst, *BS* 22 januari 2014, 53.97.

MB 7 juli 2014 tot bescherming als monument van de parochiekerk Sint-Martinus, uitbreiding van de bescherming tot de volledige kerk, de historische kerkhofsites met hekwerk en 19 grafkruisen en beboomde dorpsplein van Berlare in Berlare, *BS* 27 augustus 2014, 64.192.

MB 16 december 2014 tot bescherming als monument van de pastoriesite met magnolia en 'Kapel der Congregatie' in Oudenaarde, *BS* 16 februari 2015, 12.683.

MB 16 december 2014 tot bescherming als monument van de welkomstbomen en de hulsthaag en als dorpsgezicht van de hoevesite in Aalter, *BS* 16 februari 2015, 12.684.

MB 5 maart 2015 tot bescherming als monument van de parasoltaxus in Aalst, *BS* 23 april 2015, 23.148.

MB 5 maart 2015 tot bescherming als monument van de twee welkomstbomen en een boerenhuis in Zottegem, *BS* 23 april 2015, 23.148.

MB 5 maart 2015 tot bescherming als monument van het domein Groenhof met Amerikaanse tulpenboom met geelgevekt blad in Sint-Niklaas, *BS* 23 april 2015, 23.148.

MB 8 april 2015 tot bescherming als monument van de dreef van reuzenlebensboom in Houthalen-Helchteren, *BS* 11 juni 2015, 34.148.

MB 8 april 2015 tot bescherming als monument van de witte abeel 'Tjenneboom' in Borgloon, *BS* 11 juni 2015, 34.149.

MB 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed, *BS* 3 augustus 2015, 48.925.

MB 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van historische tuinen en parken, *BS* 3 augustus 2015, 48.927.

MB 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde, *BS* 3 augustus 2015, 48.929.

MB 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de landschapsatlas, *BS* 3 augustus 2015, 48.932.

MB 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van archeologische zones, *BS* 3 augustus 2015, 48.924.

MB 12 november 2015 tot bescherming als monument van de solitaire *Juniperus drupacea* 'Hardelingen' en grouwe abeel (*Populus canescens* (Aid.)) in Hoeselt, *BS* 11 december 2015, 73.374.

MB 2 december 2015 tot bescherming als dorpsgezicht van het beboomde en gekasseide dorpsplein van Moerzeke met omgeving in Hamme, *BS* 12 februari 2016, 11.225.

MB 2 december 2015 tot bescherming als monument van de Onze-Lieve-Vrouw ter Noodkapel met linde in Hamme, *BS* 12 februari 2016, 11.225.

MB 25 maart 2016 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van het varend erfgoed, *BS* 19 mei 2015, 32.255.

MB 2 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van geknotte grensboom zogenaamd 'Den Olifant' in Brugge, *BS* 3 januari 2017, 184.

MB 2 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van hakhoutperceel zogenaamd 'Blauwe Torenbosje' in Brugge, *BS* 3 januari 2017, 183.

MB 2 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van op enen (stam) gezette gespijkerde meidoorn in Veurne, *BS* 3 januari 2017, 183.

MB 15 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van twee geënte bruine beuken in Wetteren, *BS* 3 februari 2017, 15.799.

MB 15 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van basis-drevenpatroon en beukengroep met calvariekruis bij kasteel de Jonghe in Ardooie en Meulebeke, *BS* 3 februari 2017, 15.799.

MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument met overgangszone van de 18de-eeuwse dorpslinde in Heist-op-den-Berg, *BS* 3 februari 2017, 15.800.

MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van de beeldbepalende gekandelaarde kapellinde op vijfsprong van wegen in Heers en Gingelom, *BS* 3 februari 2017, 15.800.

MB 22 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van de geknotte zwarte populier in de Dijlevallei in Mechelen, *BS* 3 februari 2017, 15.800.

MB 23 december 2016 tot definitieve bescherming als monument van een op stam gezette meidoorn in geschoren meidoornhaag in Zottegem, *BS* 3 februari 2017, 15.801.

MB 22 mei 2019 tot definitieve bescherming als monument van de opgaande linde zogenaamd 'Kwartjesboom' van Val-Meer in Riemst, *BS* 24 juni 2019, 65.160.

MB 22 mei 2019 tot definitieve bescherming als monument van knoten in Herstappe, *BS* 24 juni 2019, 65.160.

MB 1 augustus 2019 tot definitieve bescherming als dorpsgezicht van beukendreef Solhofdreef in Aartselaar, *BS* 28 augustus 2019, 81.664.

MB 20 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de zomereik in Peer, *BS* 1 mei 2022, 26.632.

MB 20 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van twee Kaukasische vleugelnoten in Lochristi, *BS* 18 februari 2022, 15.997.

MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de gekandelaarde winterlinde in Peer, *BS* 1 mei 2022, 26.632.

MB 31 januari 2022 tot definitieve bescherming als monument van de zwarte moerbeï in pastorietaan in Kampenhout, *BS* 1 mei 2022, 26.632.

MB 22 juni 2022 tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de Canadapopulier in het Abdijpark in Geraardsbergen, *BS* 13 oktober 2022, 73.136.

MB 22 juni 2022 tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de Canadapopulier in het Abdijpark in Geraardsbergen, *BS* 13 oktober 2022, 73.136.

MB 22 juni 2022 tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de beuk in Bilzen, *BS* 13 oktober 2022, 73.136.

MB 22 juni 2022 tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de beuk bij het herenhuis 't Beukenhuis in Hooglede, *BS* 13 oktober 2022, 73.136.

MB 22 juni 2022 tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de zwarte walnoot bij de brouwerij Sint-Michiël in Lichtervelde, *BS* 13 oktober 2022, 73.136.

MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van de Canadapopulier in het Abdijpark in Geraardsbergen, *BS* 7 december 2022, 89.748.

MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van de beuk in Bilzen, *BS* 7 december 2022, 89.747.

MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van de beuk bij het herenhuis 't Beukenhuis in Hoogdele, *BS* 7 december 2022, 89.747.

MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van een beuk in Mechelen (Muizen), *BS* 7 december 2022, 89.747.

MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van Rode beuken in Bierbeek (Lovenjoel), *BS* 7 december 2022, 89.747.

MB 16 november 22 tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van de zwarte walnoot bij de brouwerij Sint-Michiël in Lichtervelde, *BS* 7 december 2022, 89.747.

MB van 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van de Canadapopulier in het Abdijpark in Geraardsbergen, *BS* 7 december 2022, 89.747.

MB 16 november 2022 tot definitieve opheffing van de bescherming als cultuurhistorisch landschap van de beuk in tuin notariswoning in Kortemark, *BS* 7 december 2022, 89.747.

MB 10 januari 2023 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor landschappelijk erfgoed, *BS* 28 maart 2023, 34.568.

MB 10 januari 2023 tot wijziging van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed, *BS* 28 maart 2023, 34.570.

MB 10 januari 2023 tot wijziging van de inventarismethodologie voor de landschapsatlas, *BS* 28 maart 2023, 34.573.

Regentbesluiten

RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de beuk van 't Oud Hoefje te Waasmunster, *BS* 26 juli 1947.

RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de vrijheidsboom staande te Dorpsplein te Evergem, *BS* 26 juli 1947.

RB 20 juni 1947 houdende rangschikking als landschap van de Vrijheidsboom te Beervelde, *BS* 26 juli 1947.

RB 28 april 1948 houdende de declassering als landschap van de oude beuk te 's Gravenwezel te Brussel, *BS* 22 mei 1948.

RB 3 juni 1950 houdende rangschikking als landschap van het veldkapelletje met de er om heen staande lindebomen, te Duisburg, *BS* 13 juli 1950.

RB 31 mei 1948 houdende rangschikking als landschap van het kapelletje geflankeerd door twee platanen te Halle, *BS* 7 augustus 1948.

RB 8 februari 1946 houdende rangschikking als landschap van de linde staande op het kerkhof te Avekapelle, *BS* 10 mei 1946.

RB 9 oktober 1948 houdende rangschikking als landschap van de beuk wassende te Kortemark, *BS* 3 december 1948.

Rechtspraak

Grondwettelijk Hof

GwH 4 februari 2021, nr. 19/2021.

GwH 4 maart 2021, nr. 36/2021.

GwH 11 maart 2021, nr. 43/2021.

GwH 25 maart 2021, nr. 50/2021.

GwH 25 maart 2021, nr. 51/2021.

GwH 1 juli 2021, nr. 97/2021.

GwH 7 oktober 2021, nr. 130/2021.

GwH 18 november 2021, nr. 165/2021.

GwH 16 december 2021, nr. 183/2021.

Raad van State

RvS 29 april 2008, nr. 182.593.

RvS 6 juni 2008, nr. 183.933.

RvS 9 juni 2008, nr. 183.978.

RvS 23 maart 2009, nr. 191.738.

RvS 30 september 2009, nr. 196.532.

RvS 30 september 2009, nr. 196.533.

RvS 9 oktober 2009, nr. 196.773.

RvS 11 februari 2013, nr. 222.436.

RvS 9 oktober 2018, nr. 242.572.

RvS 20 mei 2020, nr. 247.608.

RvS 22 januari 2021, nr. 249.570.

Rechtsleer

Boeken

ALEN, A. en MUYLLE, K., *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2011, 1055 p.

ALLEMEERSCH, B., VAN ORSHOVEN, P. en VOET, S., *Tussen gelijk hebben en gelijk krijgen*, Acco, Leuven, 2021, 479 p.

CARETTE, A., LEFRANC, P., MALFAIT, T., RENTMEESTERS, E. en SCHOUKENS, H., *Milieuzakboekje. Leidraad voor de milieuwetgeving in Vlaanderen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2023, 1552 p.

CARETTE, N. en JANSEN, R., *Handboek goederenrecht*, Mortsel, Intersentia, 2022, 906 p.

DEJONGHE, M en AERTS, S., "Erfgoed en vergunningen" in PALMANS, R. en VERRIJDT, W. (eds.), *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 113-272 p.

DEKETELAERE, K., SCHOUPS, M. en VERBEKE, A.L. (eds.), *Handboek bouwrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2022, 2120 p.

DEWEIRDT, M., *De bescherming van het onroerend erfgoed in het Vlaamse gewest*, Mechelen, Kluwer, 2015, 343 p.

DRAYE, A.-M. (ed.), *Actualia onroerend erfgoed*, Antwerpen, Intersentia, 2014, xii + 225 p.

DRAYE, A.-M., *De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet- en regelgeving van kracht binnen het Vlaamse Gewest/ de Vlaamse Gemeenschap*, Brussel, Larcier, 2007, 435 p.

DRAYE, A.-M., *Monumenten en landschappen in België: juridische aspecten*, Antwerpen, Maklu, 1993, 358 p.

DUJARDIN, J en SOMERS, W. (eds.), *Gemeenteraad. Bevoegdheden*, Brugge, Die Keure, 2021, 432 p.

MAST, A., DUJARDIN, J., VAN DAMME, M. en VANDE LANOTTE, J., *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Mechelen, Kluwer, 2021, 1584 p.

MAST, A., DUJARDIN, J., VAN DAMME, M. en VANDE LANOTTE, J., *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Mechelen, Kluwer, 2006, 1172 p.

OPDEBEEK, I en DE SOMER, S., *Algemeen bestuursrecht. Grondslagen en beginselen*, Antwerpen/Cambridge, Intersentia, 2017, 730 p.

PALMANS, R en VERRIJDT, W (eds.), *Erfgoed en eigendomsbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2020, 508 p.

SAGAERT, V., *Goederenrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2021, 1256 p.

VAN GARSSE, S. (ed.), *Handboek bestuursrecht*, Brussel, 2020, 362 p.

VANDENHENDE, L., *De juridische beschermenswaardigheid van onroerend erfgoed: naar meer bindende criteria*, Brugge, die Keure, 2021, 419 p.

VANDENHENDE, L., VAN HOORICK, G., VERHELST, A. en VANSANT, P., *Zakboekje Onroerend Erfgoed*, Mechelen, 2018, 730 p.

VERHELST, G. (ed.), *Actualia omgevingsrecht*, Antwerpen, 2021, 300 p.

Bijdrage in reeksen/verzamelwerken

DE WITTE, E., SCHOUKENS, H., VERBEKE, R. en VANDAMME, S., "De bevoegdheden van de gemeenteraad inzake het omgevingsrecht" in DUJARDIN, J en SOMERS, W. (eds.), *Gemeenteraad. Bevoegdheden*, Brugge, Die Keure, 2021, 432 p.

DEWEIRDT, M., "Beschermingen" in DEWEIRDT, M. (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 75-105.

L.VANDENHENDE, "Inventarissen en rechtsgevolgen" in M. DEWEIRDT (ed.), *OmgevingTeRecht: Onroerend erfgoed*, Gent, Larcier, 2016, 1-31.

VANDENHENDE, L., "Onroerend erfgoed en VCRO over hun verhouding en de afwijkingsmogelijkheden ten voordele van onroerend erfgoed" in VERHELST, G. (ed.), *Actualia omgevingsrecht*, Antwerpen, 2021, 255-276.

Tijdschriften

AERTS, S., "Rechtsbescherming als leidraad voor de inventaris." *TMR* 2023, 601-619.

AERTS, S., "Wie horen wil, moet vragen", *TOO* 2016, 466-468.

DEWEIRDT, M., "Handhaving van oude beschermingsbesluiten op losse schroeven", *STORM* 2019, nr. 2, 28/01-28/03.

DEWEIRDT, M., "Wie zijn monument niet onderhoudt, krijgt de rekening gepresenteerd", *STORM* 2019, nr. 1, 7/01-7/03.

DRAYE, A.M., "De juridische zorg voor het archeologisch erfgoed: een moeizame oefening", *TBO* 2019, nr. 1, 3-8.

DRAYE, A.M., "De zorg voor het erfgoed zelf is zorgelijk geworden.", *TROS* 2020, nr. 100, 259-264.

DRAYE, A.M., "Het nieuw onroerenderfgoeddecreet: een algemene bespreking", *CDPK* 2014, 646-669.

SOTTIAUX, S., "Het Belgisch federalisme na zes staatshervormingen: unitair of confederaal?", *TBP* 2020, nr. 4, 179-185.

STRUBBE, M. en SCHELSTRAETE, B., "(Ver)nieuw(end)e regelgeving en rechtspraak inzake het omgevingsrecht: overzicht 2022." *TNot* 2023, 246-262.

- VAN DER LINDEN, G., VANMAELE, N., SMETS, K., en SCHEPENS, A., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 140 p.
- VAN HOORICK, G. en VANDENHENDE, L., "Grondwettelijk Hof nr. 132/2015, 1 oktober 2015 (vzw Koninklijke Vereniging der Historische Woonsteden en Tuinen van België e.a.)", *TMILRE* 2016, nr. 1, 47-58.
- VAN HOORICK, G., "Bouwshift, planschaderegeling en bescherming eigendomsrecht", *NJW* 2022, nr. 473, 912-922.
- VANDENHENDE, L. en VAN HOORICK, G., "Onroerend erfgoed: een nieuw decreet, een nieuwe wind?", *TMR* 2014, 534-540.
- VANDENHENDE, L., "[Het Onroerenderfgoeddecreet: enkele bepalingen beoordeeld door het Grondwettelijk Hof]", *TVGEM* 2016, nr. 1, 43-44.
- VANDENHENDE, L., "Beschermd cultuurgooederen: - return to sender", *STORM* 2019, 2/01-2/04.
- VANDENHENDE, L., "De erfgoedwaarde van vastgesteld onroerend erfgoed als blok aan het been bij een verkavelingsaanvraag", *STORM* 2022, nr. 3, 22/01-22/04.
- VANDENHENDE, L., "De erfgoedwaarde van vastgesteld onroerend erfgoed als blok aan het been bij een verkavelingsaanvraag", *STORM* 2022, nr. 3, 23-26.
- VANDENHENDE, L., "Een evolutieve interpretatie van het EVRM: is de lans voor het recht op cultureel erfgoed gebroken?" *TROS* 2019, 162-171.
- VANDENHENDE, L., "Het onroerenderfgoeddecreet: de bescherming van onroerend erfgoed in het Vlaams Gewest herschikt.", *TROS*. 2014, nr. 74, 41-66.
- VANDENHENDE, L., "Onroerend erfgoed - Grondwettelijke waarborgen en EVRM - Recht op bescherming van leefmilieu - Recht op persoonlijke levenssfeer.", *TROS*. 2019, nr. 94, 161-173.
- VANDENHENDE, L., "Onroerend erfgoed níet beschermen: aanvechtbare rechtshandeling of niet?", *STORM* 2020, nr. 3, 26/01-26/06.
- VANDENHENDE, L., "RvS bevestigt: een beschermingsbesluit moet rekening houden met natuurbehoud", *STORM* 2021, 14/01-14/04.
- VANDENHENDE, L., "Afdwingbaarheid en aanvechtbaarheid van vaststellings- en beschermingsbesluiten", *NJW* 2023, nr. 475, 54-69.
- VERMEIRE, N., "Sterk, sterker, Sterkst: het bindend advies van het Agentschap Onroerend Erfgoed", *STORM* 2021, nr. 2, 19/01-19/04.

Overige bronnen

Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Oude grauwe abeel bij Kasteel van Hardelingen [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/132520> (geraadpleegd op 3 november 2023). (zie de vaststelling van het Kasteel)

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/04/07/imposante-treurbeuk-moet-wijken-voor-nieuwbouw-van-psychiatrisch/>

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/11/27/waardevolle-bomen-en-kasteeldreven-in-dijleland-in-kaart-gebrach/>

https://www.gva.be/cnt/dmf20231229_95036651

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/10/10/heusden-zolder-neemt-maatregelen-om-monumentale-bomen-in-domein/>

Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Achtzalighedenboom Haarlebeek [online],

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/131564> (geraadpleegd op 22 maart 2024).

Merkwaardige Achtzalighedenboom viert 200ste verjaardag: gemeente zoekt oude familiefoto's bij Lils natuurmonument (Lille) | Het Nieuwsblad

https://www.natuurpunt.be/sites/default/files/images/inline/alles_over_planten_1.1._basiscurus_1.pdf <https://biologielessen.nl/index.php/natuurlessen/547-fotosynthese>

KOERT, D., *Publiciteit in en aan beschermd erfgoed*, Afwegingskaders agentschap onroerend erfgoed, Brussel, Onroerend Erfgoed, 2018, 59 p.

PEETERS, B., DE VROEY, L., VERSTRAETEN, J. en VAN GENECHTEN, S., *Kappen en aanplanten van bomen en vegetatiewijzigingen: een screening van de huidige wetgeving en vergunningverlening*, Brussel, Departement Omgeving Vlaams Planbureau voor Omgeving, 232 p.

ROOSEN, H. en MEULEMAN, B., *Kennis maken Methodologie voor sociale wetenschappen*, Gent, Skribis, 2021, 388 p.

STYNEN, H., *De onvoltooid verleden tijd een geschiedenis van de monumenten en de landschapszorg in België*, Brussel, Stichting Vlaams Erfgoed, (datum onbekend), 418 p.

VAN DER LINDEN, G., VANMAELE, N., SMETS, K., en SCHEPENS, A., *Handleiding voor het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2020, 140 p.

VAN DRIESSCHE, T., *Handleiding voor het beheer van hagen en houtkanten met erfgoedwaarde*, Brussel, Onroerend erfgoed, 2019, 180 p.

Beperkte transcriptie eerste gesprek uit nota's geen geluidsopname voorzien

1. Het contact met het Agentschap Onroerend Erfgoed is zorgvuldig voorbereid door bronnenonderzoek naar definiërende en selecterende criteria voor het beschermen van erfgoed. Dit onderzoek omvat vragen over de complexiteit van erfgoedwaarde, het karakter van voldoende bewaring, recente wetswijzigingen en handhaving van erfgoed. Tijdens het gesprek met het Agentschap zijn diverse aspecten besproken, zoals erfgoedwaarde, voldoende bewaring en nieuwe

wetswijzigingen. De rol van bouwfysische toestand, kennis van levend erfgoed en het belang van het levende karakter van monumentale bomen zijn daarbij van belang. Hoewel niet alle vragen zijn beantwoord, draagt de theoretische relevantie bij aan een kritische analyse van het onderwerp.

2. Analyse van de gestelde vragen: Het contact met het Agentschap Onroerend Erfgoed is zorgvuldig voorbereid, waarbij specifieke kapstukken zijn gebruikt die betrekking hebben op de definiërende en selecterende criteria.

3. *Herdenkingsbomen* – Het eerste onderdeel van de transcriptie heeft betrekking op bepaald herdenkingsbomen. Het zijn niet enkel de herdenkingsbomen die besproken worden zuiver in het licht van het onroerend erfgoed, maar vanuit een ruim omgevingsrechtelijk perspectief. Het heeft onder meer betrekking op de ligging van de boom in de ruimtelijke ordening. Het gesprek heeft een diepere wending genomen met betrekking tot een monumentale boom bij de Sint-Martinus kerk. Er was voor deze boom immers geen bescherming voorzien en viel niet onder een passend juridisch kader. Hierdoor kon de boom niet op bescherming rekenen. De boom kan geen bescherming genieten doordat er veranderingen in de omgeving met betrekking tot de ruimtelijke ordening zich opdringen en door een amalgaam aan bevoegdheden, onder meer de ruimtelijke ordening enerzijds en de milieuaspecten anderzijds ter illustratie. Hierdoor is het moeilijk om te voorzien in het behouden van deze bijzondere boom, doordat er meerdere ruimtelijke belangen zich opdringen. Het jammerlijke is dat er niet altijd een even strikte, correcte en genuanceerde afweging is van de erfgoedbelangen en de ruimtelijke belangen. Hierdoor kan de bijzondere boom het onderspit delven.

Eigen inzicht aan de hand van het gesprek – De maatschappelijke veranderingen kunnen een probleem vormen voor de monumentale boom. Vroeger stonden bomen immers vaak in de dorpskern en hadden hier verscheiden functies. Onder meer kon er recht worden gesproken onder een boom, had je de dorpsboom om bepaalde gelegenheden te vieren en was de boom een sociaal ankerpunt. Het is in de sociale context, zoals de gebruiken die vroeger of nu bepalend waren die ervoor kunnen zorgen dat een boom bijzondere erfgoedwaarde heeft. Deze erfgoedwaarde zorgt ervoor dat de boom als 'levend' relict van vroeger beschermenswaardigheid is. Niettemin komt deze beschermenswaardigheid in het vaarwater van de 'goede ruimtelijke ordening'. Het is immers de veranderde sociale context die ervoor zorgt dat men de ruimte anders wil invullen, doch zonder rekening te houden met andere belangrijke aspecten met betrekking tot de monumentale bomen.

4. De eerste vraag: De complexiteit van het concept "erfgoedwaarde" is van essentieel belang, aangezien het een cruciale rol speelt bij de rechtsbescherming van monumentale bomen in het Vlaamse gewest. Om deze reden is deze vraag opgedeeld in verschillende aspecten die betrekking hebben op het inherente subjectieve karakter van erfgoedwaarde. Tevens is onderzocht of dit subjectieve karakter een nadelige of juist voordelige invloed heeft op monumentale bomen. Daarnaast is er aandacht besteed aan de kwestie van rechtszekerheid: in hoeverre is de definitie van "erfgoedwaarde" afdoende en pertinent in het licht van rechtszekerheid?

i) Uit het gesprek met het Agentschap blijkt dat erfgoedwaarde over het algemeen voldoende duidelijk is. Niettemin zijn er enige ambigüiteiten met betrekking tot de beschermde landschappen.

Tijdens het gesprek kwam ook de kwestie van burenhinder ter sprake, aangezien de bescherming van monumentale bomen als hinderlijk kan worden ervaren (hoewel dit aspect niet expliciet uit het gesprek naar voren kwam).

5. De tweede vraag: Deze vraag heeft betrekking op het begrip "voldoende bewaard" en het karakter van voldoende bewaring. Het voldoende bewaarde karakter is een vereiste voor opname in de vastgestelde inventaris. Daarnaast is deze tweede substantiële voorwaarde variabel, afhankelijk van de aard van het betreffende object.

i) Het interpreteren van het voldoende bewaarde karakter vertoont variaties afhankelijk van het object. Tijdens het gesprek is dieper ingegaan op de interpretatie van het voldoende bewaarde karakter met betrekking tot bouwkundig erfgoed. Wat wordt beschouwd als voldoende goed bewaard bouwkundig erfgoed? Waarom is bouwkundig erfgoed van belang? Het is mogelijk dat bouwkundig erfgoed ook monumentale bomen omvat, waardoor een monumentale boom kan worden opgenomen in de vastgestelde inventaris als onderdeel van het bouwkundig erfgoed. Bovendien is het niet ongebruikelijk dat een monumentale boom integraal onderdeel uitmaakt van het onroerend goed als geheel. De bouwfysische toestand speelt een cruciale rol bij het invullen van het voldoende bewaarde karakter en kan indirect dienen ter bescherming van een monumentale boom (bescherming in de zin van opname in de vastgestelde inventaris met de daaruit voortvloeiende rechtsgevolgen).

ii) Het louter vertrouwen op een goede bouwfysische toestand kan echter nadelige gevolgen hebben voor monumentale bomen, aangezien zij levende organismen zijn en een specifieke benadering vereisen. Deze benadering kan gebruikmaken van boomtechnische elementen die gericht zijn op het behoud van de fysieke toestand.

(1) Het levende karakter van een monumentale boom kan ook verbonden zijn met de bodemkwaliteit, een centraal begrip in het Vlaamse bodemdecreet. Het Vlaamse bodemdecreet kan worden geraadpleegd om te helpen bij de interpretatie van het voldoende bewaarde karakter van levend erfgoed.

(2) Een grondige controle van de fysieke conditie van elke boom is van belang. Het bijhouden van gegevens in een "boomrapport" draagt bij aan transparantie.

(3) Het opstellen van een uitgebreid rapport kan echter kostbaar zijn, maar rechtvaardigt het louter visuele onderzoek en kan waardevolle informatie opleveren.

(4) Gezien bomen levende organismen zijn, is het vastleggen van het voldoende bewaarde karakter een uitdagende taak die specifieke en gedegen kennis van bomen vereist. Bovendien kunnen de vereisten per boomsoort verschillen, waarmee de gedifferentieerde benadering wordt bevestigd.

(a) Het is mogelijk dat een boom blijft voortleven, zelfs wanneer de kruin beschadigd is, aangezien de kern kan overleven en nieuwe groei mogelijk maakt, zoals in het gesprek naar voren kwam. Niettemin worden de wetenschappelijke aspecten met betrekking tot het voldoende bewaarde karakter en de wetenschap hier niet verder uitgediept.

6. De derde vraag: Deze vraag richt zich op recente wetswijzigingen, waaronder de schrapping van de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarden. Momenteel maakt de landschappelijke inventaris deel uit van de uitgebreide inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarden. Het is van belang om stil te staan bij de terminologische veranderingen, aangezien er tegenwoordig geen sprake meer is van houtige beplantingen met erfgoedwaarden, maar van lijn- en puntvormige elementen met erfgoedwaarden die worden opgenomen.

i) Uit het gesprek is gebleken dat de inhoudelijke aspecten grotendeels overeenkomen. Dit werd tevens bevestigd tijdens een kort gesprek met Lise Vandenhenden.

7. De vierde vraag: Deze vraag richt zich op de handhaving van het onroerend erfgoed. Hierbij ligt de focus voornamelijk op de controle van opgenomen objecten, wat wordt uitgevoerd door de monumentenwacht. Bij handhaving is er ook aandacht besteed aan de verschillende erfgoedwaarden. Het is van essentieel belang dat de handhavers kennis hebben van deze waarden om effectieve controle uit te kunnen voeren. Verschillende erfgoedwaarden zijn besproken tijdens het gesprek. Onder meer wordt er ook aandacht besteed aan de rechtsgevolgen, de zorgplicht beschermd de monumentale boom en is een van de rechtsgevolgen naar aanleiding van de definitieve bescherming. Onder meer is er ook de vaststelling van een monumentale boom, zonder deze ruime zorgplicht.

i) Voor het onderzoek lijkt het echter onlogisch om bij handhaving de voorwaarden voor totstandkoming te onderzoeken. Desalniettemin is gedegen kennis van levend erfgoed een essentiële vereiste om op pertinente wijze de staat van opgenomen of beschermde monumentale bomen te kunnen controleren.

ii) Zie voetnoot 12 van de transcriptie voor meer gedetailleerde informatie. In deze voetnoot worden vooral de problemen met betrekking tot de zorgplicht besproken, wat naar mijn mening noodzakelijk is voor een kritische analyse.

6. De overige vragen zijn niet aan bod gekomen. Niettemin blijft het mogelijk om de theoretische relevantie van deze vragen te beschrijven, aangezien dit bijdraagt aan een kritische analyse en onlosmakelijk verbonden is met het interview.

a) Aspecten met betrekking tot de aard, duidelijkheid en wijzigingen: Specifiek wordt aandacht besteed aan de rol van erkende onroerend erfgoedgemeenten, met name wat betreft de vereiste kennis die nodig is en de invulling van erfgoedwaarde en het voldoende bewaarde karakter.

Woordelijke transcriptie: diepte- interview 2

1. Feeling – Om meer feeling met het onderwerp te krijgen en het aan de praktijk te koppelen, kijken we eerst naar hoe het agentschap onroerend erfgoed naar het onroerend erfgoed kijkt. Dit omvat verschillende elementen zoals de landschappelijke elementen en andere belangrijke elementen die vitaal zijn voor het onroerend erfgoed. Wat is van zulk belang dat het beschermenswaardig is? Dit is immers de basis van het monumentaal karakter. We (ik) willen begrijpen hoe de rol van het onroerend erfgoed wordt ingevuld en waarom het zo belangrijk is en wat beschermd moet worden. Een van de belangrijke aspecten is het begrijpen van de basis van het monumentale karakter met betrekking tot de monumentale boom aan de hand van de erfgoedwaarden en selectiecriteria. Immers hoe worden deze ingevuld? We zullen verwijzen naar de handleiding van de inventarismethodologie om de context van de erfgoedwaarden en selectiecriteria beter te begrijpen. Wanneer een boom individueel als monument wordt aangemerkt, betekent dit dat het de top van het houtige erfgoed is. Het toepassen van beschermende maatregelen kan echter enkel op de top worden toegepast, wat betekent dat er ook honderden bomen beschermd kunnen worden, of groeperingen die samen het houtige erfgoed vormen. Dit omvat verschillende erfgoedwaarden, zoals de soort en de dendrologische waarden.

2. De lokale besturen – De bevoegdheid voor de inventaris is overgedragen aan de lokale besturen, specifiek voor het geografische aspect. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beheer van de landschapselementen die onder onroerend erfgoed vallen. Vooral de lokale besturen zijn actief bezig en nemen dit serieus ter hand. Daarnaast spelen de regionale landschappen een belangrijke rol bij het organiseren van het behoud van het houtige erfgoed. In de provincie Antwerpen wordt dit aangestuurd door het PDPO-project, dat zich met name richt op de gebieden Houtland en de Vlaamse Ardennen.

3. Verruimd perspectief – De inzichten zijn aanzienlijk veranderd en uitgebreid sinds ons eerste gesprek. We moeten nu ook rekening houden met verschillende aspecten en belangrijke bronnen. Het 'Compendium van bijzondere bomen en rituele planten is belangrijk voor een begrip van de monumentale Bomen' en draagt bij tot de interpretatie van de sociaal-culturele – erfgoedwaarden) waarden en ze spelen een cruciale rol. We moeten de ruimte en scope begrijpen die nodig is voor effectieve bescherming, hetzij als monument of op een andere manier. De top van de bomenhiërarchie is bijzonder belangrijk, aangezien dit niveau in aanmerking komt voor bescherming. Immers worden niet alle monumentale automatisch opgenomen in een van de juridische statuten van het erfgoeddecreet, tenzij ze officieel worden vastgesteld of beschermd. Het is van essentieel belang dat voor het beschermen of inventariseren een zorgvuldige overweging gemaakt wordt, vooraleer er beslissing valt. Op dit moment hebben nog niet veel gemeenten het specifieke statuut verkregen. We moeten ook onderzoeken of lokale besturen bevoegdheden hebben om vaststellingen te doen. Het is belangrijk om te begrijpen welke elementen en grotere gebieden onder hun bevoegdheid vallen en hoe ze kijken naar het OED (Onroerenderfgoeddecreet). De mogelijkheid tot vaststelling biedt in bepaalde gevallen ruimere rechtsgevolgen, wat nuttig kan zijn in sommige gevallen. De rechtsgevolgen van een vaststelling kunnen bepaalde toelatingsplichten opleggen, die

onder meer werken of beperkingen inhouden. Het is meer gericht op het bouwkundig erfgoed, dan op het houtige erfgoed. De nieuwe rechtsgevolgen van een vaststelling door een erkende onroerend erfgoedgemeente kan teruggevonden worden in artikel 4.1.10 van het OED. Het bevat meer informatie die belangrijk zijn in de ruimtelijke ordening en zorgen voor een afweging van belangen.

4. Haken en ogen aan de beschermingsgronden– Juridische moeilijkheden? Het is juridisch een uitdagende kwestie, omdat monumentale bomen op verschillende manieren kunnen voorkomen, zoals in bouwkundige context, stads- of dorpsgezichten. Ze vallen vaak binnen verschillende categorieën en dat maakt het complex. Er lijkt sprake te zijn van een gelaagd effect. Sommige monumentale bomen hebben dringend betere bescherming nodig, vooral wanneer ze deel uitmaken van een geheel, zoals aangegeven in een opheffingsbesluit. Dit geldt minder voor individuele bomen. Daadkracht verschilt echter tussen de verschillende statuten. In grotere gebieden, zoals stads- of dorpsgebieden, kunnen waardevolle bomen aanwezig zijn die mogelijk niet adequaat zijn opgenomen in beschermingsregelingen. Er is behoefte aan een betere inventarisatie van alle erfgoedelementen, met inbegrip van monumentale bomen. Binnen beschermde gebieden kunnen werken aan de bomen onderhevig zijn aan toelatingsplicht, maar deze regels lijken variabel. Het beschrijven van monumentale bomen volgens oude besluiten is vaak onvolledig. Het ontbreken van beschrijvingen in oude besluiten kan leiden tot situaties waarin werken of het kappen van bomen niet toelatingsplichtig zijn, tenzij de boom specifiek is vermeld. Het beheren van monumentale bomen is hierdoor problematisch doordat het beheer eerder reactief is. Ondanks dat sommige bomen beschermd zijn, wordt er niet altijd veel advies ingewonnen. Hoewel ze mogelijk aanspraak kunnen maken op premies, kunnen zich complexe situaties voordoen. Dit is vooral het geval bij grote sites die vallen onder het OED, waar toelatingsplicht geldt voor nieuwe opnames, maar niet voor oudere gevallen. Dit creëert een hiaat in het beheer van monumentale bomen.

5. OED en het levend erfgoed – Het Onroerenderfgoeddecreet (OED) behandelt het niet-levende erfgoed, maar de regelgeving met betrekking tot bomen en levend erfgoed lijkt niet voldoende verzorgd te zijn. De toelatingsprocedures worden als ontoereikend beschouwd, vooral gezien het levende karakter van deze organismen. Er zijn ook andere gevolgen en beperkingen waarmee rekening moet worden gehouden, waaronder het passiefbehoudbeginsel dat een zorgvuldige behandeling van het erfgoed vereist. Bij bebouwd erfgoed is er meer aandacht voor aanpassingen, terwijl levend erfgoed soms op een laag pitje wordt gezet. Nieuwe beschermingen voor bomen kunnen leiden tot extra zones waar rekening mee moet worden gehouden. Bijvoorbeeld, de wortelzone die deel uitmaakt van de boom, is van cruciaal belang, maar vaak niet zichtbaar omdat deze zich onder de grond bevindt. Werken in deze zone, zoals aanpassingen aan de kroon, bodemverdichting en andere interventies, moeten zorgvuldig worden uitgevoerd om vitaliteitsproblemen te voorkomen. Een ruimere beschermingsperimeter is nodig, en werken in deze zone vereisen toelatingsplicht en advies om ervoor te zorgen dat de boom toekomstbestendig blijft. In sommige gevallen zijn er drie percelen in Diest die overlappen, wat tot verwarring kan leiden indien er niet voldoende kennis is. Samenwerking tussen gemeente en deputatie kan verbeterd worden, aangezien beslissingen soms genomen worden zonder volledig inzicht in het onderwerp. Een

betere inventarisatie van landschapselementen kan gemeenten helpen om meer bewust te zijn van belangrijke erfgoedelementen en hen voorzichtiger en aandachtiger te maken bij besluitvorming. De expertise met betrekking tot levend erfgoed is niet altijd duidelijk, en er zijn soms tegenstrijdige keuzes en beleidsrichtingen. Het agentschap heeft een belangrijke rol, maar er is ook bevoegdheid bij verschillende actoren onder meer de regionale landschappen en het IOD, wat kan leiden tot versnippering. Het belang van bescherming wordt soms pas duidelijk wanneer er bewustwording ontstaat. De rol van de burger is waardevol, zoals aangetoond in een arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen (RVVB). Burgerparticipatie bij het beschermen van bomen en erfgoed kan een positief verschil maken. Echter, er is ook een verplichting voor de politiek om aandacht te besteden aan deze zaken.

6. Reactieve karakter – Het agentschap onroerend erfgoed is een vraag gestuurd agentschap, immers is het reactief doordat het reageert op meldingen of klachten. Hier kan worden bijgestuurd en is er winst te behalen. Doordat het proactief beheren en beschermen van onroerend erfgoed gunstigere gevolgen heeft dan reactief beheren en beschermen. Ofschoon is een reactieve houding vaak naar aanleiding van een gebeurtenis, immers kan het project al begonnen zijn of kan de boom al schade hebben en bied de proactieve houding geen, of minder bescherming als de nood het hoogste is. Niettegenstaande de proactieve gedachte van het OED, is er wel marge voor actieve bescherming. Immers biedt de mogelijkheid van de beheersplannen een gunstige blik op de mogelijke beheer perspectieven en geeft het marge om daadkrachtig te beschermen. Met betrekking op de daadkracht is wel aandacht nodig naar de juridische werking. Doordat de beheersplannen niet juridisch hard gemaakt kunnen worden is het een goede leidraad om te zien of de eigenaar of zakelijkrechthouder gehandeld heeft als een “goede huisvader” en slaat dit op de normaal en zorgvuldige persoon in dezelfde omstandigheden geplaatst.

7. Beheer – Met betrekking op de bescherming van het “levende erfgoed” kan het nuttig, gunstig en noodzakelijk zijn om strengere beheersplannen op te maken. Het is een optimaal middel om het kwetsbare levende erfgoed te vrijwaren van achteruitgang en sterkt tot een gedegen bescherming. Gunstige beheersmaatregelen moeten geen onmogelijke opdracht zijn, het ter kennis brengen door een perimeter rond het beschermde goed te bouwen, borden, attenties, en andere middelen van bewustwording te voorzien, met inbegrip van periodieke controles kunnen hierdoor het draagvlak bij de burgers, eigenaren en politiek verruimen. Immers kan men pas iets gedegen beschermen als men weet wat men beschermd. Het agentschap onroerend erfgoed gaat in bepaalde gevallen wel op visitatie, de afdeling beheer kijkt naar werven en hieruit blijkt dat er in bepaalde gevallen wel werfopvolgingen zijn.

8. Opheffingsgedachten – Hierna volgde vragen, eerder gedachten van mezelf over de opheffingsbesluiten. Immers worden met betrekking tot monumentale bomen erfgoedwaarden genegeerd. Hieruit abstraheer ik dat er een gebrek is aan een zicht tot behouden en beheren op de lange termijn.

9. Sluipmoord op de openbare ruimte – De tekst sluipmoord op de openbare ruimte laat blijken dat er geen goed gebruik is van de openbare ruimte in Vlaanderen. De beleidskeuzes laten enigszins blijken van niet doordachte keuzes met betrekking tot het optimaliseren van de openbare ruimte. Het is naar mijn aanvoelen eerder project gericht en hangt de bescherming en goed gebruik van de openbare ruimte af van de “goede” ontwerpers of architecten die rekening houden met het meest kwetsbare “levende” erfgoed. Enkele aandachtspunten blijken dat er ofwel laattijdig melding wordt gedaan aan het agentschap van de nadelige effecten van het project aan de erfgoedwaarden, ofwel wordt er geen melding gedaan en kan er niet meer worden bijgestuurd.

10. Utopisch Quid? – Het is mogelijk, monumentale bomen kunnen worden beschermd. De vraag is of er voldoende wil is om hen te beschermen? Immers spreekt het geld dat gewonnen kan worden bij een project naar mijn inzien in het voordeel van het project en delft de monumentale boom het onderspit. De decretale bepalingen van het onroerend erfgoed onderstrepen een verplichte melding of toelating. Niettemin kan een sluwe en tactische planner het advies laattijdig, of op het laatste moment vragen en kan het vaak te laat zijn en kan men bereid zijn om het verlies van erfgoedwaarden te betalen.

11. Herstel van het levende erfgoed – Met betrekking tot het herstel van schade aan het kwetsbare erfgoed is er enige discrepantie met het “niet levende” erfgoed. Schade aan een monumentaal gebouw kan eenvoudiger gerepareerd, hersteld worden en zijn erfgoedwaarde behouden dan een monumentale boom die afhankelijk is van enerzijds de juiste technieken om hem in leven te houden, anderzijds is het herstellen van een levenloze boom niet mogelijk. De erfgoedwaarden van deze bijzondere boom kunnen pas na enige tijd weer aanschouwd worden en kan het herstel hier van de lange baan zijn. Doordat ook latere projecten het herstel van monumentale bomen teniet kan doen, immers kan een nieuwe boom niet worden aangeplant doordat er verhardingen zijn en nu het “project” de schade kan leiden. Dit strookt niet met een afdoende bescherming voor het levend erfgoed en laat blijken dat het OED eerder op anorganisch erfgoed gericht is.

12. Een persoonlijk punt – Ik ken iemand in de familie die instaat voor het verlenen van vergunningen en na een aantal vragen omtrent onroerend erfgoed ben ik overtuigd dat er niet voldoende kennis was, immers niet veel en dit laat zien dat kennis en publiciteit echt nuttig zijn. We denken hier op termijnen van 27 jaar en dit is veel, verwijzend naar een excursie is gebleken dat ze in Engeland op langere termijn plannen (400 jaar).

13. Daar wordt aan de deur geklopt – Er verdwijnen vaak bomen en er worden niet veel meer aangeplant. De aanwezigheid van monumentale bomen draagt een culturele waarde met zich mee, maar het is essentieel dat de boom in leven blijft en dit strookt niet volledig met de culturele erfgoedwaarden die een oud gebruik respecteert en eert. Een boom die sterft of verwijderd wordt, heeft geen culturele waarde meer volgens sommigen. Het gebouw daarentegen is niet levend en heeft deze voorwaarde niet en hieruit volgt dat er stiekem een extra voorwaarde insluipst voor het behouden van monumentale bomen. Het behoud van een levende boom kan echter wel uitdagingen

met zich meebrengen. Bijvoorbeeld, een nieuwe boom kan strijdig zijn met het beheersdoel van een oude boom, maar het is moeilijk om oudere boomsoorten te vervangen, zoals de paardenkastanje. Het vervangen van een oude boom door een nieuwe van dezelfde soort kan lang duren en er kunnen ziektes tussen bomen en standplaatsen optreden. Niettemin kan het beheer van een nieuwe boom, die de functie van een oude boom overneemt, een goede benadering zijn.

14. Het levende erfgoed – Het behouden van een levend erfgoed betekent dat nieuwe bomen met perspectief worden geplant om het levende karakter voort te zetten. Het zou juridisch nuttig zijn om expliciet te vermelden dat bomen in leven moeten blijven en behouden moeten worden in het besluit. Op dit moment vermelden de erfgoedwaarden dit aspect niet direct. Als het wel in het besluit wordt opgenomen, kan het een relatief verbod inhouden op het kappen van een boom, afhankelijk van de omstandigheden. Het is belangrijk om te overwegen wat er moet gebeuren met de erfgoedwaarden als een boom doodgaat. Hierbij kunnen persoonlijke opvattingen en discussies ontstaan. Een duidelijke juridische formulering omtrent het levende karakter van het erfgoed zou welkom zijn, omdat dit kan bijdragen aan werkbaarheid en andere juridische interpretaties kan verduidelijken. Het is belangrijk om niet ruimer te gaan dan wat de wet voorschrijft, maar de huidige wetgeving biedt al ruimte voor verschillende interpretaties. Een terechte kritiek is dat het huidige beleid met betrekking tot houtig erfgoed onvoldoende rekening houdt met het levende karakter van bomen. De juridische helderheid in het besluit zou hierin verbetering kunnen brengen en het belang van levend erfgoed benadrukken.

15. Ruim – De erfgoedwaarden zijn ruim en kunnen worden gebruikt op discretionaire wijze. Dit neemt niet weg dat er grenzen kunnen zijn. Dit maakt de rol van de rechter makkelijker en botst het niet tegen het fantoom van de discretionaire bevoegdheid, immers mag de rechter het recht aanvullen indien het recht niet duidelijk of volledig is en wordt hier de rechter zijn taak ontnomen. Indien men kijkt naar het MB zie je dat er wel een onderscheid gemaakt wordt tussen de landschapselementen en het houtige erfgoed. Dit blijkt dat het toch nog een onderdeel is.

16. Kennis – (nog een onderdeel over controle en Nieuwenhoven). Er zijn knotbomen en dergelijke monumentale exemplaren, toch neemt dit niet weg dat er nieuwe bomen komen en ook blijken van verdwenen kennis en dat de controle niet zo strikt of streng is.

17. Goed begonnen – De Intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zijn een goed idee, maar missen draagkracht door beperkte aandacht voor monumentale bomen. De recentelijke decretale wijzigingen zullen geen zoden aan de dijk brengen met betrekking tot monumentale bomen, dit staat immers niet hoog op de politieke agenda. Het gebrek aan kennis en overlap kunnen hier kan winst gehaald worden. Het zou mogelijks gunstig blijken voor de nieuwe bevoegdheden van de erkende onroerend erfgoed gemeenten die willen samenwerken met andere (niet) erkende gemeentes. Ondanks dat monumentale bomen en hun bescherming iet op de politieke agenda staat, is het noodzakelijk dat de mogelijkheid tot een vergaande territoriale samenwerking en potentieel een ruimere bewustwording van alle actoren tot het voordeel strekken tot behoud van dit merkwaardige erfgoed.

18. Tools –Immers kan nu de handleiding landschapselementen samen gelezen worden met de handleiding houtachtig erfgoed. De landschappelijke inventaris gaat dieper in op de grotere gehele, waar monumentale bomen als kleine landschapselementen een onderdeel van zijn. Ondanks dat de aandacht voor houtig erfgoed niet centraal staat in deze inventaris neemt dit niet weg dat oude handleidingen tot nut strekken. De inventaris houtachtig erfgoed mag dan opgeheven zijn erfgoed blijft relevant voor het behoud van monumentale bomen.

Letterlijke transcriptie tweede diepte- interview

Meer feeling met het onderwerp krijgen en koppelen aan de praktijk. En dan kijken wat de methodologische aspectjes zijn, maar het is een deel van de bijlage? Hoe kijkt het agentschap naar het onroerend erfgoed? EN gewoon in zijn algemeen, landschappelijke elementen en dergelijke. Wat en hoe wordt de rol ingevuld van het onroerend erfgoed? Waarom dient het? Zien wat belangrijk en wat te beschermen is? De basis van het monumentaal karakter. Wat is de monumentale boom en opvullen aan de hand van de erfgoedwaarden.

Verwijzen naar de handleiding van erfgoedwaarden en kijken wat de selectiecriteria zijn. Herkenbaarheid en hoog scoren op de selectie criteria. EN zal het individueel als monument zijn en dat is de top van het houtig erfgoed. ZO zijn er wel honderden bomen beschermd, of groeperingen die het houtige erfgoed vormen. Dit kan enkel op de top worden toegepast, dit zijn verschillende erfgoedwaarden, de soort en de dendrologischewaarden.

De inventaris? De bevoegdheid, voor de geografische is doorgegeven aan de lokale besturen? EN dan de landschapselementen dat is ook voor de onroerende erfgoed gemeenten. Het zijn vooral de lokale besturen die aan het werk zijn en er verder werk van maken. Het zijn vooral de regionale landschappen die het houtig erfgoed organiseren. PDPO project, heel de provincie Antwerpen doen dit, op het vlak van houtland en de Vlaamse Ardennen.

De inzichten zijn veranderd, verruimt van het eerste gesprek en verder aspecten en wat zijn de belangrijke bronnen? Het compendium van de bomen, de sociale culturele waarden is wel belangrijk. De ruimte en de scope tot het beschermen. Dus als monument of dergelijke. De top is belangrijk, de top zal in aanmerking komen voor de bescherming. Heel veel zaken komen niet in het juridische statuut met het erfgoeddecreet, tenzij ze worden vastgesteld. Enkel als dat kan is het goed? Er zijn niet te veel gemeenten die het statuut hebben. Nog geen weet van de lokale besturen die kunnen vaststellen? Wat kunnen ze, de elementen en de grotere gebieden en hebben de bevoegdheden gekregen en kijken in het OED. De mogelijkheid is wel ruimer voor het vaststellen en heeft wel meer rechtsgevolgen en dat kan wel wat ruimer zijn.

Bij de Toelatingsplichtige werken? Bij de vaststellingen kunnen ze wel bepaalde handelingen doen en kunnen ze toelatingswerken aankoppelen? EN dat is vooral op bouwkundige, er is niet zoveel bij de landschappelijke elementen en bij de bomen

De rechtsgevolgen van de vaststelling staan op de staat. 4.1.10 lid 2 en dan nog extra handelingen, voor de vaststellingen en andere toelatingen en er zijn andere beleidsaspecten. Je moet het

motiveren afwegen, dat komt terug ook bij de VCRO, bij de goede ruimtelijke ordening en de goede waarden en goed er rekening mee houden. Maar niet zozeer van de hoogte. Moeilijkheden?

Juridisch is het moeilijk, het komt veel voorkomen. Monument, bouwkundig, stads of dorpsgezicht. Ze passen vooral tussen. En komt. Dus het kan en ik krijg het gevoel dat het een gelaagd effect is. Er zijn monumentale bomen die beter beschermd kunnen worden, dat kan beter zijn. (verwijst van opheffingsbesluit van een geheel) niet een individuele boom.

Verschil aan daadkracht binnen de statuten. = grotere gebieden, stads dorps gebieden kunnen ook waardevolle bomen hebben en die kunnen niet zo goed opgenomen zijn en er is wel nood aan betere inventarisatie aan alle erfgoedelementen en binnen de beschermingen zijn er Toelatingsplichtige werken en dat is wel een beetje variabel? De bomen moeten volgens de oude besluiten beschreven zijn, en dat is niet echt beschreven in de oude besluiten. Vroeger niet zo vaak beschreven en nu is het niet Toelatingsplichtige voor werken, of kappen van de boom als ze niet vermeld zijn. Bij de grote sites, bij het OED dat er wel toelatingsplichten zijn voor de nieuwe opnames, maar voor de ouderen niet. Dit is een HIAAT voor het beheren van de monumentale bomen. Er wordt niet veel advies gevraagd, is beschermd maar ze kunnen wel beroep doen op de premies, maar het is wel een beetje moeilijk in deze situaties.

OED? Een super decreet voor het niet levend erfgoed, maar op bomen, of dergelijke. Niet voldoende verzorgen, dus negeren van de beginselen? De toelatingen, zijn niet streng genoeg volgens mij. Het levende organisme is een beetje strikter? Andere gevolgen? Er zijn andere gevolgen en inperkingen? Dan het passiefbehoudsbeginsel, je bent geen goede huisvader? ER wordt links gekeken naar de gevolgen en rechtsgevolgen.

Veel zaken zijn vanuit bebouwd erfgoed en die aanpassing is er niet zoveel bij levend erfgoed en een beetje laag pitje, niet op ingezet. Als er nieuwe beschermingen zijn van de bomen, zijn er ook bijkomende zone's. Er zijn wel formules om rond de boom te berekenen? De wortelzone, die deel uitmaken van de boom en niet zo zichtbaar door dat ze onder de grond zitten, delicaat als het om werken aan de kroon gaat, bodem verdichting en andere problemen en dat is moeilijk, als het in die zone is, kunnen er wel vitaliteitsproblemen komen en daarom is er wel een ruimere perimeter en dan zijn die werken in die zone ook toelatingsplicht en dan moet je ook wel advies vragen en dan moet je rekening houden met de boom en de toekomst ervan?

Diest op driepercelen die overlap gekeken? Het is wat beknopter? Je kan wel vermoeden dat er niet de touche is? Dat is mening of standpunt, de samenwerking kan beter zijn of moet beter voor het levende erfgoed? Gemeente en deputatie nemen beslissingen zonder dat ze weten over wat het gaat? De inventaris van de landschapselementen als die beter in kaart is met inventariseren komt het in de gislagen en kunnen de gemeenten beter zien, de alarmbellen en we moeten voorzichtig en aandachtig zijn en beter nadenken of het een goed werk is? Maar van OED de IGOED? De gemeentelijke diensten en adviezen en welke zijn er? Wat zijn de adviezen? EN vooral over bouwkundig en archeologie en minder het landschappelijke aspect? Het is een deel bij de IOD en de

regionale landschappen en die zijn ook wel bezig en hebben wel expertise en zijn daar me bezig en er is wel een samenwerking, maar die is niet zo zover? Die zijn niet een op een en er is veel variatie? Die karten regionale landschappen en IOED. ER zijn samenvallende grenzen en dan gemeenten en is moeilijk voor de samenwerking.

De expertise, het levende (unesco erfgoed?) wat is beschermd? Het plein ervoor, de inhoud van het besluit en dan evenementen organiseren? Dan kan het weer in het vaarwater van het passiefbehoud zijn en dan is er niet voldoende kennis van wat de gevolgen zijn, de feeling is. (vooral vroeger) via het agentschap expertise en wat is en dan het bestuur legt alles op. (beleidskeuzen) wil je bewaren met kennis, of niet voldoende wijze. Er zijn tegenstrijdige keuzes. (algemeen) en juridisch bezien, beter voor de rol bij het agentschap, iedereen bevoegd en niet volledig. (wel bevoegd gebleven en wel advies vragen en meer focus op het beschermt erfgoed) en veel naar lokaal en veel verkeerde keuzes. De bewustwording kan het komen, dat zou enerzijds wel een voordeel zijn. De rol van de burger is nuttig, arrest van de RVVB, de burger beschermt de boom en blijft vechten voor dit erfgoed en schatplichtig aan burger is de politiek.

(Buxus(en) en erfgoed) de erfgoedwaarden verloren? Later verloren, of niet verloren? Hoe betalen bekostigen en onderhouden, strengere controle op het beschermde erfgoed, voor bomen en andere. Dat je het bouwt en niet achteruit laat gaan. Bewust worden, de inspectie komt, je bent bewust wat je moet doen of onderhouden?

Vooral vraag gestuurd, dus geen vragen zal er niets gebeuren, meldingen of klachten? Zacht of hard, monitor? Proactief volgen, beperkt of niet = daar kan wel winst worden gehaald? De lopende evaluatie, beter registreren. Het is niet zo pro actief, er is wel een beheers visie, het is beter en wordt over nagedacht, er zijn wel beperkte beheersplannen, het zijn vrijblijvende plannen en het is niet zo hard afdwingbaar en goede huisvader zijn en dat is wel afdwingbaar, maar wat verder gaat is moeilijk. Vrijwillige verbetering zijn niet afdwingbaar? Maar staan er wel in, er zijn mogelijkheden

Dwingen van acties, te veel lasten op de eigendommen? Beperkt is het wel nuttig voor te besluiten en de beheersplannen zijn optimaal om het doel te bereiken en strenger voor het levende erfgoed, het meest kwetsbare en de erfgoedwaarden. Een extra permeter, borden, attentie en een verruimde bewustwording en de controles.

Het is niet juridisch maar wel aan de gevolgen denken?

Werven? Consulanten van beheer gaan wel kijken, er zijn wel werfopvolgingen. Kennis voor feedback en thesis en de kennis die ik heb opgedaan? De opheffingsbesluiten en wat is er dan? De erfgoedwaarden negeren van beschermde bomen, verkavelingen en dat kwam ook in het onderzoeksrapport. Het probleem is veiligheid of andere gebouwen, er is geen lange termijnvisie?

Sluipmoord op de openbare ruimte. Niet zoveel nadenken over de ruimte? Veel te veel project gericht, veel plannen niet nadenken met de context, goede ontwerpers of architecten houden hier rekening mee. Maar er zijn wel aandachtspunten, dat is wel dicht op het einde en dan is het niet meer mogelijk om bij te sturen en kan het al gedaan zijn en de modaliteiten krijg je niet goed. De mensen van beheer kunnen dat niet altijd doen en dat maakt het moeilijk en dan moet je zo vroeg mogelijk

contact opnemen en dan de aandachtspunten formuleren en dat is beter en als het te laat is het moeilijk niet meer mogelijk de plannen bij te sturen en dan zie je bepaalde aspecten niet en kunne werken of objecten verdwijnen.

ER is bescherming, er is niet voldoende wil en het geld kan beter spreken? Belangrijk duurzaam project, of enkele bomen of volkshuis te beschermen dat is mijn gevoel. De adviesvragen kan je ook tactisch later doen en we betalen maar en zien het als kost en er kan een opheffingsbesluit volgen? 'ja' holt dit het recht uit of niet of kan je het toepassen, wat als er erfgoed verdwijnt? EN dan starten ze het handhavingstraject, er is meer mogelijk? Is herstel mogelijk, voor houtig erfgoed is er nog een goede standplaats? Kan het worden hersteld? Is het niet meer mogelijk, wat moet je doen en beginnen van een plant goed en dat kan wel lang duren en goed gaan goed beheren en geen ongelukken en geen ondeskundige mensen die geen goede werken doen en het is sneller omzeep dat je denkt. Het is ook zachter, fragielere, zomers en het klimaat veranderen? Het is moeilijker om de bomen te laten groeien en goed bewater en goed beheren dat kan het lokaal bestuur zijn en je moet het plant goed beheren en verzorgen en dat vereist kennis en dat kan wel slecht uitkomen en dat is problematisch.

Slecht snoeien, of verhardingen of schade aan het project en herstel is moeilijk en wat met strafrechtelijke, zoals het omgevingsrecht, weinig bewijs, maar het is een ander onderzoek. Problemen discrepanties, het is beleid en moet worden gevoerd kunne worden.

Persoonlijk, het kennis probleem en ik ken iemand die beslist over stedenbouwkundige vergunningen en geen kennis van de bepalingen en geen kennis, niemand weet het en laat wel zien dat er nut is van de publiciteit (de feeling met de materie en kennis probleem en zou kunnen) En tekst rap aanplanten en niet onderhouden. Dan is het weg, onderhouden is het niet, monumentale kerk, kastanjeboom en grote omvang mogelijk, de planning is niet op de lange tijd en geen goed ruimtelijk gebruik. Het beheerplan heeft een 27 jaar termijn van de plannen, dat lijkt lang en is niet zo lang in het leven van de bomen en dat is onvoldoende om op lange termijn te kijken.

Collega naar Engeland excursie en de beheerder denkt op de lange termijn en denkt op 400 jaar, die monumentaal eiken en goed vrijstellen en dan hebben ze de ruimte en dan is er een diepte en hier is twintig jaar veel als diepte;

Speculatie? Nationale bomen en de eik is nationaal en zit in de cultuur en de volksverhalen en dat neemt een belangrijke rol in de maatschappij en zorgt voor feeling en de sociale waarden en de culturele waarden kunnen belangrijk zijn en kunnen bewaard zijn als een goed gebruik was en nu nog niet meer(cultureel) dan wel sociaal.

Nagelbomen en verwensing bomen en dan blijf je het onderhouden en wordt herleid naar kennis en dergelijke.

Bij de regionale landschappen leeft het en er is potentieel voor kenniswinst en mensen staan losser van tradities en cultuur en natuur en hierdoor kan er ook weer kennis verloren gaan.

Kennis voor draagvlak te ontwikkelen. Wat is waardevol en het nieuwe erfgoed aanplanten met kennis? Weinig aangeplant en meer naar de toekomst denken en de knobomen en houtkanten en

vroeger vaak op agrarisch gebied en die verdwijnen en kunnen weg of schaalvergroting e voordeel van de landbouw?

Sluipende verschraling en is ook voor de erfgoedmogelijk het is geen ramen of in de handhaving of dergelijke? Alles samen is het moeilijk op de lange termijn? Uithollen en glipt tussen de vingers, moeilijk en verwacht goede opvolging en nieuw aanplanten in agrarisch gebieden en kwalitatief groen zijn enkele aandachtspunten

Gezien, helderen, monumentale bomen er zijn culturele bomen de boom moet in leven blijven en dan is ze dood en weg, het gebouw is niet in leven en hier kan een extra voorwaarden en moet de boom in leven zijn? Culturele waarde? Moet de boom dan wel leven? Stiekeme leven, dan ziekte of dergelijke en dan beheer doelstelling nieuwe boom. Kan wel tegenwerken (door een nieuwe opgaande) dus zorgt wel beetje moeilijkheden. Maar oudere soorten zijn wel moeilijk te vervangen en de paardenkastanjes, nieuwe vervangen of een beuk door beuk en dat is moeilijk lang en ziektes tussen de bomen en bestendigen? Afgestorven? EN een nieuwe boom, de functie overnemen en dat is een goede vorm van beheer. Liefst oude boom zien en levend erfgoed kan doodgaan en een nieuwe boom met perspectief is belangrijk. = beheer voedt zelf het levende karakter? Juridisch zou ik het wel in het besluit willen zien in leven blijven en behouden. De erfgoedwaarden zegt niet direct expliciet iets over levend karakter. Staat er niet in, boom mag dood, staat het in levend houden erin en kan het beter zijn en is geen absoluut verbod maar kan een relatief verbod wel inhouden. = nuttig. Wat moet u doen als de boom dood is zijn de erfgoedwaarden weg? Is het persoonlijk, en is een discussie? Is dit juist zou het erin staan of niet? Juridisch helderheid is altijd welkom en kan werkbaarheid geven en andere juridische interpretaties nodig en kijken binnen het decreet. Niet ruimer gaan dan de wet, maar die is ruim en alles kan dan? Het is niet vanuit het houtige erfgoed geschreven en is wel een terechte kritiek dat er niet voldoende rekening wordt gehouden van de levend kraker.

Erfgoedwaarden zijn ruim, je kan de erfgoedwaarden gebruiken ze zijn niet zeker en er zijn niet altijd grenzen voor levend erfgoed of de erfgoedwaarden veranderen om het levend erfgoed te beschermen. Houtig erfgoed, van het landschap, de verdeling is je weet het is natuurlijk maar het kan duidelijker?

Vraag van de controle? De boswallen in Nieuwenhoven? Knotbomen om te zien, niet naar gekeken en er komen nieuwe bomen en andere aspecten en laat zien wat met nieuwe elementen op de oude en wat moet je doen hoe het erfgoed volgen maar is al besproken?

Methodologisch en wat een beetje beschrijven en dan bezorgen en laten nalezen. (chronologisch of structureert).

IODS, verlengde gemeentes en niet allemaal gemeenten en zorgt voor meer kennis en wat zijn de territoriale grenzen en dat is wel nuttig hoe verruimen hoe organiseren we ons verband van kennis en hoe gaat de informatie in zijn geïntegreerd geheel zoals het OED, wat de bedoeling was en wat

zijn de opvallende elementen? Wat is belangrijk en wat zie je niet meer door de tijd, welke erfgoedwaarden zijn weg. En wat is de moeite.

Dankjewel voor tips hulp en de andere elementen.

Nieuwe handleiding, landschapselementen en het houtige erfgoed de nieuwe is ruimer en de oudere is voor houtig erfgoed en dan is in samenhang lezen wel belangrijk.

De criteria zijn hetzelfde in de grote maten. En MB verwijst zelf naar het houtachtige erfgoed. EN dat neemt niet weg dat het in samenhang gelezen moet worden voor de volledige invulling en is een goed kennis gebruik. (inderdaad)

